

1718.

- 10^{a, b}₂ Boetnerus, Jostes Henningius: De probatis repudiorum
causis 2 Sumpt. 1718 & 1736.
- 11^{a, b}₂ Boetnerus, Jostes Henningius: De efficaci mulierum
intercessione. 2 Sumpt.
- 11^c Boetnerus, Jostes Henningius: De efficaci mulierum
intercessione 1756.
- 12^a Boetnerus, Jostes Henningius: Efficaciam pactorum
iustitiam contra tertium. . . ~~examinatit.~~
examinatit.
- 12^{b, c} Schell, Wilhelm Gottpeter, L. B. de: De efficaci
pactorum iustitiam contra tertium 2 Sumpt. 1718 & 1757.
- 13^{a, b, c} Danckelmann et Praegin, Cordus Andreptus, L. B. de: De pactis
et mandatis principis captivi. . . 3 Sumpt. 1718 & 1744.
- 14^{a, b} Glapey, Adam Tridorian: De jure praecedentiae
feminarum ad l. 8 ff. de Senatoribus. 2 Sumpt. 1718 &
1740
15. Götsche, Anders: De eo, quod iustum est circa reportationem
nom. in matrimonium ab lege consanguinitatis vel affinitatis
jura Divina prohibita.

16⁹ ^{at} Gumburgius, Nicolaus Hieronymus: In nobilitate ventis 7

2 Bupl

16⁶ Gumburgius, Nicolaus Hieronymus: In nobilitate ventis 7

V. von Knecht. Schlesig. W. Ker. Bd. 8. no. 1734.

ter 2
Ter 2
4

DISSERTATIO IN ACADEMIA JURIDICA
PRINCIPVM
PROTESTANTIVM
SOLENNIA MATRIMONIO
NUPCIIASIATICA

IN REGIA FREDERICIANA
ACADEMIA IURISCONSULTORVM ORDINIS
PUB. 1772
IN VIT. HENNING. BOHMER, ICIO
ADM. PALAT. CEE. POTENTISS. REGI PORVS
ACADEMIAE IURISCONSULTORVM ORDINIS

DANIEL HARTZMANN

Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

4508.

1718 112

Q. D. B. V.
DISPUTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA
DE

EFFICACI
MVLIERVVM
INTERCESSIONE,

6

QVAM
INDVLTV INCLYTI ICTORVM ORDINIS
PRAESIDE

DN. IVSTO HENNING. BÖHNERO,
IC. COM. PALAT. CAESAR. POTENT. REGI BO-
RVSS. A CONSIL. AVL. ET PROF. IVR. OR-
DIN. h. t. DECANO,

113/

PRO GRADV DOCTORALI
LEGITIME CAPESSENDO

AD DIEM XIV. DECEMBR. MDCCXVIII.

IN AVDITORIO MAIORI
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS.
Publicæ Eruditorum disquisitioni submittet
AVTOR

IOANNES BERNHARDVS REMBOWSKI,
IVDICIORVM VRATISLAV. ADVOCAT. IVRATVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

INCLYTÆ
REIPUBLICÆ VRATISLAVIENSIS
SENATVI SPLENDIDISSIMO

ILLVSTRIDOMINO

PRÆSIDI

MAGNIFICIS GENEROSISSIMIS MAXIME
STRENVIS PRÆNOBILISSIMIS AMPLISSIMIS
ATQVE IVRISCONSULTISSIMIS

DNNN.

SENATORIBVS
SYNDICIS

NEC NON

SECRETARIIS

PATRONIS AC FAVORIBVS SVIS
OMNI
SVBMISSAE AC DEBITAE VENERATIONIS
CVLTV
AETATEM PROSEQVENDIS,

DISPYTATIONEM HANC INAVGVRALEM
EA, QVA DECET, HVMILITATE

CONSECRAT AC DEDICAT
IOHANNES BERNHARDVS REMBOWSKI.

PROLEGOMENA.

§. I.

Equiorem sexum plu-
rimas apud gentes, potissimum
vero germanos, speciosissimis iu-
rium beneficiis esse munitum, cui-
libet, BENEDICTI CARPZOVII,
MARTINI BENCKENDORFII de
iuribus feminarum, MELCHIORIS

HAHNII de *iure sexus feminini singulari*, FRIDERICI
PRUCKMANNII de *differentiis inter utrumque sexum*, WI-
BELII de *contractibus mulierum*, aliorumque hanc in ma-
trem exarsciata opera, fugitiuo solum oculo lustranti,
luculentissime apparebit.

§. II.

Licet vero illorum accedere nolim senten-
tia, qui plurima, prouida legislatorum sollicitudine,
mulieribus indulta priuilegia e republica penitus tol-
lenda arbitrantur; nihilofecius non iniquas sane illo-
rum, penes quos æquum iurisprudentiæ iudicium,
incurram censuras, si dixerim, coarctandam merito
nimis laxam interpretum muliebria priuilegia exten-
dendi libertatem, siquidem hi, partim ex ratione non
recte

A

recte

recte intellecti brocardici illius famosi *l. 3. ff. de constitut. princip.* beneficia principum & favorabilia latissime esse interpretanda; partim ex studio suscepti argumenti, in eo plurimi esse consueverunt, quomodo, refragantibus sæpissime legum rationibus, fauentia huic sexui legum adiuuamina ad casus planè incongruos extendere possint.

§. III.

Insigne nimis late eiusmodi interpretationis specimen sese in materia *fideiussionis* muliebris exferit, ubi authores in *SCtum Velleianum* ^{a)} commentati, hoc iuris auxilium, inuita plane themide, vsque adeo extendunt, vt cum ex mente legis romanæ, *presidium fragilitatis deceptæ* esse debeat, iam modo non ex voluntate illorum, *asylum decipientis astutiae* esse possit.

^{a)} Pertinet huc etiam *LESCHASSERII* Galli Tractat. de *SCti velleiani renunciatione*, *Galleratii* de *renunciatione*, *HERING* de *fideiuss.* &c.

§. IV.

Non defuere equidem nonnulli, qui strenuam operam ad euellendos hos errores & inualiditatem *fideiussionum muliebrum* intra iustos cancellos coercendam contulerunt: cum vero multa ulteriori indagine dignissima, penitus intacta animaduertamus, materiam hanc de *validis mulierum intercessionibus* commentatione nostra, pro virium modulo, excutere constituimus.

§. V.

Est vero hoc in argumento ille mihi præcipue præfixus finis, vt non tam casus in quibus mulieres intercedentes se beneficio iuris tuentur, quam hos

hos, ubi frustra legum sollicitant præsidia, & firmiter fidem datam liberare coguntur, expendere conntar.

§. VI.

Antequam vero argumento huic pertrahendo me succingam, non parum inde lucis nobis accessurum confido, si prius in principia, ex quibus fideiussio mulierum partim diiudicari solet, partim diiudicari deberet, & in origines enati apud Romanos inque fora germanorum recepti *Scii velleiani*, inquisuero natales. Profluent etenim inde sua sponte conclusiones, & satis liquido constabit, quam labili fulcro, doctrina de *inualidis mulierum intercessionibus*, multis in casibus innitatur.

CAPVT I.

DE

HISTORIA ET RATIONE

SCTI VELLEIANI.

§. I.

Pincipia hæc meditati, primum omnium *ius naturale*, quod merito principem iurisprudentiæ *circumstantia* nominaueris *basin*, occurrit. Ex huius si *fani* oribus principis foemiarum fideiussiones diiudicare *validæ*, sunt certe *a)* *perfectæ*que inde enascuntur obligationes. Quamuis vero leges ciuiles obligationem hanc imminuere vel penitus *b)* tollere possint, censoria tamen virgula isti notandi, qui immutationem talem ex ipsa *equitate naturali* *c)* deducere frustraneo allaborant conatu.

A 2

a)

Intercess.

mulier. Iu-
re naturali
valide.

a) Cum enim dictamine sanæ rationis edocti sciamus, quemlibet hominem, qui iudicio præditus est, ex sua conventionione serio inita, teneri: quis quæso mentis compos de valore intercessionum muliebrum ambigere vellet? cadit enim in illas iudicium & voluntas, huiusque declarandæ liberrima facultas. Conferatur PVENDORFIIUS *de iure nature & gentium* L. III. C. IV.

An LL. ci-
viles hanc
validita-
tem tollere
possint. Ne-
gant perpe-
ram non-
nulli.

b) Hæc iuris naturalis dispositio an per leges civiles immutari possit, quæstio exoritur? quibus negatiua arridet cum CYPRIANO REGNERO *in disput. ad insit. 25. thes. 1.* hunc in modum differunt: Quemlibet hominem teneri ex sua conventionione; hanc esse æternam iuris regulam, & summa cum violatione boni publici violari, nisi contraria reipublicæ salus disuadeat, hanc vero in SCto non dari. Imo nonnulli vsque eo audaciæ progrediuntur, vt cum AMESIO L. 5. *Conscient. c. 45. n. 5.* statuere non erubescant: *In contractibus vbi obligatio iuris naturalis inducitur, non posse ius naturale a civili abrogari, neque illum, in cuius fauorem lex irritum facit contractum, salua conscientia, contra eundem iudice coram agere, aut petere posse, vt declaretur irritus aut nullus, si constet ipsi de veritate.*

Affirmati-
ua verior.
Ratio dubi-
tandi.
Respons. ad
illam

Firmioribus vero affirmatiua suffulcitur fundamentis. Num licet ius naturale pro lege sumptum non possit directe mutari a lege positiua, utramque ius naturale pro potentia morali & facultate ad normam relata, vel, vt cum GROTTIO loquar, pro attributo persone sumptum, quale ex contractu in contrahentes redundat, non solummodo per leges positiuas augeri, sed & directo tolli ac minui potest, quia est *iuris permissiui*, quod neque prohibet neque præcipit. vid. Illustris Dn. THOMASIVS *in fundam. iuris nature & gentium* L. 1. c. V. § LXIV.

Rat. deci-
dendi se-
cunda.

2) Pacta esse seruanda est iuris naturalis præcipiens, sed quomodo pacta sint condenda, non est in iure naturali determinatum, Vnde quamprimum homines ex naturali

rali statu in *ciuilem* transire, inque Rempubicam coalescere cœperunt, simul etiam animaduenterunt, ob defectum determinati modi, quomodo sit paciscendum, non commode improba paciscentium fallendi studia refrœnari posse, saluam igitur non fore sine legibus positiuus societatem ciuilem. Enata inde *potestas legislatoria*. Sed iam inculcabat eadem ratio, quæ leges condendas suaserat, quomodo reipublicæ nouiter efformatæ ciues, ex arbitrio suo adhuc viuere assueti, ad obseruationem legum latarum commoda adducendi essent, nullumque medium aliud quam *metus externus* excogitari poterat. Hic vero cum triplex, vel *pœnæ*, vel *damni* in re familiari, vel *frustraneitatis*; prior in obseruandis legibus circa formas contractuum disponentibus non *necessarius*, sed ad delicta socialitatem directo turbantia restringendus; secundus, *damni* nempe in re familiari, quia quilibet contrahentium sibi spe lucri blanditur, non *sufficiens*; tertius vero *frustraneitatis* seu *nullitatis* & *sufficiens* & *necessarius* videbatur. *Necessarius*: cum aliter finis legis obtineri non posset; *sufficiens*, quippe, uon obseruata ea, quàm lex præscriperat forma, contractus neminem contrahentium obiigaret, indeque hi inuiti flesterentur, ex legis ciuilibus præscripto, determinatam pacti obseruare formam, si alias se inuicem firma vinculo obstringere vellent. Cum igitur, veluti ex his præmissis apparet, ex iuris naturalis dictamine summæ in Republica potestati permiffum, pactis certam præscribere formam, simul inde elucescit, (cum, qui concedit finem, concedat etiam necesse est media ad finem ducentia,) liberum quoque ipsi esse irritos facere & annullare contractus iure naturali validos. Et hoc est, quod dicitur in *l. 6. de l. & i.* ius ciuile non in totum iure naturali inseruire, sed ei aliquid addere, aliquid detrahere.

Non inique
 ius natura-
 le retine-
 tur; contra-
 riatur Hu-
 berus.
 Errant qui
 disposit. ci-
 uilem ex
 ipsa æqui-
 tate natur.
 deducunt.

c) Licet vero his rationibus inductus existimem, pos-
 se leges ciuiles valorem intercessionum muliebrium tollere;
 attamen inde YLRICI HYBERI in *evnomia romana ad l. i. ff.*
 de SCto Velleiano opinioni nullus subscribo, qui plus iusto
 æquitati SCti velleiani tribuens, regis Galliarum HENRICI M.
 edictum, quo, vsu legis illius peregrinæ abrogato, inter-
 cessiones mulierum ad simplicitatem legum naturalium pre-
 dactæ sunt, improbat; idem etenim est, ac si ius naturale ini-
 quitatis infimulare vellet. Imo nec illis calculum addo,
 qui cum B. IOANNE SCHILTERO ad *inst. l. III. tit. XXI.*
 de fideiuss. vti & in *praxi iur. rom. in foro German. exerc. 28.*
 de SCto Velleiano §. i. fundamentum LL. ciuiliū fideiussio-
 nes mulierum infringentium ex ipsa æquitate naturali de-
 riuare contendunt.

Horūm Ar-
 gum. pri-
 mum. Re-
 spons. pri-
 ma.

Resp. se-
 cunda.

Dicunt equidem 1.) *Natura in sexu agnoscit iudicii dif-
 ferentiam, maturius quippe constantiusque in viris, minus se-
 rium, imbecillius & facilius decipi, in fœminis.* Videatur
 SCHILTERVS cit. loco IDEM exercit. 10, §. 16. At inde (1)
 non euincitur, eam esse imbecillitatem iudicii, quæ priui-
 legium hoc iuris suadeat; sufficit tantam esse iudicii vim
 quam pro pacti qualitate ius naturale exigit. (2.) Imbe-
 cillitas hæc iudicii modo *comparatiue* de fœminis respectu
 virorum dicitur, si vero ex eiusmodi comparatiua imbe-
 cillitate æquitas elicienda esset, quid obstat, quo minus i-
 psissimis aduersariorum verbis dicamus: *Agnoscit natura in
 viris iuuenibus viginti sex, & senibus quinquaginta annorum
 iudicii differentiam, maturius quippe constantiusque in viris
 quinquaginta, minus serium imbecillius & facilius decipi in
 viginti sex annorum.* An vero inde naturalis ratio suadet,
 priores speciali priuilegio esse muniendos.

Si argumenti nostri vim refellere moliaris, dicendo;
 Viros iuuenes sæpe quinquagenarios rerum gerendarum
 antecellere prudentia: responsio in promptu. Sæpissime

etiam euenit, vt & maior iudicii maturitas ingenique acrimonia in feminis quam in viris emineat. Vnde quæſo tot querelæ, ſequiorem ſexum calliditate infinitis fere interuallis poſt ſe maſculos relinquere? Huic (3) addere *Reſponſ. tertia.* lubet, ſi imbecillitas hæc æquitatem naturalem induceret, eadem imbecillitate in aliis contractibus ſtante, eadem æquitate ſceminis ſuccurri deberet: ſed hoc modo per iniquam certe æquitatem a iure contractuum excluderentur. Regerunt equidem illi: In fideiuſſionibus ideo LL. ciuiles annullare valorem, quia in his damnum non præuident, in aliis vero contractibus, v.g. in donatione ſtatim ſentiunt, l. 3. ff. de Scto Vellei. Verum enim vero neque hæc ratio, vt in illa acquieſcam, mihi ſufficiens eſſe videtur. Dantur enim & alii contractus. mutuuum, commodatum &c. vbi ſitidem ex improuiſo & poſtfacto emergens ſentiunt damnum, & tamen omnes, vnanimi profitentur conſenſu, ipſa æquitate naturali iubente, firmiſſime ſceminas ex omnibus, excepta fideiuſſione, contractibus obligari.

Confugiunt (II) ad l. 1. D. de fideiuſſ. æquitatem naturalem ideo ſceminis hoc priuilegium poſcere, ne damnum inferant rei familiari vid. SCHILTER *cit. loc.* §. 2. ſed hanc *Reſponſ. ad illud.* æquitatis rationem etiam ad viros pertinere, nemo, apud ſe reputans, fideiuſſionem eſſe plenum periculoſæ alex opus, quod & viros ad incitas redigere ſolet, inficiabatur. Cumulare hic certe plures rationes mihi integrum eſſet, niſi præfixus ſcopus me ad alia auocaret, & iam ex dictis affatim theſis noſtræ pateſceret veritas, quæ, vt omnia in compendium mittam, eo collineat; Poſſe quidem LL. Ciuiles fideiuſſiones mulierum naturali obligatione ſtringentes reddere *Hypotheſis noſtra.* nullas, non tamen æquitatem naturalem præcipere & iubere vt eiusmodi lex a principe condatur.

§. II.

Ad Romanis tranſeo leges, quæ vt in genere *Ius Romanum circa fideiuſſionem* ex temporum viciffitudinibus multas mutationes perpeſſæ,

*mulierum
secundum
diuersa
tempora di-
uersum
Primis tem-
poribus legis
beneficium
exulabat,*

pestæ, ita & quoad intercessiones mulierum, diuersis temporibus diuersissimis iuribus viuere iusserunt.

§. III.

Sub primis nascentis populi Romani incunabulis imo nonnullis seculis post, ea deprehendebatur fœminarum conditio, vt minime ob intercessiones legum beneficio indigerent. Erant etenim aut *alieni*, aut *sui iuris*. Quæ *alieni*, aut in *potestate d) paterna* aut *maritali* eoque nomine fere non *f)* erat casus dabilis, vt quis ab illis & sponte oblatam intercessionem acciperet, multo minus exposceret, cum ipsi vel plane inutilis *g)* vel ad minimum minus necessaria foret. Quæ *sui iuris*, has lex Romana *perpetuæ iure* subicere *h)* proficuum, ob intercessiones vero speciali donare priuilegio, superuacuum *i)* existimabat.

*Quare in
fœminis
alieni iuris.*

d) Hæc potestas patria complectebatur cum temporis, *(l.) ius vitæ & necis*. DIONYSIVS HALICARNAS. *l. 2. c. 28. c. 27.* IDEM *l. 8. c. 91.* VALERIVS MAXIMVS *l. 5. c. 8.* vid. CAROLVS SIGONIVS *de iure antiquo ciuium Roman. l. 1. 6. 10. p. 134.* Accedebat huic iuri *(ll.) ius per liberos* acquirendi. SEXTVS EMPIRICVS *hypoth. m. 24.* SENECA *de beneficiis*. DIONYSIVS HALICARN. *antiquit. roman. VIII.* vbi ait: *Romanis filiis nihil proprii est viuus patribus, sed & pecunias & corpora liberorum patribus ad eorum arbitria tradidit lex Romuli.* Quicquid etenim de iure peculiorum disposuerunt leges Romanæ, ad recentiores subsecutorum seculorum legum rogationes referendum. Videatur GERARDVS NOODT *de usufructu II. 4. p. 608.* *(III)* Retundabat ex patria potestate effectus, quod liberi sub illa constitui essent heredes sui & necessarii simul. SCHILTER. *exerc. ad ff. 38. §. 142.*

e) Eadem iura maritalis producebat potestas. Vid. SIGONIVS *de antiquo iure ciuium Roman. l. 1. c. 8. p. m. 131.*
Dn,

DN. IOANN. HENRICVS HEINECCIUS *in antiq. romanis*
ad inst. Iustin. l. 1. c. X. n. 5. IDEM l. 1. n. 11.

f) Nulla etenim tum temporis propria bona habebant, inutiles igitur, quam diu pater & maritus superstes.

g) Dicis: intercessionem debitor acceptans expectabar patris seu mariti fata; sed intercessio tum fiebat supervacanea. Eilia etenim & vxores in potestate constituta, tenebantur, quia heredes suae & necessariae, etiam sine intercessione, as alienum solvere, nam beneficium abstinenti demum ex iure praetorio subsequenti aetate introductum est.

h) Intra porro: intercessio a debitore expectabatur, ne vxor pro marito intercedens, oborto diuortio, repeteret dorem, quo ex hac, deficientibus mariti facultatibus, creditoribus satisfaceret. Ad scrupulum hunc eximendum obseruo, ignorasse primum innocuum & ad illibati amoris integritatem compositum aetum diuortia. Primum exemplum quadragesimo a. v. c. anno, in SP. CARVILIORVGA, Roma stupefacta vidit. DION. HALICARNASS. *antiq. Rom. 11. p. 96. & in Numap. 77.*

i) Sui iuris foeminae factae, recidebant in perpetuam *Quare in tutelam.* An haec ex iure Attico, vti SCHILTERVS *exerc. foeminis XXXVIII. ad ff. §. 227.* opinatur, vel ex legum a ROMVLO *sui iuris?* & NVMA POMPILIO lararum scaturiginibus profluxerit, nostrum non est inquirere. Annotasse sufficiat, tutelam hanc fuisse vel pupillarem vel perpetuam hanc iterum vel legitimam seu cessitiam, vel praetoriam seu attilianam. Vid. THOMAS SCHROEERVS *in institutionibus tutorum & curatorum P. 1. q. 11. n. 2.* ibidemque allegati. BACHOVIVS *ad Treutler. vol. 2. disput. 3. th. 7. lit. d.* Huius vero effectus in eo consistebat, vt foeminae nullam, ne quidem rem priuatam, sine aetore agerent, referente CATONE apud LIVIVM XXXIV. II.

B Foes

i) Fœminæ impuberes aut contrahebant absque auctoritate tutoris & tum non obligabantur, sed erant ipso iure tutæ; aut cum auctoritate tutoris vel curatoris consensu, quo casu stricto iure quidem obligatæ erant; restituebantur vero in integrum. vid. STRUVIUS *exerc. s. th. 48.* Ratione harum personarum igitur SCtum aliquid superuacanti fuisse.

Restant fœminæ adultæ maiorennes. He itidem sub perpetua curatela debebant. Quorum cum consensu ubi contractum fœminæ inibat, perfecta obligatione tenebantur. CICERO *top. XI. IDEM ORAT. pro A. Cæcinnæ XXV. VLPIANVS in fragm. ii. 25. 27.* firmumque ideo erat interpositæ fideiussionis vinculum. Verum cum ex provida legum dispositione curatorum cura illis esset in subsidium data, qua imbecillitati suæ subuenire possent, supersedebatur merito legislator, hoc iuris beneficium alio cumulare, satis sequiori huic sexui tutorum & curatorum regimine consultum existimans.

Posteriori
tempore
necessari-
um videba-
tur.

Sicuti vero ex temporum intervallo potestas patria *k)* ac maritalis *l)* pristinam exiit formam, ita & cum beneficium abstinenti *m)* Heredibus suis a prætoribus indulgeretur, diuortiorumque, ingruente indies & latius serpente civium libidine, frequentissimus *n)* esset usus, peculia liberorum, *o)* bonaque *p)* illata noua consequerentur iura, non solum intercessionibus factæ sunt casus dabile *q)* sed & cum tutela perpetua sensim paulatim deficeret, forte *r)* adeo frequentes, vt legislator iam fœminis iuris beneficium subuenire consultum necessariumque duceret.

Cur in fœ-
minis alte-
ni iuris?

k) Immutationes varias circa patriam potestatem Romanorum recenset. III. DN. THOMASIVS *in diss. de usu pract. tit. inst. de patria potestate §. 4. 5. 6. usque ad 47.*

l) Cum

(l) Cum politius æuum maritum hunc populum ad molliores vocaret mores, mitioresque flecteret leges, ius maritalæ ita inuariabatur, vt ipsi Icti nescirent, ad quam classẽ vxores referre deberent. Videantur quæ hanc in rem disserit III. DN. THOMASIVS in *dissert. de vsu pract. in instit. de his qui sui vel alieni iuris* §. 6. sublit. l. & m.

(m) l. 57. d. de acquir. vel omitt. hered. VLRICVS HVBÆRVS in prælect. ad ff. cit. tit., IDEM ad instit. l. ii. t. 19. sub n. i. p. 204.

(n) Difflebant animi Romanorum voluptare, vnde cum paulatim a prisca morum integritate degenerarent, neque lex prohibitiua libidinis æstum refrænaret, non mirum, illos frequentibus diuortijs voluptatem exsatiatum iuisse. Vnde & innocentissimis mulieribus vel ex ficulnea vel plane nulla causa sepiissime nuntius mittebatur. PLVTARCHVS in *vita Pauli*, VALERIYS MAXIMYS III. 6. Imo. SENECA de *benef.* III. 16. authore, usque adeo diuortiorum adaugebatur numerus, vt fœminæ iam non consulum sed maritorum numero annos suos computarent.

(o) Sic l. 50. ad S. Ct. Trebell. Hadrianum. l. 52. ff. de acquir. vel omitt. hered. Diuum PVM, l. i. C. de bonis maternis CONSTANTINVM M. authores agnoscant. Confer. GERARDVS NOODT de *vsu iustit. n. 4. p. 608.*

(p) AVL. GELL. l. 17. c. 6. BRISSON. de *verborum signif. ad verbum recipere.*

(q) Cessantibus etenim impedimentis, quæ superius recensuimus, non quidem ponebatur sed tamen possibilis erat intercessionis casus.

(r) Primum etenim virginibus vestalibus, postea illustrioribus personis, vii Octauiæ & Liuiæ ab AVGVSTO, teste DIONE CASSIO XLIX. p. 414. imo ex lege papia popæa in præmium fecunditatis, fœminis quæ ter perperrant, denique & sterilibus idem CASSIYS l. 5. p. 549. PLI-

VIVS *epist. I. II. 13. VII. 26. X. 251*) privilegium, ut a tutela perpetua exempta essent, concedebatur. Vnde indies magis magisque evanescebat, ita ut IUSTINIANI tempore ne umbra quidem illius esset superstes.

§. V.

Inroductio privilegiorum quibus circa fideiussiones donabantur Cum igitur, tutela perpetua modo non penitus sublata, mulieres partim maritorum, partim extraneorum blanditiis ad *intercessiones* allicerentur, indeque non parum detrimenti in illas proficisceretur, primus omnium AVGVSTVS, dein CLAVDIVS TIBERIVS, *s*) singularibus edictis praecauerunt, ne foeminarum pro maritis factae intercessiones essent valida. Insecutum, cum idem TIBERIVS, *1*) vel uti aliis videtur NERO *u*) Romam teneret, MARCO SILLANO & VELLEIO consulibus famofum SCTVM VELLEIANVM, quo beneficium hoc etiam ad foeminas pro *extraneis* obligationem in se recipientes, extensum.

Primum latum ab Aug. & Tiberio. *(5)* Videatur B. EPHRAIM GERHARD *in delineat. iur. civ. l. 16. §. 1. §. 3.*

Succesit Sctum Velleianum. *(t)* A. V. C. 771. vid. SCHILTER, *ex ad ff. XXVIII. §. 3.* DN. CHRISTOPH. GODOFREDVS HOFFMANNVS *in histor. iuris Romano-Iustiniani p. 184. 258.*

(u) LAVTERBACHIVS, *in collegio theoret. practico l. 16. tit. §. 2. ibid. adducti.*

§. VI.

Indoles Scti Velleiani. Licet vero in genuina Scti huius indolem inquirere non sit animus, otiosa *v*) tamen fortassis non erit animaduersio: foeminas fideiussoras, non obstante

stante hoc beneficio ipso & stricto iure x) mantisse obligatas, illisque SCTo modo beneficium & exceptionem y) fuisse suppeditatam. Vnde illorum subscribere non possumus sententiæ, qui SCTum nominatum pro lege prohibivius z) venditare contendunt.

(v) Redolebit forsan hæc quæstio nonnullis spinosas antiquitates Romanas, quas in iuris perito practico exulare existimant. Verum ut sine his vel in Rabulissimi vel Leguleiis deua prolabimur, ita quæstionem hæc ad minimum non exilem habere usum theoreticum ex sequentibus apparebit: Ut taceam, non nullos doctores, interque hos I. Dn. SAMUELEM STRYKIVM in tractatu, qui rubricam præfert, interesse controversiarum iuris civilis X. §. 35. p. 234. 235. & exinde sibi promittere usum practicum.

(x) non enim ipso iure erant nullæ mulierum fidei-
 buntium obligationes, nec actiones exinde descendentes. *Faminiæ ex
 ipso iure tollebantur, l. 7. 16. in f. l. 23. ff. de SCTo vellei. l. 9. obs. SCTo
 e. eod. tit. GRIVELLIVS decis. 132. n. 1. LAVTERBACHIVS ad huc stri-
 cit. loco. §. 12. Differentia vero, an quid ipso iure nullum, an
 ope exceptionis elidendum, in eo consistebat. In actionibus
 ipso iure nullis, ipse prætor prævia causa cognitione de-
 cretum dabat, (iudex enim pedaneus non de iure sed facti
 eto cognoscebat) actoremque a iudicio arcebat: In actio-
 nibus vero iure quidem validis sed ope exceptionis eliden-
 dis, (potissimum si illarum probatio non esset statim eui-
 dens & notoria) prætor præscriptis agendi & excipiendi
 formulis, litigantes ad iudicem pedaneum mittebat. *Differen-
 tiæ an quid
 iure nul-
 lum an ope
 exceptionis
 elidatur.*
 GERARDVS NOODT de iuris dict. l. 6. p. 1278. p. 130. seqq. Cæte-
 ras differentias cui videre volupe, adeat VLETRICVM HVBE-
 RE MD in prælect. ad ff. l. 16. 1. n. 7.*

Indulgebat (y) Vnde in *l. 3. C. de SC. Vellei. Tutio SCri*, in *l. 4. 6. SCrum mo* 16. 23. *auxilium*, in *l. 9. 10. 11. 12. 23. beneficium & adiuto* do benefi-
rium audit *l. 15. ff. de SCro Vellei. l. 2. 15. 16. 18. c. eod. Con* cium & ex-
fer. LAUTERBACH. Colleg. theor. pract. ad ff 66. *l. 1. §. 14.* ceptionem. p. 1021.

An sit lex (z) Non leuis sed momentosa inter ICTos conflata
prohibitiva? Homo- hodiernum agitur controuersia, an *SCrum Vellei. legibus*
nymie in barbarum contendamus, non abs re certe erit, in diuersos
dago. prius expressionis: esse aliquid legis prohibitiuæ, inquire-
 re significatus, indeque formare statum controuersie.

Lex vel permittit, vel precipit, vel prohibet. Prohi-
 bitio legis est vel simpliciter talis, vel secundum quid; sim-
 pliciter talis est, vbi aliquid ita prohibetur, vt contra il-
 lam subditus facere non possit, licet velit, quæ prohibitio
 potissimum in delictis obtinet, & ad eiusmodi prohibitio-
 nem pertinet ICTorum effectum: non posse legi prohibitiuæ
 renunciari. Cum etenim voluntas subditi prohibitione
 legis restricta sit, non esset prohibitio si huic subditus per
 renunciationem suam, id est voluntatem derogare possit.

Prohibitio secundum quid est, quando in contracti-
 bus, nihil delicti continentibus, sub pena nullitatis aliquid
 prohibetur: cum etenim respectu illius partis, in cuius
 odium aliquid prohibetur, est lex prohibitiua, ratione par-
 tis, in cuius fauorem lata, permissiua, permittit nempe, vt
 hic suo iure utatur & pro contractus qualitate, vel actio-
 nem instituat, vel exceptionem opponat, non vero est
 prohibitiua. Contradictoria enim sunt permittere & probi-
 bere.

Formatio An vt in circulum redeam, status controuersie ita
status con- formandus. Queritur: an *SCrum Velleianum ita feminis*
trouersie. prohibeat intercessionem, vt licet, in casibus vbi *SCrum* obrinet;
 se valde obligare velint, tamen non possint?

Cum

Cum iis igitur, qui cum IOSEPHO AVERANIO *in in. Multi as-*
terpretat. iuris l. 2. c. 5. p. 385. 386. sqq. Antecessore Pisano, *firmant.*
 viro ad iurisprudentiæ restauracionem nato, LESCHAS-
 SERIO *in tr. de SCTI velleiani renunciat. MEVIO ad ius lube-*
conse l. 1. tit. 10. art. 1. n. 69. tali in sensu SCTUM pro lege pro-
 hibitiua habent, & renunciacioni ex mente huius legis SCTI
 non esse relicto locum autumant, mihi certandum,
 quidem *affirmantis* est probare, & prohibitio est *facti*, vi-
 de nunquam multo minus in contractu iure naturali valido
 præsumitur, attamen aliquas rationes, quibus nos impul-
 si *negatiuum* amplectimur, adicere lubet. Non esse verò Ratio *ne-*
 LL. prohibitiuum, constat potissimum inde, quia 1) per *gandi pri-*
 ea, quæ superius tradidimus, est *beneficium & exceptio*; re-
 pugnat verò naturæ cum *beneficiorum tum exceptionum* pro-
 hibitio; ex illis etenim ius profacultate & *attributo persone*
 sumptum, provenit; hoc consistit in *legis permissione*,
 permissio verò & prohibitio sibi inuicem opponuntur.
 2) inspicienda ipsius SCTI verba, in quibus cum nulla *Secunda.*
 prohibitio *explicita*, multo minus talis, quæ hic præsuppo-
 nenda, neque per bonam consequentiam *implicita* appare-
 at, gratis certe illa supponitur. 3) Leges nequidem præ-
 cipiunt, vt mulier opponat SCTI exceptionem, sed his *Tertia.*
 potissimum vtuntur expressionibus; SCTO *subuenitur l. 1. C.*
de SCT. vell. potest. se tueri l. 3. eod. beneficio amplissimi ordi-
nis se tueri potest, l. 10. eod. exceptione SCTI defendi po-
test, l. 15. 19. eod. exceptione vti potes l. 20. eod. eod. 4) Si *Quinta.*
 SCTUM esset *lex prohibitiua*, non certe daretur solummo-
 do ignorantibus, quando etenim mulier sciens se non tene-
 ri, fideiussorem suscepit, per *l. 30. ff. eod. conualescit fi-*
 deiussio. Absolum autem prohibere aliquid *ignoranti*
 ita vt *sciens* pro libitu prohibitionem infringere queat.
 5) Fert legis prohibitiuæ indoles, ne quid fiat, etsi veli-
mus:

mus; Scutum Velleianum *permittit*, velintne mulieres intercessionem datam fidem liberare an non? Sic enim mulier beneficium huius conscia solvens, non gaudet conditione indebiti, *l. 40. ff. 19. C. eod.* & per repetitionem post biennium, solummodo propter scientiam præsumtam tum tollitur. *l. 22. C. eod.* Quid quod per inferius dicenda SCti beneficio renunciare non solum fœminis sit permissum, sed & in certo casu, lege præcipiente, iniunctum.

Sexta.

Huic (6) addendum, interueniente mulieris dolo, contractui huic robur accedere *l. 18. C. de Sc. Vellei.* Cum igitur ob immixtum dolum fideiussio muliebris validitatem nanciscatur, non potest esse lex prohibitiua, alias etenim plus efficaciter posset calliditas in subdita volente, quam prudentia in legislatore prohibente, quare & alias, quæ in fraudem legis prohibentis fiunt, pro non factis reputanda dicuntur.

*Affirmant
argum. pri-
mum.*

In contrarium Doctores, pro *affirmatiua* qui nituntur, alias inter rationes, quas forte infra liberior trutinandi copia dabitur, *l. 2. pr. & s. ff. de Sc. Vellei.* in arenam proferunt vbi ipsissima VLPIANI verba prohibitionem loquuntur.

*Responsad
illud.*

Ast quis non videt VLPIANVM vocem hanc in plane *abusivo* sumptisse significari, quod inde quam manifestissime elucescit. In eadem *l. §. ult.* idem Ictus dicit, *non permittit*, quod idem est quam *prohiberi*, mulieri defendere maritum, patrem, filium, cum tamen ex eiusdem VLPIANI ore in *l. 1. §. 11. ff. de postulando* compertum habeamus, mulieres quidem ad defensiones mariti, patris, filii non fuisse obligatas, *licuisse* tamen illis hanc in se suscipere spartam. Ex quo iam assatum apparet, amasse VLPIANVM, cum esset dicendum, *non tenentur, non obligantur*, substituere quasi æquipollentem locutionem: *prohibentur; non permittuntur.*

*Argumen-
tum secun-
dum.*

Maioris momenti dubium quod mouent ex *l. 8. §. 6. C. eod.* haustum, *vbi fraus* SCto facta dicitur. Fraus etenim, aiunt, fieri nequit *legi permissuæ*, sed *prohibitiuæ*. Sed & hanc

hanc obiectionem firmus argumentandi destituit verius. *Cui responderur.*
 Sedula & accurata indagine opus, de cuius fraude hæc lex loquatur, an de illius, apud quem mulier per delegationem fidei iussit, in de dolo mulieris, fidem suam obstringentis? Si prius, argumentum non ferit hypothesin nostram: nam quæstionis cardo in hoc vertitur, an mulieri fidei iussio prohibita? Intuitu *debitoris* esse prohibitivam, indeque ab illo legi fraudem fieri posse, facillime largimur: Si posterius probabitur, iam victas dabimus manus. Verum enim vero in lege nequaquam *mulieris* intelligi fraudem, luce meridiana clarius; loquitur enim textus de casu, ubi fidei iussori Scti Velleiani auxilio succurritur; nunquam vero subvenit, si mulieres callide versatæ, nam deceptis non decipientibus opitulatur. *l. 2. §. 3. ff. de SC. Vell.*

§. VII.

Salvæ hoc beneficio aliquot per secula Romano-*Infinianus*
 rum mulierum fortunæ facultates stare credebantur, *superaddi-*
 donec IUSTINIANVS Imperator vel legum innouandis non mul-
 darum, (aa) vel sexus (bb) sequioris, potissimum *las sanctio-*
 THEODORAE, quam deperibat, studio, *l. 23. (cc) Auth.*
si qua mulier C. de SC. VELLEI. & Nouellam 134. c. 8. super-
addendas censeret.

(aa) Immane quantum lacerasse Imperatorem abo-
 lendarum rogandarumque legum studio, ex *Institutionum* *Ex quibus*
 licet superficialia perlectione, & iis, quæ apud DN. HOFF- *rationibus*
 MANNVM in *Historia Iuris Romano-Infiniani* consignata *hoc fecerit?*
 reperiuntur, dignosces.

(bb) *Vxorius* eo nomine apud VLRICVM HVBERV
 de iure ciuit. audit. Addatur modo citatus HOFFMAN-
 NVS in notis ad III. DN. THOMASII *Delin. Hist. Iuris*

Romano-Iustin. C. 1. sub lit. n. f. Forte & hanc THEODORAM, quam impense deflagrabit, & cuius ad nutum l. 20. C. de donat. ante nuptias, l. 23. C. de nuptiis, l. 26. & 34. c. de iure Dotium, l. 1. C. de re Vxoriam l. 26. C. de Donat. inter Virum & Vxorem, l. 12. C. qui potior in pign. GIPHANIO in Iustini-ano p. 19. teste, in sexus imbecillioris fauorem sancit, & hæ nouæ dispositiones Authorem agnoscunt. Conf. PAGANINVS GAUDENTIVS de Iustini-ani sec. morib. p. 11. c. 32.

(cc) Hac lege prouisum, quod, si intercessio non facta in instrumento publico, mulier iure tuta & Scti exceptione non indigere debeat. Ne vero legem hanc ad illos casus, non ad casus ubi mulier ex intercessione obligatur, extendas, eadem l. 23. pr. & §. 2. C. de Sct. vell. prohibet. B. STRYKIVS in Cautelis Contract. Sect. 2. c. 6. §. 2. BACHOVIVS ad Trentlerum vol. 1. Disp. 25. th. 2. lit. b. FRANTZKIVS in comment. ad ff. de Scto Vellei. n. 35.

§. VIII.

*Indoles & effectus Au-
thent. si quæ
mul. C. de
Sct. vellei
traditur.* Iustinianeis his legum prouisionibus mulieribus indulgendum beneficium, iam reddebatur augustius atque amplius, siquidem cum antea fœminæ indistinctim adhuc stricto iure tenerentur, ita vt demum ad exceptionem ipsi daretur recursus, nunc vxores pro maritis fideiubentes ipso (dd) iure erant tutæ, ex intervallo intercessionem repererent. Caueas vero, ne neglectis antiquitatum adminiculis, illas pro legibus prohibitiuis (ee) venditare præsumas.

(dd) Quisnam huius differentiæ fuerit effectus, superius præoccupauimus. Proueniebat ille ex distincto apud Romanos Prætoris & iudicis Pedanei officio. vid. III. DN. THOMASIVS de usu exiguo Scti Vellei, in foris German. §. 15. Diuersitatem vero procedendi in subtrata materia hanc

hanc deprehendimus. Accedebat actor, apud quem mulier pro marito fideiusserat, prætorem, iudicium sibi expectiturus; Prætor iubebat edere fundamentum actionis, quo ipsi formulam agendi, rex excipiendi dare atque ad iudicem pedaneum mittere posset. Edebat actor, aiens, ream interposuisse pro marito fidem & insuper illam repetiisse. IVRE ANTIQVO Anteiustiniano prætor formulam agendi suppeditabat, misit partibus ad iudicem pedaneum, nunquam etenim prætor ipse super probatione facti cognoscebat. vid. DN. HEINECCIUS *in antiqu. Roman. ad inst. l. IV. T. VI. Gerard. NOODT de iurisdictione l. 8. p. 130. sqq.* IVRE NOVO, quia factum repetitæ fideiussionis non erat relevans, iudex vero pedaneus super ipso iure cognoscere non poterat, (citus NOODT *l. cit.*) ipse Prætor cognoscebat, remouebatque actorem a iudicio ac si intercessio neque scripta neque facta fuisset. Quod si vero factum principiumque agendi, versionem in rem actor ederet, iam non ipse prætor cognoscebat, sed data formula agendi, ad iudicis pedanei remittebat subfellia. Et sic genuinum *Authenticæ* sensum ad ceteros casus in illa comprehensos applicare facillimum. Conuenit hæc interpretatio cum modo procedendi tum temporis usitato, omnia verba prono aluo explicationem sequuntur, imo naturalis indoles actionum ipso iure nullarum sibi hanc vindicat.

(*ee*) Communis Ddorum opinio *Authenticæ* hanc & *An authenticæ* Nouell. 134. c. 8. legem prohibitivam dicit, vid. B. DN. STRY-*rica sit lex* KIVS *in v. Modern. ff. l. XVI. T. I. §. 8.* GALLERAT. *de re-prohibiti-* *nunciat. T. 2. centur. 1. Renunciat. 63. n. 1. & sqq.* BERLICHIVS *ua. Affir-* *P. 2. concl. 59. n. 56.* CARPZOU. *P. 2. c. 16. defm. 1.* Vela inde for-*matur* san submittere deberem: verum, cum in orbe literario non *communi-* *authoritate* sed argumentorum momentis vincere & vinci *ter.* receptum, licebit & mihi ab illorum recedere opinione, potissimum cum praxin ipsam principiis his magis quam illo-

rum conformem deprehendam. Confer. *Vfus Mod. cit. loco §. 9.* Videamus igitur dissentientium rationes.

*Affirmant.
Rat. 1*

Primam desumendam arbitrantur ex verbis *Authent. Iu-
benus hoc nullatenus valere debere*, inducendo hunc in
modum: Quia legislator iubet, nullatenus valere debere.

*Responsio
ad illam.*

E prohibet. Ad hæc rehero. Si statum controuersæ,
quem supra formauimus, in animum reuocare digneris,
facillime perspicies, in probatione hoc esse evincendum,
fideiussionem mulieri prohibitam, & quidem ita, *ne possit, licet
velit*. Apposita vero verba solummodo demonstrant, ex
iussu legislatoris intercessionem debere esse *nullam*, a con-
tractus nullitate vero ad prohibitionem simpliciter talem
non valere consequentiam, ex responsione ad obiectionem

*Ratio se-
cunda.*

secundam affatim elucescet. Secundam depromere fata-
gunt, ex verbis: Intercessionem ita debere *esse nullam ac si
nunquam scripta aut facta esset*; Huius argumenti vis, in
eo consistit; Esse fideiussionem fæminæ pro marito *ipso
iure nullam*. Maxime autem vereor, vt & hoc argumentum
sit suo robore nullum. Quamuis etenim legis dispositio

*Responde-
tur ad il-
lam.*

contractus intendat nullitatem, attamen ideo non inten-
dit meram prohibitionem. Sic nonnullis in locis locatio
et conductio ædium est iure nulla, nisi contractus in scrip-
turam redactus sit, id est, neutra pars contrahentium, adim-
plere contractum tenetur, si nolit; possunt tamen con-
trahentes si velint. Sic quando dolus causam dedit con-
tractui b. fidei, contractus est ipso iure nullus; quis vero
diceret, non posse læsum, licet velit adimplere con-
tractum? Et tamen de hoc itidem prædicari potest,
esse ita nullum ac si nunquam factus vel scriptus esset.
Tertio instant: Quia in authentica solummodo casus, vbi

*Ratio ter-
tia.*

versio in rem probanda, excipitur, cæteri omnes prohiben-
tur, inde indubitata consequentia exoritur, esse legem pro-
hibiti-

hibitiam. Paucissimis vero mihi & hanc rationem referere integrum erit. Sub iudice lis est, imo falsissimum præsuppositum, quod versio in rem sit solummodo casus exceptus, sic etenim consequeretur, etiam mulierem dolose pro marito intercedentem esse iure tutam. Ino si & in hanc descenderemus sententiam, constaret quidem, omnes ceteros casus esse prohibitos, nihilominus maneret adhuc quaestio altioris indaginis, an sint simpliciter prohibiti secundum formatum statum controuersiae?

Cum itaque nullæ plane rationes momentosæ authenticam si qua mulier legem prohibitiuam asserant, firmo tam diu stat talo nostra sententia, donec prohibitio, quæ facti & libertatem naturalem atcet, legitime demonstretur. Ut si leam, non parum ponderis negatiuæ ex superius sub *lit. dd.* ad præf. §. allatis accrescere, si quidem inde liquet, intendisse legistatorem, vt casus in *authentica* expressi & tacite subintellecti essent ipso iure nulli. Qui effectus cum in iure Romano nullam prohibitionem sed modo differentiam procedendi inuoluat, frustra certe Doctores authenticam ad numerum LL. prohibitiuarum referunt.

§. IX.

Plura de indole *Authenticæ* proferendi daretur copia, nisi dicendorum præfixus ordo me ad ius canonicum prouocaret. Huius non solum expressis canonicis constitutum, sceminam pro extraneo sub iuramenti vinculo intercedentem, (*ff*) *conventionem adimplere debere*, sed & cum eo iubente, omnia iuramenta, quæ salua salute aeterna seruari possunt, sint seruanda, (*gg*) insimul mulieribus pro martis iurato fidem obstringentibus iniunctum, vt eam liberent, licet de iure ciuili (*hh*) non teneantur.

C 3

(ff)

(ff) Capit. 25. X. de iureiurando.

(gg) Vid. GONZALEZ TELEZ in comment. ad c. 25. & 28. X. de iureiur.

§. X.

Quid iura
Germanica
statuant.

Paterna si Germanorum prisca consideraueris iura, nullibi tale foeminis fideiubentibus indultum beneficium deprehendes; partim, quia olim Germani simplici sinceritate innutriti, & contractus ex simplici equitate naturali diiudicandos existimabant, partim, quia foeminae in iudicio indistinctim tutore (bb) instructae comparabant; in extraiudicialibus vero, (si aut viduae & virgines sine curatore vel etiam vxores cum curatore contrahentes laesionem passae,) restitutionis in integrum beneficio (ii) gaudebant.

(bb) Iam Longobardorum legibus inualuerat, ne mulier sine mundio, Mundualto, seu Myndualio aliquid ageret. Vid. WEHNERVS in obseruat. variis pract. voce mundbahr, Mundebürde, Schwäbisches Land-Recht c. 309. specul. Saxonicum l. 1. art. 45. SCHILTERVS in exercit. 37. th. 242. B. GEORGIUS BEYERVS in specimine posthumo iuris Germanici c. 27. 1. sqq.

(ii) inseruiunt dilucidationi ulteriori, quae more solito quam accuratissime ex antiquitatibus germanicis eruta tradit, SCHILTERVS exercit. 11. th. 9. GISEBERTVS Pericul. stat. 11. n. 65. & 215. COLER. decis. 67. 40. SCHROEER. Instit. pupill. p. 2. qu. 20. 40.

§. XI.

Quomodo
haec immu-
tata sint?

Licet vero subsequen-
tium saeculorum etate intro-
ductum in Germaniam ius canonicum consuetudines
pris-

prifcas legesue ex parte migrare iuberet, attamen per il-
 lud validitas fideiuffionum muliebrium minime tolle-
 batur, sed potius nonnullis in casibus maius robur nan-
 cifcebatur, donec demum seculo XIV. *ius iustiniæneum*
 ex italia in Academijs Germanicas, ex his postmodum
 in fora germanica transfret. Ex hoc vero tempore
 mulieres germanicæ fideiubentes, tam dubio incerto-
 que vtuntur iure, vt fere nulla hac in materia superfit
 quæstio, quæ non dubiis inuoluta immensum dispu-
 tandi aperiat campum.

CAPVT. II.

DE

EFFICACI MULIERVM IN-
 TERCESSIONE PRO EXTRA-
 NEIS.

§. I.

Postis his, quæ capite præcedenti moliti fuimus, *intercessio-*
 fundamentis, iam ad ipsam fideiuffionem, mulie- *nis pro ex-*
 brem me conuerto. Quæ cum ex vnanimi Icto- *traneo, fun-*
 rum mente principaliter in intercessionem pro extra- *damenta*
 neo, & alteram pro marito susceptam distingui soleat, *varia.*
 hoc capite de priori pro extraneo inita agendum, eam
 quæ pro marito interponitur, cap. sequenti expositurus.
 Erit autem mihi sermo de efficaci (a) mulierum (b) in-
 tercessione, quæ ex variis causis deduci potest.

(a) Equi-

quæ dica-
tur efficax.

(a) Equidem in *l. 9. C. ad SCt. vellei.* GORDIANVS ait, quod SCtum de intercessionibus efficacem non esse sinit obligationem mulierum, id tamen regulam tantum concernit cuius plures dari exceptiones, nemo certe in dubium vocabit. Efficax igitur erit intercessio iuxta *cit. l.* quæ exceptionem SCti velleiani non admittit, sed actionem aduersus mulierum intercessionem cum effectu producit.

(b) Quæ modo alias contrahere, & se efficaciter obligare possunt, id quod supponimus. Si enim aliunde obligatio illarum impediatur, id non fit ex ratione intercessionis, de qua tamen hic agendi locus, sed ex communi iuris obstaculo.

§. II.

Efficax est
intercessio
ob cessan-
tem ratio-
nem.

Cum vero ex præcedenti capite satis liquido constet, efficaces esse cum naturali tum prisco Germanorum iure mulierum intercessionem, SCtum velleianum vicissim esse iuris peregrini foetum, iam prono consecutionis filo concludere licet, quod in dubio tamdiu pro efficacia fideiussionis muliebris præsumptio militet donec SCti Romani receptio, quæ facti, legitima probatione euincatur. In locis igitur, vbi iuris romani hac in materia dispositio, vel per vsum, vel per expressam receptionem inualuit, nihilominus ex ratione iuris Romani civilis efficax est mulierum intercessio, si ratio SCti velleiani in totum (c) cessat, quæ fuit, ne mulieres ex infirmitate sexus deciperentur, iacturamque paterentur, (d) qua cessante, merito quoque dispositio SCti cessare debet. (e)

in totum.

(e) Dico in totum & vniuersaliter. Potest quidem quandoque accidere, vt ratio legis in certis personis cessare

re

re videatur, quæ tamen vim suam non amittit, in generali dispositione iuris. Sunt mulieres pleræque infirmioris iudicii, de quibus regulam leges constituunt, licet quædam dentur, quæ vel ipsos masculos iudicii acrimonia antecel- lunt, quibus tamen minime denegandum SCti auxilium, quia non *uniuersaliter* ratio eius cessat, quoad omnes mulie- res. Si vero in totum cessat, aliud dicendum. *argum. l. 6. §. 2. de iur. patron.*

(d) Duo maxime in legibus ratione SCti occurrunt momenta, unde omnis interpretatio capienda. (1) Sexus *Ratio SCti expenditur* imbecillitas *l. 2. §. 2. de SCto vellei.*, vel infirmitas *l. 2. §. 3. eod. l. 5. 6. eodem*; qua facile mulier se obligat, *l. 4. eod.* (2) Periculum rei familiaris, quo fieri potest pauperior. *l. 21. pr. eod. vid. BRUNNEMANNVS in comment. ad leges allegatas.*

(e) Interpretationis restrictiue ratio id poscit iubet- *Ex qua inter- que; quamuis enim verba SCti velleiani generalissime & pretatio re- indefinite concepta videantur, hanc tamen non excludunt fringenda.* interpretationem, quam ipsi ICTi, optimi huius interpre- tes, sagnouerunt.

§. III.

Hac de causa efficax est intercessio foeminarum, si *Voluit si calli- de egerint.* calliditate & dolo in subsidium vocatis, creditorem minus cautum deceperint (f), nam deceptis non de- cipientibus opitulatur hoc SCtum, *l. 2. §. 3. ad SCtum vellei.* & quæ in fraudem eius excogitantur, rata haberi non oportet *l. 29. inf. eodem.*

(f) Nihil tam salutare est, quod non possit trahi in *id quod ex- abusum, qua de causa etiam minoribus haud succurritur, emplis decla- si alios decipere ausi fuerint, l. l. C. si minor maiorem se di- ratur.* xerit.

D

quit, quales merito censenda veniunt foeminae illustres, regalibus & sanctiori instructae consilio, (g) qui-
 bus SCto velleiani dispositio & hoc nomine minus ap-
 plicari potest, cum contra regulam l. 2. & §. 2. ad SCtum
 vellei. positam, virilibus officiis defungantur.

(g) Huc pertinent Abbatissa imperii immediatae
 & aliae imperii principes, quae tutelam liberorum cum
 ipso regimine gerunt. Non leuibus argumentorum pon-
 deribus hanc sententiam assertum iuit HERING. de fide-
 iuss. c. 7. n. 517. seqq. STRYK. exercit. 21. 1b, 12. in f. facul-
 tatemque lenentem ita respondisse ait. Non desunt
 tamen, quod ingenue confiteor, nonnulla dubia, quibus
 haec nostra premitur sententia. Primum argumentum
 opinionis contrariae petitur, ex praxi imperii, secundum
 quam matres illustres tutrices principum imperii, con-
 firmationem a Caesare petentes, SCto velleiano renun-
 ciare aequae ac aliae matres iubentur, cuius rei exempla
 plurima adfert. B. STRYKIVS de tutela mat. princip. impe-
 rii. Verum enim vero ad hanc refellendam obiectio
 nem dixisse sufficit, minime hanc iniunctam renun-
 ciationem necessariam consequentiam inuoluere, quod hoc
 beneficio, ob praesumptum mulieris consilii defectum fo-
 minis alias concessio, illustres gaudeant. Multa etenim
 sunt in maiorem securitatem ad euitentia litium retia, quae
 alias non forent necessaria; sunt etenim nonnulli, ex quo-
 rum sententia etiam illustres personae ad hoc privilegium
 admittendae, vnde dubitationis tollendae gratia renun-
 ciatio haec fieri solet, quae tamen magis fit hypothetice, hoc
 sensu, vt si forte hoc munita sit iuris praesidio, ea vti no-
 lit. Alterum argumentum petitur ex l. 1. D. de SCto vellei.
 quod generatim & indistinctam foeminarum intercessio in
 officio.

Respondetur
huic.

efficax declarata sit, ideoque lege non distinguente, nec nostrum sit distinguere. Verum enim vero hoc dissentientium præsidium facile interpretatio restrictiua elidit, ratione SCri huius & integro in huiusmodi fœminis, virilia negotia agentibus cessante, præsertim cum nequidem ius Romanum tales nouerit, adeoque dici nullo modo possit, illud de his etiam disposuisse. Quin potius planius manifestumque est, illud tantum loqui & disponere de iis, quæ ex statu illius temporis officiis publicis & virilibus haud præponebantur. Vnde plura alia iis applicantur, quæ iure Romano illis denegata manifestissime constat. Ita si in illas quis compromisit, arbitrium suscipere valent. c. 4. X. de arbit. conf. L. B. de LYNKER in *analectis* ad STRVV. cit. loc. LVDOLPHVS in *tractat. de iure fœminarum illustr. sect. II. §. 3. lit. a.*

§. V.

Si nullum
sentiant. da.
mnum.

Facit quoque ratio adducta, vt efficax sit intercessio, qua nullum periculum rei familiaris ipsi imminet nec vllam facit iacturam, cum ob hanc vnice leges efficaciam intercessioni subtraxerint. Hoc maxime tunc contingit, si in rem suam intercedit, (b) vel alias nullum inde damnum sentit, (i) sed potius aliquod commodum aucupari studet. (k).

In rem suam
intercedendo.

(b) Optime id obseruat CALLISTRATVS in l. 21. ad SCr. Vellei. & si pro aliquo, ait, mulier inter cessit, sed in rem eius, quod acceptum est verteretur, exceptio SCri locum non habet, quia non sit pauperior, vid. HERINGIVS l. cit. n. 414. & seqq. HAHNIVS ad Wesenbecium iii. de SCr. Vellei. n. 6. vnde tamen omnis ratio damni æstimanda est. Sic olim procuratores fiebant domini litis, adeoque periculum iudicati subibant, hac de causa iudicatum solui satisfactionem

nem prestare tenebatur, quam ut plurimum ipsi principales prestabant, & ita fideiussores suorum procuratorum efficiebantur, ut dicitur in §. 4. l. de satisdat. Quod si ergo mulier procuratorem dederit & pro eo cautionem hanc interposuerit, efficaciter obstringitur, cum in rem suam intercedat. Idem dicendum, si mulier mandet alicui, ut procuratori suo pecuniam mutuam, ipsius periculo, det, pariter si aliquem defendat in iudicio, reuera aliquam intercessionem subire liquet, *fuscipit etenim in se alienam obligationem*, ut dicitur in l. 2. ff. ad SCi. Vell. aut si eum defendat, qui damnatus regressum ad eam habet efficaciter erit hæc intercessio l. 3. D. eod. l. 19. pr. l. 25. inf. l. 27. §. 3. ff. eod.

(i) Potest quoque aliis ex causis intercessio mulieri *vel vilis ali-* esse vilis, ut magis lucrum, quam damnum inde sentiat, *ter sit inter-* Quid enim si mulier & Titius frater, cum in rem com- *cessio.* munem mutarentur, eiusdem pecuniæ rei facti sunt? Reuera in *correali obligatione* id agitur, ut pro rata focii intercessio fiat. Interim si ob eam causam mutuo acceperint, ex qua, si creditor pecuniam non dedisset, maius damnum mulier passa fuisset, *simpliciter merito & in solidum* tenetur. l. 17. §. 2. ad SCi. Vell. Quod si debitor tam liberalis promptusque in soluendo fuerit ut pecuniam mulieri dederit, creditori soluendam rursus efficaciter ex sua promissione conueniri potest; l. 22. ff. eod. *neque enim illa periclitatur, ne eam pecuniam perdat; cum iam eam habeat*, ut dicitur l. 16. pr. eod. imo ipsa hoc casu de lucro agit, l. 15. eodem. Denique si debitor mulier a creditore delegata est, efficaciter obligatur, cum nullum detrimentum patiatur, modo reuera debitor sit, l. 24. pr. eod. l. 2. C. eod.

(k) Pertinet huc casus dubitationi veterum subie- *vel denique* ctus, decisis a IUSTINIANO in l. 23. pr. C. ad SCi. Vellei. *si si premium* D. 3. ali-

*pro interces-
sione accepit.*

aliquid *præmii loco* accipit, vt sese interponat, idque probari queat, vbi tam de *ratione probandi* quam *qualitate præmii* inquirendam. Quoad illam distinguit imperator, vtrum in instrumento publico facta intercessio, in quo confessa sit foemina, se pro intercessione aliquid accepisse, vel etiam in instrumento a tribus testibus consignato, quod vim publici instrumenti habet, cui simpliciter standum est: an vero facta sit *sine scriptis* vel in instrumento priuato; tum aliunde probatio desumenda est. Quod *qualitatem præmii* concernit, illam equidem imperator non determinat, sed vel *res* vel *pecunias* hac de causa dadas adducit, adeoque non desunt, qui mulieris efficacem intercessionem asserunt, quantumcunque pretium accepit, ex ratione, quod lex generaliter loquatur, nec certam aliquam quantitatem requirat HILLIGER *ad Donellum c. 32. n. 12.*

Nullius ponderis vt p'urimum tale argumentum esse prorsus arbitror, quo verbis legum inhaeremus, sed vim & potestatem eorum amittimus, quæ tamen vt legum anima erat perferenda; *l. 17. D. de L. L.* Cæterum nec illi audiendi, qui cum *CYNO ad rubr. C. h. iii.* æquale pretium; cum summa, pro qua fideiussit, desiderant. Stultum & omni rationis usu priuatum eum crederem, qui tali pretio mulieris intercessionem emeret. Qui etenim mutuam rogat pecuniam & fideiussores quærit, eius inopia laborat, vt tantum pretium mulieri dare non possit. Si tot copię ipsi suppetunt, mutuam non rogat, nec intercessores quærit, sed ex horum pretio suis consulit necessitatibus. His igitur meliori animo residet sententia, qui salicuius pretii præmium, quod sperni non possit, desiderant, adeoque discreti iudicis arbitrio rem committunt. HERING. *de fideiuss. c. 7. n. 435.* BRVNEMAN. *in comment. ad cit. l. 23. h. n. 2.* ZANGER. *de except.*

P.III.

P. III. c. II. n. 145. MENOCH. de arbitr. iud. quest. c. 234.
 DVAREN. ad Sc. Vellei. c. 2. HOTOM. ad dictum l. 23. C.
 b. tit.

§. VI.

Desiderat vero amplissimus ordo, ut creditor intercessionis non ignarus sit, cui duntaxat imputari potest, quod intercessionem foeminae temere admiserit. Ergo noua inde exsurgit causa, ut efficax sit illa intercessio, quam mulier creditore ignorante, (1) interponere ausa.

Valet inter-
 cesso, quae
 creditore;
 ignorante;
 inita.

(1) Non tantum aliorum suscipit mulier obligationem fideiubendo, suo periculo mandando, vel res suas pro alio oppignorando, aliisque modis (quos accuratissime traditos videre licet apud ANTONIVM MATTHAEI in disp. 33. de SCro Vellei.) iisque *apertis*, ita ut creditor omnino sciat, eam intercedere, sed etiam modis *tectis*; qui non *apertam* sed *palliatam* intercessionem continent. Sic enim possunt mulieres *principaliter* mutuum contrahere, ut creditor illarum fidem sequatur, cum tamen debitor mutuo acceptum non in suam vilitatem vertat, sed alteri mutuo acceptam summam in continentem tradat. Hoc signorante creditore factum efficacissima certe mulieris efficitur obligatio, ut reuera palliata subsit ipso opere intercessio, l. 4. pr. ff. ad Sc. Vellei. *alioquin*, ait satis optime ICtus in l. 1. eod., *nemo cum foeminis contraheret, quia ignorari potest, quid acturae sint.* Conf. l. 17. pr. l. 19. §. 1. l. 27. pr. 32. §. 3. ff. l. 6. pr. C. eod. Bona fide enim personam mulieris secutus decipi non debet. l. 27. ff. de SCro Vellei.

Quod illu-
 stratur.

§. VII.

§. VII.

*Efficaciter
obligatur, si
intercessio
modo appa-
rens.*

Cum autem SCtum *veram* intercessionem mulieris exigat, non *imaginariam*, merito quoque ex hac causa efficaciter obligatur mulier, si nempe, ponderatis omnibus causæ circumstantiis, appareat, eam non intercessisse, (m) licet externo rerum colore intercessisse visa fuerit. Tunc vero tantum subest intercessio vera & non *apparens*, quoties alienam in se suscepit obligationem, *l. 15. pr. ff. ad SCt. Vellei.*

(m) Omnis actus iure meritoque æstimandus ex intentione agentium, adeoque si mulier ea mente non fuerit, vt pro alio intercedat, obligatur certe efficaciter, *l. 19. §. 2. ad SCt. Vellei.* qua de causa omnes negotii circumstantiæ ad trutinam reuocandæ, ne quis in applicatione ad deum prolatur. Sic quando mulier alicui indemnitate promittit, potest nonnunquam intercedere, nonnunquam vero alienam haud suscipere obligationem. Si *indemnitate* promittit, intuitu alicuius debiti alterius, omnino intercedere dicenda; si ob causam alium, secus iudicandum, licet *per consequentiam*, quædam inde intercessio deriuari queat. Exemplo maxime ad rem quadrante id illustrat AFRICANVS in *l. 19. pr. ad SCt. Vellei.* de tutoris herede, qui de adeunda hereditate dubia mente fluctuabat, siquidem male gesta tutela dicebatur, facultatesque defuncti maxime erant suspectæ. Persuadebat vero mater heredi, vt suo periculo hereditatem adiret, se heredem indemnem eo nomine præstituram esse simul pollicens. Quo in casu si hereditas minus idonea heresque matrem conueniat, indemnitate ei præstare tenetur; quamuis etenim *per indirectum* obligationes hereditarias suscepisse videatur, & ita intercessisse, id tamen *prima*
maria

marito non regit, sed tantum de eo, vt tutoris defuncti hereditas adiretur, sollicita fuit. Alii similes casus traduntur in *cit. l. 19. §. 1. 2. 3. 4.* Confer, MEVIUS P. 4. *de- cis. 287.* Nullatenus vero ad intercessionis argumentum casus illi trahendi, quando mulier aliquid donat, vel remittit, vel absque prævia intercessionè simpliciter fouit, in quibus penitus nulla intercessionis imago deprehenditur.

§. VIII.

Nonnunquam etiam debitum ita est priuilegiatum, vt inde intercessioni firmissimum efficaciam accedat robor, utpote si mulier fideiusserit pro libertate ⁽ⁿ⁾, vel pro dote ^(o), imo & creditoris persona tam speciali priuilegio instructa esse poterit, vt frustra fideiubens mulier S^Ci Velleiani impleret subsidium. Sic enim, si apud minorem ^(p) fideiusserit. huic contra S^Ctum Vellei. per restitutionem in integrum succurritur.

(n) Libertatis fauore antiquos legumlatores multa contra regulas communes st tuisse, ait imperator in §. 4. *L. de donat.* Quid ergo si pro certo pretio dominus seruum manumiserit, & pro hoc fideiussionem mulier in se suscepit, an efficax inde progignitur obligatio? Antiquos I^Ctos de eo dubitasse, ait imperator in *l. 24. C. de S^Ct. Velleiano.* Quamuis enim hæc acceptio in S^Ct. hoc non reperiatur, manifestum tamen est, plerumque I^Ctos Stoicæ sectæ fuisse addictissimos, indeque legum interpretationes petiisse. Iam vero Stoici libertatis erant studiosissimi, & omnes homines natura esse liberos allegabant, indeque etiam imperator MARCVS in §. 1. *l. de eo cui libert. causa bona addic.* rescriptum suum efformauit, quem Stoicis principiis fuisse innutritum obseruat EDMONDVS ME-

RILLIVS *lib. I. observ. 15.* Et hac ex causa plures ICI in hanc descendebant sententiam, efficacem esse in tali casu intercessionem: alii contrariam propugnabant opinionem nec casum in SCro minime exceptum admittendum esse stituebant. IVSTINIANVS tandem in *cit. l. 24.* hanc litem veterum dirimens intercessioni hinc validitatem conciliare exstinavit, *facis enim, ait, acerbum est, & pietatis rationi contrarium, dominum serui, qui credidit mulieri suae s. l. suae post serui promissionem & libertatem seruo imponere & suum famulum perdere, & ea maxime accipere, quibus fretus ad eum modi venit libertatem.* Ita quidem philosophabatur imperator; at spuria haec cetera ratio, genuinaviciissim ex ante dictis facile formari potest.

vel pro dote.

(e) Favor dotis in iure est insignis, adeoque non mirandum, etiam intercessionem mulieris pro ea efficacem esse, *l. 41. de iure dotium l. 12. l. f. C. ad SCr. Vellei.* Promocat ad hanc rationem ipse imperator in *cit. l. ult.* aitque, *cum scimus favore dotium & antiquos iurium conditores seueritatem legis saepe mollire, merito & nos venimus ad huiusmodi sanctionem.* Haec ratio ostendit, intercessionem mulieris esse efficacem pro dote promissa, si matrimonium vel maxime iam contractum sit, & maritus uxorem sine dote ab initio duxerit. Obicit quidem ANTON. FABER in *C. lib. 4. ad tit. de SCr. Vellei.* hac in causa dotem non praebuisse matrimonio contrahendo causam, cuius favor vnice estimari debeat ex favore matrimoniorum contrahendorum. *l. 19. de rit. uupl. l. 1. ff. sol. matrimon.* Verum enim vero IVSTINIANI intentionem minime fuisse sanctionem suam restringendi ad dotem ante matrimonium contractum constitutam, ipsissima textus verba affatim ostendant, quibus precauere voluit, *mulieres fieri indotatas, & sic a viro fors in repelli & distrahi matrimonium, quae ratio applicari etiam potest ad eum casum,*

catem, si, tam cont. acto matrimonio, dos promittatur, siue a matre, siue ab alio, qui ad hoc ab initio minime obligatus fuit. BACHOVIVS ad *Treulerum* diff. 25. th. 16. Quid si mulier pro donatione propter nuptias intercessit, an efficax est obligatio? Id omnino afferendum iudico, quia paria cum dote iura habet & hac de causa *antipher-na* dicitur. ROMAN. de *SCro Vellei.* 158.

(p) Modo debitor non soluendo fuerit, alioquin minor nullam inde lationum patitur, siquidem debitum a principali debitore obtinere potest, & sic cessante latione frustra implorat restitutionis in integrum auxilium, *l. 12. de minor.* vel apud minorem creditorem.

§. IX.

Denique SCtum tantum pertinet ad intercessionem simplicem; geminatio plus roboris actui conciliat, (y) & hac de causa quoque intercessio post biennium repetita (r) pro extraneo efficax redditur, æque ac si principaliter contraxisset, *l. 23. C. de SCr. Vellei.* Intercessio post biennium iterata valet.

(q) De effectibus geminationis plenius agit BAEBO-SA in *thes. pract. voce geminatio.*

(r) Videtur enim, ac IMPERATOR in *cit. l. 22. ex Quod plonius* huiusmodi temporis prolixitate, non pro aliena obligatione *expenditur.* se illigare sed pro sua causa aliquid agere. Addatur nou. 62. c. l. §. *et si consentiat, nou. 134 cap. 8.* Ante omnia tamen requiritur 1) mulier sit maiorennis, siquidem alias contra quoscunque contractus in integrum restituitur: 2) ut intercessio repetatur post biennium; si enim intra biennium post priorem cautionem numerandum intercessit, E 2
nihil

nihil sibi præiudicat, sed ex *consequencia sua fragilitatis in secundam incidisse videtur*: 3) vt pro extraneo intercessionem repetat *per auth. si qua mulier C. eodem.* 4) vt prima intercessio aliunde nullo vitio laboret. Cum itaque hæc intercessio demum efficaciam suam ex secunda intercessione recipiat, illa non retrahitur ad tempus primæ intercessionis, sed vires demum ex tempore secundæ capir, id quod p. tissimum quoad *usuras* obseruandum est. MENOCH. 3 *presumt.* 21. n. 3. HERING. *de fiducijs.* c. 7. n. 451. *inf.* Denique IDEM *cit. l. n.* 450. recte obseruat, nequidem certiorationem beneficii hoc casu desiderari, cum efficacia intercessionis hoc casu non sit petenda *ex renunciatio- ne tacita*, quam aliqui fingunt; sed ex virtute *geminatio- nis*, cui lex singularem hoc casu efficaciam simpliciter im- posuit ob scientiam præsumptam.

§. X.

*Cessat in locis
vbi Scti. non
receptum aut
abrogatum.*

Hæ rationes cessant beneficii iis in locis, vbi de receptione illius manifestissime liquet, ex communi Ictorum assensu attenduntur. Vti vero, quemadmodum superius inculcatum, in dubio pro *retentione morum legumque præscarum germanicarum* præsumendum, ita quoque hinc inde insignia satis non recepti Scti velleiani (s) occurrunt exempla.

*id quod exem-
plis dekla-
ratur.*

(1) Ita in reformat. statuti Norimberg. de *Ac.* 1564. p. tit. 19. art. 5. p. 112. expressissimis verbis cautum, quod licet foemina in iure cæsareo respectu fideiussionis priuilegio singulari gaudeant, nihilominus ex ratione promouenda solutis & fidei publicæ, viduæ & virgines, que decimo octauo anno exacto, sub nulla curatela degunt, si bona propria habeant, vti & mulieres matrimonii nexu ligatæ cum consensu mariti intercedentes, pariter ac ma-
sculi

seculi firmissime ex fidei iussione obligentur. confer. B. STRY-
KIVS in usu moderno ff. l. 16. r. 1. § 2. vbi et idem apud Nord-
hufanos abrogati SCti velleiani exemplum §. 3. deprehen-
ditur.

§. XI.

Nec ultimo loco nominanda erit cessantis SCti ^{In mulieribus}
causa, si mulieres mercaturam exercent. Cuius ex ^{mercatrici-}
favore multis in Germaniæ ciuitatibus, commercio ^{bus.}
studio illustribus, specialia hac de re (1) statuta
reperiuntur.

(1) Aliæ certe olim sue estatus Romani quam nostri ^{ex variis ci-}
Germani hodierni rationes. Siquidem illi fonticis ex ^{uitatum sta-}
causis, quas apud AVERANIVM ^{tuus.} in interpret. iuris l. 2. c. 13. n. 9.
10. traditas adinuenimus, potius commercia legibus coer-
cere, quam auspiciatos illorum progressus promovere e re
sua ducebant, unde & non mirum, nihil ab illis in fauorem
commerciorum circa fidei iussiones mulierum fuisse dispo-
situm. Germani vicissim, ex quo cultiores redditi, simul cum
literis armisque commerciorum studia coniungere amant,
unde & ciuitates negotiationibus florentes, in rebus sic dictis
mercabilibus subtilitates iuris Romani seponendo, æquita-
tem simplicem iudicem esse iubent, in id potissimum incum-
bendo, vt securitas & utilitas commerciorum per exactissi-
mam datæ fidei liberationem suffulciatur. Quæ ex ratione &
SCtum velleianum ex multarum ciuitatum statutis in fœ-
minis cum separatam tum communem cum maritis ne-
gotiationem exercentibus cessat. Vid. MARQVARDVS
de iure mercature l. 12. n. 21. CHRISTIN. tit. 9. art. 10. GUIL.
2. obseru. 90. num. 3. STRVVIVS exercit. 21. th. 12. HERING. de
fidei iuss. c. 7. n. 408. IOH. REBHAN. in disput. de uxore merca-
trice th. 12. sqq. Quid statuta Vratislaviensis in fauorem

negotiationum ratione mulierum dispoſerint, ex oñit
 reſponſisque Scabinatus Wraſlauerenſis illuſtrat THOMAS
 SCHROERVS *inſtit. tutorum & curat. p. 2. q. 20. n. 103.*
ſqq. De iure Lubecenſi conſultatur MEVIUS *ad ius Lubecenſe l. 1. tit. 10. art. 1. n. 7.* Idem ius Hamburgi *ex ſtatuti*
p. 2. tit. 6. art. 2. obtinet. Imo plurimis in locis foeminarum
 in mercatura fideiubentium uſque adeo firmam obligatio-
 nis vinculum, vt nec opus ſit certioratione, BEGGERVS *ad*
Lauterbachium ſ. 19. t. 2. p. 436. RIVINVS *de except. c. 8. n. 5.*
 MENKEN. *ad Proceſſ. l. 1. §. 58.* vbi præiudicium ſupremæ
 curiæ prouinc. Lipſ. d. 9. maii 1693. quo reſecta merca-
 tricis appellatio adducitur. Diſpoſitiones hæc tamen re-
 ſtringuntur ad actus mercaturæ, quatenus mulier vt mer-
 catrix intercedit. vid. MEVIUS *ad ius Lubec. l. 1. tit. 10.*
artic. 1. n. 78. in negotio enim extraordinario etiam iure
 communi & beneficio S^Cti vellei. mulierem mercatricem
 gaudere Dd. teſtantur. B. STRYKIVS *in uſu moderno ſ. ad*
S^Ct. vellei. §. 1. Excell. Dn. LVDOVICI diſſert. de muliere
cambiante §. 2.

§. XII.

*In foeminis
 cambiantibus.*

Eodem ex commerciorum fauore & iuris cam-
 bialis rigor, ad foeminas mercatrices in negotiatio-
 ne (u) cambiantes extenditur, neque ſe contra illum
 S^Cti velleiani præſidio villo (v) modo tueri poſſunt,
 licet nec renunciatio nec certioratio (x) iuris huius
 præceſſerit.

*ſecundum va-
 rias ord. nar.
 cambiale.*

(u) Varias immutationes in iure cambiali Saxonico,
 quomodo mox rigor cambialis ſolum ad foeminas merca-
 tricis, mox ad vtrumpue caſum, ſiue mulieres cambian-
 tes

tes sint mercatrices, siue non, dein iterum ad foeminas negotiationem tractantes, & denique ad illas, quæ separatam mercatorem exercent, per diuersi rescripti modo extensus modo restrictus fuerit, luculentissime docet Dn. LVDOVICI *in allegat. dissert. §. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 15.*

In hoc vero fere omnes ordinationes cambiales conspirant, quod mulier mercatrix in cambio Scti vellei. exceptionem opponere non queat. vid. *Ordinat. camb. Lips. §. 2.* Rescriptum mundinale Naumburgense apud KÖNIGIVM *ad Ordinat. camb. Lips. 2.* ordinatio cambialis Prull. *art. 35.* Brandenburgica *art. 25.* Magdeburgica *art. 38.* Consuetudo Vratislaviensis, in qua *art. 2.* prouisum: So sich nun bigäbe, daß Witt-Frauen oder andere Weibs-Personenen vor sich oder ihren Mann absonderliche Handlung führeten, und in ihrem eigenen Nahmen einen Wechsel-Brief von sich ausgaben, ob es gleich ohne autorität und Einwilligung ihres ehelichen oder andern Curatoris; auch ohne vorhergehende Erinnerung ihrer weiblichen Privilegien und Rechts- Wohlthäter geschehen, so sollen sie dennoch selbst zu zahlen schuldig und verbunden seyn, auch Sie das Sctum Velleianum, ob Sie gleich dessen nicht zuvor erinnert, noch solchem Rechte von Ihnen renunciret worden, keinesweges schützen.

(v) Modo cambium concernat negotiationem, CARP-^{in cambiis neq-}
ZOV. p. 2. C. E. 15. d. 16. n. 5. KÖNIG. *ad ordinat. Camb. Lips. §. 2.*^{gotiationem}
n. 3. Dn. LVDOVICI *Wechsel-Process. p. 8.* id quod tamen in^{concernens}
dubio præsumitur HARTM. FISTORIVS *l. 1. qu. 14. n. 16.*^{tibus.}
MARQUARD. *de iure singulari mercaturæ l. 1. tit. 12. n. 25.*
vbi plures allegati deprehenduntur. Addeatur CARPZO-
VIVS *p. 1. cap. 15. d. 16.* vnde cum præsumptio contra mu-
lie rem mercatricem cambientem militet, hæc probatio-
nem in contrarium in se suscipere tenetur.

(x) Com-

(x) Communiter DD. hanc rationem proferunt: quod foeminae mercatrices vti diligentes sunt in emendis vendendisque mercibus; ita etiam diligentes & curiosae esse debeant, vt iura specialiter ipsis indulta cognoscant. Quod si non faciunt, negligentiam suam sibi ipsis imputare debent, sin vero de beneficiis indultis iis constat, certioratione amplius non est opus. Vid. Dn. LVDOVIC. in *sepius allegata disput.* §. 17.

§. XIII.

Valida est intercessio iurata.

Efficacem porro mulierum intercessionem obligationem ex iuramento sortiuntur. Licet enim forte ius iurandum non augeat hanc obligationem ex iuris ciuilibus principiis; (y) quo minus tamen foeminae fidem Deo veritatis teste & perfidiae vindice inuocato pro aliis interpositam fallere liceat, ius canonicum prohibet (z). Id vero hoc casu (aa) in foris germaniae omnino obtinet etiam ex eorum hypothese, qui ipsi generalem pra legibus Iustinianeis receptionem immerito (bb) denegant. Saltem enim praevalet in causis iuramentorum (cc). Quod in hac quaestione omnium aequissimum est, cum nec ab analogia iuris ciuilibus nouioris (dd) recedat, & optime consulat conscientiam (ee), nec publicam salutem laedat (ff)

Non iure ciuili.

(y) FRANCISC. CONNAN, *commentar. iur. ciuili.* lib. 6. cap. 8. §. 9. BERLICH *conclaf. practicae.* part. 2. concl. 9. num. 23. SCHILTER. *ad ff. exorc.* 18. th. II. In veteri Roma enim ius iurandum non producebat nouam obligationem, sed tantum, aetiori vinculo conscientiae iniecto, confirmabat veterem, adeoque simpliciter sequebatur naturam

turamactus, cui accedebat, nec maiorem, quam nuda pacta vim atque effectum habebat. Add. l. vii. C. de non. num. pecun. l. 35. §. 1. ff. de iur. iur. l. 7. §. 16. ff. de pact. l. 25. §. 4. ff. d. solut. l. 112. §. 1. ff. d. legatis l. 1. §. C. de legib. Nou. 51. pr. CORNEL. VAN ECK princip. iur. civil. lib. 12. tit. 2. pos. 7. §.

(2) HIERON. TREVTLER, select. disputat. vol. 1. diff. Sed canonico 25. th. 5. not. b. AMTON, TESSAVR. Decis. Pedemont. 222. n. 9. seq. ANDR. RAVCHBAR. part. 1. quest. 34. num. 5. Add. SETSER, de iuram. lib. 11. cap. 12. n. 2. 3. Nam non solum INNOCENTIUS III. in cap. cum contingat. 28. de iur. iur. disposuit, ne mulier consensui iurato super actu mariti inualido contraueniret, addita ratione, quod huiusmodi iuramenta in alterius preiudicium non redundent, nec obseruata vergant in dispendium salutis aeterna; sed & ALEXANDER III. c. 9. x. eod. disertis verbis foeminam pro alio iurato fideiubentem sub comminatione interdicti promissis stare iussit.

(aa) CARPZOV. part. 3. Decis. elect. 256. num. 22.

(bb) Satis enim ostendit illustris THOMASIVS, in Germania ius canonicum citili & ob receptionem tempore priorem, & maiorem exultimationem pridem ante reformationem praualuisset in cautel. circ. praecogn. iurisprud. eccles. cap. 21. §. 41. 42. nec post eam eius auctoritatem extinctam fuisse, ibid. cap. 22. §. 1. adeoque inter protestantes quoque decreta canonum adhuc legibus civilibus praeferrere debere. ib. §. 3. seq. Consent. Dn. BÖHMER in iure eccl. protest. tit. de constit. §. 36. seqq. GOTTL. GERH. TITIVS Probe des genll. Rechts l. 1. c. 2. §. 61.

(cc) STRVV. Syntagm. iur. civil. exerc. 2. th. 30. Add. ARTHVR. DVCK. de auctor. iur. civil. l. 1. c. 7. d. 12.

(dd) Nam non modo FRIDERICVS I. Aeth. sacra. Et in commenta puberum. C. si aduersus venditionem constituit, vt seruando minores inuiolabiliter custodiant, quae sub religione iuribus hoc iura-

mento analogie iuris civilis noui conueniens est.

risiurandi contraxerunt, licet alias secundum leges civiles vel nulliter contraxissent, vel beneficio restitutionis in integrum aduersus læsionem ex validitate contractus imminentem tuti essent: sed iam sub gentilibus imperatoribus is honos iuramento habitus fuit. Ita enim ALEXANDER in l. i. c. eod. militi rescibit: *si minor annis viginti quinque emptori predicauisti, nullum de cetero te esse controuersiam facturum, idque etiam iureiurando corporatiter prestato confirmasti: neque perfidia neque periurii me auctorem tibi futurum sperare debuisti.* Plane iam olim libertus operas, dona, munera iureiurando semel promissa prestare tenebatur, non secus ac si verborum obligationem contraxisset, cuius vim pactum iniuratum minime obtinebat. Vid. CAIVS institut. lib. 2. tit. 9. §. 5. l. 7. §. 5. l. 37. pr. ff. d. operis libertorum.

Conscientiis optime consulit.

(ec) Laudat IOSEPHVS antiquitat. iudaic. libr. 5. cap. 5. veteres Hæbræos, quod ipsis solum nomen periurii horrorem incusserit. Quare Christianus princeps non cauebit, quo minus in foro aliquid toleratur, quod, re, seposito proprii commodi studio iterum deliberata, facile conscientia periurio læsæ arguere queat eos, qui se legum subtilitate a iuratis promissionibus liberare student? Nulli prohibetur forina, neglecto Scti Velleiani auxilio, fidem datam sancte seruare, eaque ratio est, cur heredes earum, quæ pro aliis intercesserunt, frequentius hoc beneficio utantur, quam ipsæ, quas pudor & conscientia proprii facti sæpe redardat ab usu priuilegii aduersus expressam voluntatis suæ declarationem. HVBER. prælect. ad pand. tit. de Scti Vellei. thes. 21. Quanto maior religio esse debet in iureiurando seruando? Quod que sic contemnit, si periurii rea dici non posset, saltem hoc agit, ut ab initio nomen domini Dei sui in vanum adduxerit. In alterutro igitur peccat, siue licitum antea Iuramentum, nunc in teme-

temerarium veritas, siue retro temere ac inutiliter iurauerit, quod & diuino & ciuili iuri repugnat. vid. *Exod. 20. 7. Math. 5. 33. 34. l. 20. 26. ff. d. condit. & demonstr. Auth. sacrament. C. quand. mul. tutel.* Id vero etiam extra legem pro virili cauere pii Icti officium puto. Exemplo sit *BRVNNEMANNVS*, qui ad *l. f. ff. ad SCtum Velleianum n. 13.* scribit, vt Christianum decet: *Semper mihi potior iuramenti religio, quam subtiles disputationes, & ea sententia clienti suadenda, qua pro religione est.* Multo magis igitur eo annitendum, vbi iuris canonici dispositio id iubet, quam merito pro lege seruamus, siue illud tacito principis consensu siue expressa receptione in foris introductum sit; vtraque enim ratione legis vim etiam inter protestantes obtinet.

(ff) Sane, seruatis iuramentis, qua salua salute æterna seruari possunt, frustra legislatorie potestati præiudicium metuitur. Nam cum nemo neget, posse a principe certos actus accedente aliqua solemnitate v. g. septem testibus in testamento, conseruari, sine ea vero inuidios declarari; non video, quomodo vellicetur eius auctoritas, si quadam negotia a iudice conseruentur, quoties corroborantur iuramento, quo addito, iura ab ipso legislatore condita vel recepta eadem sustinent, licet ipse eisdem omnem efficacem denegauerit, si iniurata fuerint. Plane rei publicæ interest, non velescere in animis hominum auctoritatem iurisiurandi, quod si vix quidquam operari credendum est, quod non & iniurata obligatio iniungit, nescio an a superfluitate a deo que temeritate satis liberari possit maxima pars iuramentorum, quibus & inter priuatos & ab ipso principe fides habetur, quam iniuratis negari notissimum est.

§. XIV.

Hoc igitur casu ad foeminam firmiter obligandam
 F 2 solum

Nec vim legum soluit.

Seducetur.

Nec in iurata incer

caſſone opus
eſt alia ſolen-
nitate.

ſolum *iusiurandum verum* ſufficiet, licet ſolenni formula (gg) conceptum non tuerit. Quare nec opus eſt, vt talis interceſſio inſtrumento coram tribus teſtibus confeſto (hh) comprehendatur, aut iudicialiter (ii) fiat. Nec renunciatio vlla S^Cri velleiani requiritur (kk), cuius adeo ne quidem certioratio deſideratur. (ll).

Sufficit iura-
mentum ve-
rum.

(gg) Sufficit iuramentum *verum* quodcunque, id eſt, tale, quod inuocatione diuini nominis perficitur. Add. SAND. *lib. 3. tit. II. def. n.* Solennis formula, *ita me Deus adiuret*, non pacifice deſideratur, ſed eadem vis eſt alterius æquiualentis; an *Eydes Statt*, bey dem Worte der *ewigen Wahrheit* &c. quippe qui hac formula vtitur, declarat implicite animum iurandi, vid. Dn. BOEHMERVS in *iure Eccleſiaſt. Prot. l. 2. tit. 24. n. 4. p. 1767.* ibidemque allegatus B. STRYKIVS in *uſo modern. D. de iureiurando §. 17.* neque enim ius canonicum vllibi poſtulat *formale iuramentum*, ſed tantum *iuuram fidem*. Hanc vero etiam in eiusmodi obligationibus reperiri, eaſque ideo ſeruandas eſſe dubio caret. vid. PHILIPP. *ad Decif. elect. 25. obf. 2. §. 2. ſeq. m. ib. obf. 4.* Atque hæc ſententia ſecuritati conſcientiæ conſulit. BRVNEM. *ad l. f. ff. ad S^Crum vellei. n. 10.* Pluribus hæc exequar *cap. ſeq.* vbi de iureiurando vxoris pro marito intercedentis dicendum erit, in quo par ratio ſub eſt.

In priuato
inſtrumento

(hh) Priuatum inſtrumentum cum BARTOLO admittit SAND. *dict. tit. def. 5.* eamque ſententiam ex æquitate canonica horrore periurii merito ſequimur. Moribus ſere eandem ſeruari teſtatur HVBERTVS *Prælect. ad ff. 1. ad S^Cri vellei. num. 15, 17.* licet iuri ciuili forte conueniat contraria BALDI opinio ob *l. 13. C. eodem.*

extra iudi-
cialia.

(ii) Adde *notam ſeq.* Pariter renunciationem S^Cri quam.

quamuis, accedente iureiurando extra iudicium factam valere responderunt SCABINI LIPS. apud SCHILTERVM ad ff. exerc. 28. th. 11. in fin.

(kk) Vulgarum est, iuramentum habere vim renun- absquē renun-
 ciationis, vid. GAIL. l. 2. obs. 29. n. 23. MEV. part. 1. dec. 147. ciatione SCri.
 n. 4., quod etsi nonnisi sub certis restrictionibus ad-
 mittendum sit, tamen sufficit, salva salute aeterna seruari
 posse, nec seruatum tendere in praedictum tertii. vid.
 STRVV. syntagm. iur. civ. exerc. 21. th. 10. ibique MVLLER.
 not. n. BERLICH. part. 2. concl. 19. n. 24. & quos hi magno
 numero allegant.

(ll) Equidem nemo renunciat, de quo non cogita- De quo ne
 uit, licet iurauerit, c. 23. X. de iureiur. nec iuramentum quidem cor-
 tollit defectum iudicii, quod id inseparabiliter comitari pori ope-
 debet, c. 26. X. de eod. nec debet esse vinculum iniquitatis, c. ret faminam
 12. §. ff. c. 18. X. eod. quod alias facile euaderet, quia for- et iurato inter-
 tenon iurauisset foemina, si beneficium suum sciuisset. cedentem.
 Vnde certiorationem etiam in iurata intercessione re-
 quirunt BERLICH. dist. loc. n. 37. §. 9. CARPZOV. p. 2. const.
 16. def. 19. n. 11. Tessauro. dec. 222. n. 6. n. 12. Sed iam di-
 ctum est, renunciationem plane nullam requiri. Nex ex-
 cluditur consensus, aut erratur in eo, quod mulier cum
 effectu obligari velit, quemadmodum nulla lege requiri-
 tur, vt minor iurato contrahens intelligat priuelegia ata-
 ris, sed sufficit, illum efficaciter obligari voluisse. Nec
 iniquum videri debet, sed potius iuri naturali conueni-
 entissimum, vt foemina ex sua intercessione non secus ac
 masculus teneatur, quod tantum humano iure aliter dis-
 positum est, ceu dictum cap. 1. §. 1. Itaque hic etiam sub-
 tiles dubitandi rationes iuramenti religioni merito post-
 pono. Consent. GAIL. l. 2. obs. 41. §. 77. n. 10. HAHN. ad
 WESENBEC. tit. ad SCR. vellei. Illustr. SAM. de COCCELIUS
 controuerf. cod. tit. quest. 12. pag. 754.

§. XV.

renunciatio
Scti inter-
cessionem va-
lidam reddit.

De renunciatione difficilior inspectio est, qua Scti velleiani beneficium amitti posse plurimi affirmant (mm), sed plurimi etiam magnæ auctoritatis Icti negant (nn), vt dubium omnino videatur, quænam sententia communior sit (oo); quamuis praxis affirmatiuæ magis faueat (pp). Eadem & Græcis (qq) pridem arrisit, & mihi quoque argumentis in vtramque partem trutinatis præferenda videtur.

Affirmantes.

(mm) Illustr. STRYK. *Vf. mod. Pandect. t. ad Sctum vellei. §. 18.* VLRIC. HVBER. *Prælect. ad ff. ibid. num. 14.* GEORG. BEYER. *Delin. iur. ciu. 16 p. 16.* LVDER. MENCKEN. *Theor. & Prax. Pand. 16. pag. 8. id. Gymnas. polem. iur. disput. 6. controu. select. iur. ciu. th. 16.* DN. ENGLBRECHT. *Compend. iurisprud. l. 16 tit. 1. §. 5. num. 7. p. 318.* BRVNNEM. *ad l. fin. ff. cod. tit. n. 4.* FRANK. *ad ff. ibid. n. 29.* PEREZ. *ad ff. ib. n. 21.* Illustr. SAM. DE COCCEI. *iur. controu. cod. tit. quæst. 12.* IOH. PAVL. KRESS. *Specim. iurispr. ciuil. forens l. 3. t. 16. §. 10.* GAIL. l. 2. obseru. 77. SCOTAN. *disput. ad Pandectas 34. thes. 11.* PAGENSTECHER. *sciliment. ad compend. iuris Schuzio. Lauterbach. man. 3. sicil. 408. p. 123. seqq.* CHRISTOPH. ANDR. RUMER. *de vero obligation. valore sect. 2. cap. 21. §. 18. seqq.* VOETIVS. *ad D. iii. ad Sct. vellei §. 9.* Excell. LVDOVICI. *disput. de genuino intellectu brocardici vulgaris omne iuramentum seruandum esse, quod salua salute aeterna seruari potest §. 24.* IOH. SCHILTER. *ad ff. Ex. 28. §. 3. vt taceam alios ab his magno numero allegatos.*

(nn)

(nn) Ex horum numero præter alios sunt WESENBEC. *Negantes.*
ad ff. t. ad Sci. vellei. num. 9. ID. Comment. ad cod. cod.
tit. num. 17. seqq. FRANCISC. CONNAN. Commentarior.
jur. ciuil. lib. 6. cap. 8. §. BACHOV. ad Treulser. vol. 1.
disp. 25. th. C. ARNOLD. VINN. select. quest. lib. 1. quest.
48. MATTH. BERLICH. part. 2. concl. 19. num. 16. seqq.
PHILIPPI ad decis. elect. 25. obs. 1. n. 1. DAVID. MEVIUS
ad ius Lubec. lib. 1. tit. 10. art. 1. n. 69. seqq. LECHASSERIVS
peculiari tractatu Gallico de Sci velleiani renunciatione, ac
novissime IOSEPH. AVERANIVS interpretat. iur. ciuil. l. 2. c. 5.
 Alios lubens emitto, inter quos eminere SALIS *scilicet.*
iur. ciuil. ad l. ff. h. t. vbi contrariam opinionem ex im-
pudenti rabularum cum ratione infanientium procacita-
te deriuat.

(oo) Equidem ALBERICVS *ad l. f. C. ad Sci. vellei.* *Dubium vtræ*
 ait: totum mundum seruare, quod mulier huic benefi- *sententia*
 cio renunciare possit, eamque sententiam communem *communior,*
 vulgo putant. vid. WESENB. *ad C. cod. num. 27.* Sed ex
 dictis patet alios aliter sentire: Præterea multi fluctuant,
 ut HERING. *de fideiussor. num. 466. seqq.* Aliqui sibi con-
 tradicunt instar CARPZOVII, qui renunciationem admit-
 tit *part. 2. const. E. 16. def. 17. num. 2.* contra inualidam es-
 sed disputat, *part. 3. decis. 246. n. 20. 21.* vbi dubium forte ale-
 am merito annotent alii, si numero consentientium pu-
 gnetur.

(pp) Vid. DIONYS. GOTHOF. *ad l. f. ff. ad Sci. Affirmatiua*
Vellei. IOANN. SCHILTER. ad ff. exerc. 28. th. 8. quod in praxi re-
 testantur præiudicia, quæ pro affirmatiua passim reperi- *cepta.*
 untur.

(qq) Ita enim CONSTANTINVS HARMENOPVLVS *Consensus*
Præfes Theßalonicensis promtuar. iur. ciuil. lib. 3. t. 6. Ver- *Harmeno-*
 ba integra ex interpretatione IO. MERCERI hæc sunt: *puli.*
Tum demum autem pro aliquo interueniens obligatur mulier,
cum

- - cum aperte dixerit, sed iuri proprio ac legi renunciare in fauorem mulierum introducta, ne, si intercesserint, teneantur.

§. XVI.

Argumenta
dissentien-
tium.

Non desunt equidem aduersariis agumenta, quibus aduersus validitatem renunciationis infurgant. Urgent enim (1) senatus consultum esse ex legum prohibitiuarum (rr) numero; (2) intercessionem ad publica officia (ss) pertinere; (3) beneficium hoc ob imbecillitatem (tt) feminis fuisse concessam; (4) totam legislatoris intentionem eludi (uu), si concedatur renunciandi licentia; (5) ne realem quidem solutionem impedire, quominus femina tanquam indebitum (vv) repetat, quod ex intercessione pro alio soluit; (6) nullam omnino intercessionem (xx) feminæ valere; (7) dari exceptiones, (yy) ex quibus pateat, regulam esse, ne valeat renunciatio; (8) exceptionem SCti esse favorabilem adeoque extendendam. (zz)

Ratio dub. 1)
SCtum est lex
prohibitiva.

(rr) Notum est, renunciationem locum non habere in iure prohibitio, FINCKELTH. obseru. 207. n. 8. eoque secundum mentem præc. cap. 1. §. 2. not. 2. p. 14. non secundum quid, sed simpliciter tali. Huc vero SCtum nostrum omnino videtur referendum ex variis rationibus. Nam (α) leges vbique dicunt, intercessionem mulierum prohiberi, interdici, non permitti, vt iam supra dict. loco dicere occupauit. ad l. 1. pr. l. 8. §. 3. l. 14. l. 16. pr. §. 1. l. 32. §. 2. ff. ad SCt. Vellei. Conf. l. 2. §. 1. ff. cod. vbi verba SCti sunt: *Æquum non est mulieres huiusmodi obligationibus obstringi.* PAVL. sentent. lib. 2. tit. 11. (β) principaliter fauere videtur bono publico. BERLICH. dict. loc. num. 19.

(γ) ci-

(y) eidem fraus fieri potest a focmina, de quo iam *supr. p. 16.* allegavi *l. 8. §. 6. ff. eod.* cui AVERANIUS *num. 7.* addit *l. 29. in fin. ff. eod.* in qua a ICtis irrita declarata, ait, quæ *in fraudem SCti* excogitata probantur, idque *ex l. 29. in fin. ff. ad leg. Falcid.* demonstrat. Id fraudem vero legis permittentis nihil facere potest is, in cuius fauorem ea lata fuit *cit. l. 29. ff. d. leg.*

(55) Est enim species defensionis, adeoque virile mu-²) *intercessio*
nus. Vnde PAVLVS ait *l. 1. §. ff. dict. tit.* Sicut moribus *ciui- est virile offi-*
lia officia adempta sunt feminis, & pleraque ipso iure non va- *ciuo*
lent, ita multo magis adimendum eis fuit id officium in quo
non sola opera, *namque ministerium earundem versaretur,*
sed etiam periculum rei familiaris. Concinit VLPIAN. *l.*
2. §. ff. eod. Etsi mulier defensor alicuius extiterit, procul
dubio intercedit. Et clarissime IDLM *l. 2. pr. ff. d. R. I. Fæ-*
mine, inquit, ab omnibus officiis civilibus vel publicis remo-
ta sunt, & ideo nec indices esse possunt, nec magistratum ge-
rere, nec postulare, nec pro alio interuenire, nec procurato-
res existere.

(11) Ita enim VLPIANVS *l. 2. §. 2. ad SCt. Vellei.* opem, ^{3) beneficium}
inquit, tulit (amplissimus ordo) mulieribus PROPTER ^{datum ob im-}
SEXVS IMBECILLITATEM, multis huiuscemo- ^{becillitatem}
di casibus suppositis atque obiectis. IUSTINIANVS in ^{sexus.}
l. 22. C. eod. FRAGILITATEM vocat. Add. *l. vn. §. 15.*
C. rei v. oct. At beneficio propter fragilitatem natu-
ræ & sexus imbecillitatem dato renunciari posse negant,
quemadmodum minori non licet renunciare privilegio
imperfectæ ætatis *l. 8. §. qui satisd. cog. BERLICH. d. p.*
2. concl. 19. n. 117. seqq.

(un) Videtur par imbecillitas subesse in renuncia-^{4) par fragi-}
tione, quæ in ipsa intercessione occurrit. Itaque eadem ^{litas in re-}
facilitate, qua femina ad fideiubendum mouetur, etiam ^{nunciando &}
inducitur ad renunciationem SCti, in qua nihilo plus ^{intercedendo.}
præsentis periculi subest. Itaque nihil egit senatus, si
G
eius

eius decretum vno verbo eludere liceat. Quis enim non, cum mulierem fideiubere compellit, eidem simul & renunciationem beneficij extorquebit? Quo admisso, non imbecillitati sequioris sexus consultum, sed eius intercessionibus noua & inanis formula adiecta foret: quod quam alienum sit a grauitate amplissimi ordinis muliebrem leuitatem compesere volentis nemo non videt. *CONNANDICT. loc. p. 641.*

5) *condictio soluti permissio.*

(vii) Quamvis filius familias non condicat solum, quod contra S^Ctum macedonianum acceperat, *l. 10. ff. de S^Cto Maced.* tamen in muliere obligatio ex intercessione ita fuit enervata, vt ne quidem creditor solum ex hac causa retinere liceat. Datur ergo feminae indebiti condictio *l. 40. C. d. condict. indeb.* quodsi per delegationem sui debitoris soluerit, & hic ipsi condictio competit, quemadmodum si pecuniam soluisset. *l. 8. §. 3. ff. ad S^Ctum vellet.* Atqui ipso facto exceptioni renunciat, quæ solutionem præstat, & plus est solum repeterere, quam ante solutionem exceptione tutum esse, vt docet exemplum modo adductum filiifam. Quodsi ergo *realis* hac renunciatio creditor non sufficit ad accepta retinenda, quanto minus *verbalis* sufficiens erit ad solutionem extorquendam?

6) *inualiditas omnis intercessionis, quo numero est renunciatio est.*

(xx) Non valet solennis intercessio a femina coram tribus testibus celebrata *l. 23. i. C. eod.* cum tamen, quæ tam sollemniter fideiuber, serium profecto animum sese obligandi testari, ac tacite senatus auxilio renunciare videatur *VINNIO dict. quest. cap. 48.* nec sustineret reiterata fideiussio ideo, quod & in secunda promissione intercessio est *l. 19. ff. de nouat.* nisi demum post biennii lapsum repetita inducat præsumptionem negotii ad ipsam pertinentis. *l. 2. C. ad S^Ct. VELLEI.* at ipsa renunciatio nihil aliud est, quam intercessio, nec efficacior videtur, quam iterata.

7) *Exceptio.*

(ij) *VRGET WESENBECK. ad C. dict. tit. num. 27. ex BAR-TOLO;*

TOLO, quod dentur, speciales casus, in quibus valeat renunciacio, nempe in *l. 27. c. h. & Nou. 118. c. 5.* vnde infert, regulam esse in contrarium, quia exceptio confirmat regulam in casibus non exceptis.

(22.) Est in ea opinione TESSAVR. *decif. 222. n. 12. vers. 8*) *extenso beneficio in dābio faciendā.*
 & *hæc opinio.* Cum enim subsit beneficium principis admodum fauorabile, & quod sexui elegantiori egregie confulit, non dubitat, quin illud interpretatione ampliari debeat. *arg. l. 3. ff. d. Constit. princip. c. odia d. reg. iur. 6.*

§. XVII.

Verum hæ rationes, si accuratius examinentur, magis speciosæ, quam veræ apparebunt. Nam) SCrum beneficium est, non lex prohibitiua; (aaa) 2) falsissimum est, intercessionem ad publica officia (bbb) referri § 3) imbecillitas, feminarum tanta non est, vt propterea in iuris beneficium obrudere (ccc) voluerit legislator; nec 4) eius intentio facultatem renunciandi tollit, (ddd) quæ 5) salua repetitione eius, quod per errorem (eee) solum est optime exerceri potest, 6) nec cum intercessione confundi (fff) debet: 7) exceptiones vero ad necessitatem (ggg) renunciandi pertinent, 8) nec priuilegium SCti nimis extendi (hhh) iura patiuntur.

(aaa) SCrum ad leges prohibitiuas simplices male referri & IIIIVS docuit *obseru. ad Lauterb. 444.* & ipse ostendi *cap. I. §. 6. not. 2.* & amplius probabo §. seq. Hic tantum respondeo (a) quod iam supra dixi, *c. 1. §. 6. lit. 2. p. 14. seqq.* assertiones ICTorum de prohibitione improprie intelligendas esse quemadmodum donationes inter coniuges toties dicuntur *prohibita l. 1.* & ipso iure non valere *l. 3. §. 10. ff. d. donat. inter. vir. & vx.* quæ tamen verius tantum reuocationi ex poenitentia perpetuo obnoxie manent. *arg. l. 32. §. 2.*

*Responsio ad
1) SCrum esse
permisuum.*

seqq. ff. eod. TITIVS obseru. ad Laut. 779. (B) Potius bonum priuatum respicitur, vt mox patebit, publicum non nisi vltimo & per consequentiam. PAGENSTECHER dict. manip. 3. pag. 130. 131. REMER dict. loc. §. 21. (C) De fraude Scto facta iam monui pag. 17. cam vel a editore fieri, cuius intuitu vtique non subest lex permissiua, vel a muliere; quo casu amittitur beneficium. De priore vere Ictum loqui amplius corroboraui l. 29. quam §. prac. ex AVERANIO adduxi, qua occasione simul obleruo; etiam legi permissiua fraudem fieri posse, etiam ab eo, in cuius fauorem lata: Nam lex Falcidia sine dubio in fauorem testatoris & heredis lata pr. l. d. Leg. Falcid. & permissiua est, & tamen irrita dicuntur, quae ab iis in eius fraudem agitantur l. 25. ff. eod.

ad 2° inter-
cessio male
creditur offi-
cium publi-
cum.

(bbb) Intercessionem inter officia publica referri nego ac pernego. Intercesserunt feminae ante AVGVSTVM, & ne inde obstringerentur, Scto opus habuerunt, vid. c. l. §. 3. 4. nunc quoque plurimis casibus valide ex omnium sententia intercedunt, de quibus hoc cap. actum, & a TVSTINIANO normam acceperunt, offerendam, ne ipso iure nulliter agant l. 23. §. 1. c. ad Sct. Velei. Hoc in munere publico quis vnquam permissum fuisse, aut permissum iri sibi persuadeat? Itaque male intellectus PAVLVS in l. 1. §. 1. vbi aperte comparationem instituit inter officia ciuilia, quae nuda opera constant, & tamen foeminis interduntur, & intercessiones, quae priuatae quidem sine dubio, sed tamen & ministerium & periculum bonorum comprehendunt. Male intellectus VLPIANVS in l. 2. §. 5. vbi omnem defensionem ad intercessionem recte infert, sed ne per somnium quidem, vice versa omnem intercessionem inter virilia defensionis officia numerauit. d. l. 2. d. R. I. Vnde valde miror eam, etiam Icto antiquitatum peritissimo ARN. VINNIO loco saepius allegato imposuisse, vt intercessionem pro publico officio haberet, quae tamen ab interuentione, de qua ibi sermo est, toto caelo distat, vid. PAGENSTECHER.

man?

manip. 3. p. 24. 128. SCHILTER. ad off. ex. 28. §. 4. IAC. GOTHOFRED. add. 1. 2. ff. d. R. LV OCTIVS CIT. l.

(ccc) Verum est, fragilitatem sexus non exui: sed iam ^{ad 3) imbecillitas sexus minor est in renunciando, quam in recedendo.} ostendi cap. 1. §. 1. lit. c. hanc rationem feminis naturaliter non succurrere aduersus ipsarum intercessionem ad l. 32. pp. ff. d. fideiuss. & leges alibi foeminarum sexum auarum pronunciant. l. 4. §. 1. ff. ad SCR. Vellei. Quae vero de imbecillitate iure civili hic statuta sunt, non pertinent ad eas, quae beneficiorum suorum satis admonita fuerunt, quod in *renunciatione* fieri debet, adeoque non impetu praecoci, sed re mere deliberata amicis succurrunt. Nec aequè prohibitum probatur, beneficium ob imbecillitatem sexus concessio renunciare, ac priuilegio ob fragilitatem aetatis indulto, SCHILTER. d. l. §. 9. HAHN. ad Wesenb. dict. tit. n. 9. PAGENSTECHER loc. all. p. 137. Sane ratio civilis non patitur eandem extensionem, quam naturalis, nam minor facile expectat maiorennitatem, contra durissimum foret, foeminae beneficium obtundere, quo per totam vitam fortunae suorum, fide sua interposita adiuuare prohiberetur.

(ddd) Equidem non video, quid ad obiectionem de ^{ad 4) difficultior renunciatio, quam intercessio.} parilitate renunciationis & intercessionis faciat responsio KOHLSHORNI ad Schaeffer ad ff. tit. ad SCR. Vellei. not. m. intercessionem esse prohibitam, sed non renunciationem, quod ipsum in quaestione est. At tamen nego eandem subesse facilitatem, cum intercessio contra SCRum fiat ab ignorante; l. 30. ff. eod. at renunciatio requirit certiorationem, vid. infr. §. 19. quae si praecesserit, omnino aut circumspeditionem reddet mulierem, aut iuste eandem periculo exponet, quod cum monita spreuerit, damnum, si quod sua culpa sentiat, non intelligitur sentire l. 203. ff. d. reg. iur. REMER. dict. loc. num. 6. PAGENSTECHER loc. all. p. m. 126. 130. Ita suam intentionem obtinebit legislator, modo non decipiantur ^{nee mouentur} iucunda, licet iacturam sentiant, quae sponte abdicant priuilegium, de quo certiores reddita fuerunt. Et quid si fracta ^{est legem}

*Subtili rasio-
ne introdu-
tam eludi.*

careat SCtum? Nonne id sapius accidit, vt, cum nimis subtiliter omnem iniquitatem legislator vitat, eoque fine a simplicitate iuris naturalis recedit, occasionem præbeat, totam sanctionem eludendi? Ego certe non ideo dixerim, in totum per legem hanc a iure naturali recedi, quia volentibus viam reliquit, illius vsum in totum reuocandi. Etiam ex iis quæ de *Scr. Vellei*, ostendi *cap. 1. §. 1. not. x.* conici potest, sanctionem *l. 23. §. 1. C. de Scr. Vellei.* effectu iuris nihil operari. Eandem velut oppido inutilem traducit *TIIVS iur. priu. l. 4. c. 18. §. 6.* etiam eo in sensu, quo ab omnibus accipitur. Ideone nostrum est, legi aliquid ex nostro ingenio addere, ne effectu careat? Rectius forte fœminarum intercessionem toleratæ fuissent, absque vlla limitatione.

*ad 5) condi-
ctio datur si
errore iuris
solutum.*

(*ccc*) Quoties mulier soluit, quod ex *intercessione simplici* debet, aut nouit SCti beneficium, aut ignorat. Si fiat non iuuatur amplius: cuius enim per errorem soluti conditio competit, eius consulto dati donatio est, *l. 53. ff. d. R. l. l. 9. C. ad Scr. Vellei.* quam in præsens fieri SCtum minime prohibet *l. 4. §. 1. ff. h.* Ergo conditioni tunc locus est, si errore iuris soluerit, ignara beneficii competentis. Tunc vero nulla *tacita* renunciatio subest rei ignora. Adeoque patet, ab hac repetitione ad inualiditatem renunciationis certiorationem subsequatæ non valere consequentiam *BRVNEM. ad l. 6. ff. h. n. 7. REMER. dict. loc. §. 21.*

*ad 6) aliud de
intercessione
dicendum,
aliud de re-
nunciatione.*

(*fff*) Etiam *solemnis & iterata* intra biennium intercessio a *renunciatione* differt, nec ipsa *renunciatio* pro *intercessione* haberi potest. Illa suscipitur præuia *certioratione*, adeoque cognitione periculi, quæ & a solenni & repetita intercessione abest. Alias non dubitem, has quoque, instar intercessionum renunciatione munitarum pro validis agnoscere. arg. *l. 30. ff. ad Scr. Vellei.* add. *PAGENSTECH. pag. 124.*

*ad 7) exce-
ptiones per-
tinent ad*

(*ggg*) Quæ aliquos de exceptione ad regulam argu-
tari dixi, optime conuellit *MENCKEN controu. select. iur. ciu.
disp. 6. th. 16. n. 1.* exemplum matris & auia pertinere renun-
cia-

ciationes *necessarias* non *voluntarias*. Itaque vera est re-
nunciatio, nullam, *si nolit*, SCTo renunciare. Sed hic tantum
quæritur, quid facere *possint*, *si velint*. Porro l. 22, non agit
de renunciatione *explicita*, de qua nos quærimus, l. 23, vero
hac plane non peruenit.

(kkk) Satis docuit *illustr.* THOMASIVS, quam lubri-
ca fit doctrina de *extensione favorabilium*. Quod mulie-
ribus hic proficuum est, grauat creditores, apud quos si-
deuissent. Horum petitio iure communi nititur; illæ
ad ius singulare pronocant. At tralalitiuum est, priuile-
gia, quatenus vergunt in præiudicium tertii, esse strictis-
simæ interpretationis, *vid. l. 4. C. d. emanc. liber. l. 2. §. 10.*
26. ff. ne quid in loc. publ. nec ad consequentias trahenda,
quæ a iure communi exorbitant, l. 15, *segg. ff. de legib. l. 141.*
pr. ff. d. R. I. FRANZK. ad ff. tit. d. leg. n. 38.

§. XVIII.

Maius pondus inest argumentis, quibus renun-
ciatio SCTi velleiani nititur. Constat enim (1) ad illam
requiri scientiam (kkk) beneficii, quod non nisi igno-
ranti conceditur. (2) quidni mulier sese abdicet iure in
suum fauorem principaliter (ll) introducto? nec de-
sunt (3) exempla renunciationum (mmm) ab ipsis legi-
bus pro validis agnitarum. Denique si vel pari in
vtramque partem rationum pondere lis ambigua red-
deretur, non dubitarem (4) in dubio pro restringenda
(nnn) SCTi efficacica pronunciare. Vt tacem alias ar-
gumentationes pluribus dubiis obnoxias, qualibus
passim vtuntur verioris sententiæ defensores. (ooo).

(kkk) Dicam §. *seq.* renunciationem tunc tantum va-
lere, si præcesserit sufficiens declaratio muliebrium bene-
ficiorum foeminis alias ignotorum. At quæ gnara sui
priuilegii tamen intercedit, non iuratur SCTi auxilio, pro
ut

renunciatio-
nem necessa-
riam.

ad 3) subest
priuilegium
potius restrin-
gendum.

Validitas re-
nunciationis
probat.

Rationes pro
validitate re-
nunciationis,
I. certioratio

ut cap. 1. p. 16. iam monui, & pene omnes tradunt. vid. BRVNN. *add. l. 30. n. 2.* WESENB. *in C. eod. tit. n. 34.* HAHN. *ad eund. ad ff. eod. tit. n. 9.* GERHARD. *ad eund. tit. §. 13.* SCHÖPFER. *ad ff. ib. n. 13.* Add. STRYK. *in vsu mod. ff. eod. tit. §. 23.* Ut admodum mirer solum, quoad memini, SCHOEPFERVM in probanda validitate intercessionis ad scientiam mulieris ex certioratione prouocare. Scio aliud videri VINNIO *select. quest. l. 1. qu. 48.* secundum quem mulieres, ut maxime iuris sui conscia sunt, SCTo iurari constat. Sed satis clare loquitur obscurus alias PAVLVS *in l. 30. ff. ad SCT. Vellei. si decipiendi animo, vel cum SCIRET SE NON TENERI mulier pro aliquo intercesserit, exceptio ei SCTi non datur.*

2^a introductio
SCTi principi-
paliter in fa-
vorem mulie-
rum facta.

(III) Ex favore mulierum SCTum esse introductum, satis apparet ex iis, quae cap. 1. dixi. Consentit TREVT-
LER. *vol. 1. disp. 25. th. 4. not. f.* HILLIGER. *ad Donell. l. 12. C. 31. lit. a.* BRVNNEM. *ad l. 8. C. ad C. ad SCT. vellei.* CORNEL. VAN
ECK *princip. iur. eod. tit. pos. 13.* unde cassat, quoties cum
causa favorabiliore libertatis *l. 24. C. eod. dotis l. ult. C. eod.* vel alia pia concurrat, ceu ostendi cap. 2. Creditoris odium, quod in macedoniano praecipuum est, hic nullum subesse, ex *l. 40. ff. de condict. indeb. constat*, unde eidem actiones aduersus priorem debitorem restituntur, *l. 8. §. 7. l. 11. l. 13. §. f. l. 14. ff. ad SCT. vell.* Inuito vero beneficium non obrudi *l. 69. ff. de R. I.* sed iuri pro se introducto quemlibet libere renunciare tralaticium est. *l. 41. ff. d. minor l. 46. ff. d. pact. l. f. C. eod. l. 52. C. d. episc.*

3^a exempla re-
nunciacionis
n. l. 31. ad
SCT. Vellei.

(mm) Pertinet huc *l. 31. ff. ad SCT. vellei.* vbi mu-
lieri permittitur, si repeterenolit, quod ex intercessio-
ne soluit, mandati agere, & audienda dicitur, *si cavere ve-
lit de indemnitare, quod aliter contingere non potest*, quam ca-
uendo, se non vsuram SCTo: alias enim priori credito-
ri actio aduersus reum restituenda esset. *l. 8. §. 7. l. 14. ff. eod.*
Add. CORN. VANECK *dict. tit. pos. 13.* Manifestius exem-
plum

¶ l. 32. & 4.
eod.

plum prabet sequens, l. vii. §. 4. ff. eod. quomodo uer-
gent plerique vid. TREVTLEB. vol. 1. disp. 25. lib. 4. lit. f.
HAHN. ad. Wesenb. dist. iii. n. 9. SCHILTER. ad ff. exerc.
28. ib. 8. Adscribam ipsa verba POMPONII: *si mulier pro
eo, pro quo intercessit, iudicium paratam accipere, ut non
in veterem debitorem actio detur, quoniam SCri exceptionem
opponere potest: cavere debet, exceptione scilicet non usuram?*
Et sic ad iudicem ire. Vides admitti renunciationem ex-
ceptionis, de qua quaritur. Adeoque res confecta vi-
denti potest. Sed varia itamen excipiunt, qui secus sen-
tiant. vid. VINN. hb. 1. select. quest. 48. WESENB. ad ff. d.
iii. n. 9. BERLICH. dist. part. 2. concl. 19. n. 32. ac nonissime
AVERAN interpretation. iur. lib. 2. c. 5. num. 13. seqq. Aliant
hæc in iure coram pratore esse peracta; ibi vero quasi
contrahi. l. 3. ff. de pecul. Id vero non procedit, nisi
quoad ea, de quibus permillum est contrahere. Addunt,
mulierem pro debitore recte solvere; l. 4. ff. l. 4. C. d. SCri.
veller. at liti se pro alio offerre, etiam pro solutione esse,
& hoc unicuique licere etiam iniusto debitore l. 23.
ff. d. solut. In nostra ergo lege agi de muliere, quæ sol-
vere pro alio velit, quod per SCrum licet, sed prius po-
stulat de debito sibi liquere per iudicem: itaque illam a-
perte æquum postulare, dummodo solutione futura non
frauderetur actor; admitti ergo mulierem, sed, ne ille de-
cipiatur, ea conditione, ut prius caueat, se, si condemne-
tur, non prouocaturam ad SCri auxilium, quod ergo hoc
casu speciali permittatur eo fine, ne auctoritas iudicii elu-
datur, non esse trahendum ad consequentias. Sed hæc
parum coherent. Soluere pro alio potest femina, sed
non iudicium suscipiendo pro quolibet iniusto, quid est
quemlibet in iudicio defendere l. 35. §. 3. ff. d. procur.
quod, mirum est feminae permitti ab AVERANTIO, qui
eam a iure postulandi ac procuratorem agendi simpliciter
excluserat num. 3. Deinde si iudicium pro alio suscipere i-
dem

Exceptiones
adversario-
rum cum re-
sponsionibus.

dem est ac *solvere*, idque mulieri presentem liberalitatem exercitura permittitur: nullo iure ea S^Cti auxilio gaudet. At *fœmina*, de qua quærimus, secundum ipsa legis verba S^Cti exceptionem opponere poterat, ideoque cavere *debat*, se id non facturam. Idque optimo iure, Quis enim donandi animum, quem manifeste probari deberetralatitium est, MASCARD. *de probat. concl.* § 55. n. 13. DN. CHRISTIAN. WILDVOGEL. *respons.* 48. num. 34. præsumat ex actione suscepta a fideiussore, qui condemnatus aut principalis actionis cessionem virgere potest, l. 13. l. 17. l. 37. ff. l. 17. l. 21. C. *de fideiuss.* aut mandati præstata solutione, agere §. 6. l. d. *fideiuss.* l. 10. §. 15. ff. l. 2. C. *mandat.* vel negotiorum gestorum, l. 20. §. 1. ff. *eod.* Idem de nostra quoque præsumendum erat, eam fiducia exceptionis, qua se ex persona principalis debitoris tutam credidit, actionem suscipere, aut, si ita non obtineret, ab eo suum repetere voluisse; adeoque finita & iam lite condemnata adhuc exceptionem saluam habebat, ut ipse agnoscit AVERANIUS num. 15. Quod si ergo eidem poterat renunciare, idem etiam alii licebit. Neque enim auctoritas iudicii legitimam rationem diuersitatis suppeditat, cum potius prætor ne quidem admittere, sed a limine iudicii repellere debuisset mulierem, si ipsis non & alias liceret iuri suo renunciare. Finge filiumfamilias, ne iudicium reddatur elusorium, creditori pecuniæ obtulisse cautionem in iure, se non usurum exceptione S^Cti Macedoniani: anne putas, prætorem eandem fuisse admitturum? credat Iudæus Apella, non ego. Denique AVERANIUS addit coniecturam, renunciationem post lapsum biennii factam fuisse, ac verosimile credit, mulierem interuenisse in propria causa. At legem hac de re tacere ipse fatetur. E si de interuentione in suo negotio aliunde constituerit, non habuerat illa S^Cti exceptionem, eique adeo frustra renunciare iubebatur. Hæc renunciatio post biennium eam

eam præsumptionem inducere potest, lege IVSTINIANI, quæ est 22. C. ad SCi. vellei. nondum condita. Vnde nec obstat renunciationem non ab initio sed demum post intervallum fuisse factum, vid. l. 19. ff. d. novat. Dicamus igitur priorem scenam in adducta l. 31. ff. eod. SDto vti noluisse, quod se ab ipso debitore, pro quo intercesserat, suam consequuturam sperauerat: *alteram*: de qua in l. 32. cit. §. 4. agitur, & hac spe in omnem eventum fretam, & quod insuper actorem in actione succumbiturum consideret, exceptionem sponte dimisisse. Quod si ante præsentem solutionem vtrique adempta prænitendi licentia, permissum est, cur non & aliis velleiani beneficio renunciare liceat, & si eas postea ad soluendum cogi contingerit, a principali debitore restitutionem expectare?

(*mm*) Primum, quia æquitas naturalis foeminas & 4) *Scitum in dubio restringendum.*
que ac masculos ex intercessione obstringit, vt cap. 1. ostendi, & cap. seq. latius exequar. At leget omnes in dubio ita sunt interpretandæ, vt quam minimum a ratione naturali recedant. Dn. GRIENER. princip. iurisprud. not. l. 4. c. 1. th. 2. not. 3. 4. Secundo, quia ius Romanum vetus hoc beneficium ignorauit, vid. dict. c. 1 §. 3. adeoque id ad leges correctorias pertinet, quas in dubio ampliare non docet. FRANZK, ad ff. tit. d. leg. num. 53. Tercio quia continet priuilegium creditoribus onerosum, adeoque ita explicandum, ne illos nimium grauet, §. præc. not. l. quod in specie de intercessionibus mulierum docet CASP. HENR. HORN. de interpret. iurid. cap. 3. §. 14. Denique, quia non præter rationem, si quid iudicio, a principio vrsi, me in regula subsistere, quæ beneficiorum abdicationem permittit. Vnde nulla mihi probatio inungi poterit, sed in pari etiam causa victor discedam, vt pote tutus iure generali, donec aduersarii specialem exceptionem liquido probauerint.

(*ooo*) Ita, I.) CORNEL. VAN ECK. princip. iur. tit. ad Argumenta SCi. minus li.

H 2

quidam 1) 18. §. 10. ad SC. Velh.

SCi. Vellet. vrget 18. §. 10. ff. eod. tit. quam & in mente habuisse videtur TREVTLER. vol. 1. disp. 25. thes. 4. not. f. ubi typographi errore allegatam puto l. 18. §. 10. Ostendit is locus, mulierem post intercessionem posse sic solvere, ne repetat. Sed regeant aduersarii, se non loqui de presentē solutione, quam sciens non potest reuocare SCi auxilio, sed de obligatione ad longinquum & incertum periculum. Prouocant II) ad renunciationem tacitam, quae fit per omissionem exceptionis, eoque sine allegant l. f. §. pen. ff. eod. l. 14. ff. d. public. in rem act. iam autem ex BARBOSA locuplet. axiom. l. 5. c. 36. n. 10. vrigent, taciti non esse maiorem vim, quam expressi. HAHN. ad Wesenb. dict. tit. n. 9. ANT. PEREZ ad C. eod. tit. n. 21. STRYK. vs. mod. ff. 16. §. 19. Sed facile eludent aduersarii hoc argumentum, quia si exceptio omittatur a sciēte in solutione, eam non ob praesumptam renunciationem sed donationem valere dicent: si omittatur ante litem contestatam, adhuc in quaeris parte iudicii vrgeri posse regeant, etiam post sententiam, arg. l. 11. ff. d. SCio maced. Add. III) BERGER. acon. iur. lib. 3. tit. 3. ib. 8. not. 7. pag. 615. III.) HVBERS praesct. ad ff. dict. loc. num. 14. monet, huc non facere l. 2. C. eod. ex qua monitum habemus, renunciationem esse angustae interpretationis, nec ad alios contractus, quam de quibus specialiter actum est, extendendam. Sed vereor, ne oggeratur, hypothecae remissionem, de qua ibi agitur, plane ad intercessionem non pertinere; add. l. v. C. h. adeoque a renunciatione pignoris ad renunciationem SCi, quod ad dimissionem obtemperat securitatis plane non spectat, consequentiam non valere. IV.) Mater & aua in scenam produci solent, vt, earum exemplo ex l. f. & aua. matri & auae C. quand. mul. iurel. off. fung. licentia renunciandi corroboretur. vid. BEYER. ad ff. d. l. post. 16. not. c. Sed excipitur, ita expressim a IUSTINIANO

con-

constitutum esse in ea specie, in aliis non item. Quare non vtar argumento turbido: licet non male replicet SCHILTER, *ad ff. ex 28. §. 8.* non propterea renunciatio- nem in causa tutelæ locum habere, quia IVSTINIANVS ita constituit, sed potius imperatorem ita constituisse, quoniam *ratio iuris & naturæ beneficii* huius id non respuit sed admittit.

Neque adeo, si quis repugnet, magnopere urgebo V) *l. 22. C. 100.* tacitam renunciacionem, ob quam iteratam post bienni- um, intercessionem in *l. 22. C. ad SC. Velleianum* sustineri dicunt. vid. TREVILER, *dict. loc. rh. §. not. a.* cum sciam, ra- tionem *legi. 22.* non in *explicata renunciacione* sed præsumptione iuris & de iure negotii ad ipsam mulierem pertinentis ab aliis hæri, BACHOV, *ad dict. loc. VINN, select. quæst. l. 2, c. 48.*

§. XIX.

Circa modum renunciandi fluctus mouentur in *Modus re-
nunciandi;
præuia cer-
tioratione.* simpulo: (ppp) nihil enim amplius (qqq) ad eam requi- ritur, quam sufficiens explicatio (rrr) iuris abdicandi, quæ a quocunque (sss) fiat, perinde est. Cæterum eadem etiam in *jurata (ttt) renunciacione* adhiberi, & legitime probari (uuu) debet.

(ppp) Præter rationem hic agitantur controuersia, *Renunciatio-
ni huic nul-
lus modus præ-
cularis præ-
scriptus.* quarum inanitas facile patet, si quis cum TITIO *iur. priu.* *l. 5. c. 18. §. 18.* hoc vnum perpendat, nihil quoad *modum* *renunciandi* specialiter cautum esse, hinc ex generalibus *scriptis.* æquitatis principiis illum merito iudicari.

(qqq) Frustra sunt igitur, qui plura desiderant, *Vnde valet
1.) sine iure
iurando,* quibus paucis respondendum est. 1.) Iurisiurandi neces- sitatem statuunt, qui simplici renunciacioni locum esse ne- gant. vid. VINN. *loc. cit.* Ea vero rectius negatur ex iis, quæ hæcenus disputauimus, atque ita pronunciasse FA-

Quod tamen
consulcius
additur.

CYLTATEM IURIDICAM LIPS. DOCT. H. D. LUDER
MENCKEN *theor. & prax. pandect. dict. tit. §. 8.* Sudden-
dum tamen est aduocatis, vel entibus consulant iuris iu-
randi adiectionem vrgere. Ita enim multo magis valebit
renunciatio, vid. *præiud. ap. WISSENB. ad ff. disp. 30. th.*
17. etiam ex eorum sententia, qui simplicem in his mo-
menti putant. Sicutiam fauebant, quia sibi ipsis contra-
riantur, quod de CARPZOVIO *supr. obseruavi*, qui iuramen-
to opus esse contendit *dec. 256. n. 20-22.* Forſitan & sunt,
qui in theoria mecum consentiunt, in præxi tamen iusiur-
randum requiri statuunt. In quam classem nescio an re-
ferre debeam illustrem BERGERVM, qui *æcon. iur. l. 3. r. 3.*
th. 9. not. 8. num. 6. pag. 617. ait, *extra casum presitii iurisiu-*
randi renunciationem cum SC. Velleiani tum Auth. si qua mu-
lier neque in Saxonico, neque in communi foro valere, post-
quam *num. 5. pag. 66.* dixerat, *ad renunciationem non requi-*
ri iusiurandum arg. l. vlt. §. 4. ad SCr. Vell. Præstat ergo & hic
iureiurando vti, tanquam sine omnium licitum,

2) extra iu-
dicialiter.

II, Sunt, qui renunciationem iudicalem exigant, in-
que eam sententiam allegent *l. f. §. pen. ff. ad SCr. Vell.* de
quomodo egi §. *prec. BACHOV. ad Treutl. dict. loc. lit. 2.*
ZOESIUS ad ff. eod. tit. n. 15. 18. Equidem negant quam
plurimi, locum illum de *renunciatione iudiciali* agere, ac
potius de *extra iudiciali* sermonem esse putant, quod mu-
lier cauerit, antequam in iudicium iuerit, se exceptione
non vsuram. *BICC. de SCr. Vellei. p. 3. th. 11, MULLER. ad*
Struu. ex. 21. th. 11. not. n. ZANGER. de except. part. 3. c. h. n.
161. seq. WISSENBACH. dict. ex 30. th. 16. BERL. loc. sepius
all. n. 22. Sed dubium non est, hos ignorantia processus
veteris labi, ac mulieri, de qua sermo est, *coram præ-*
core iniunctam fuisse renunciationem *in iure*, ante-
quam ipsa & actor *ad iudicem pedaneum* cum formu-
la ablegarentur *in iudicium.* vid. *WESENB. d. n. 9.*
VINN. loc. all. AVERANIUS dict. cap. 5. n. 14. Verum quid
inde?

inde? Cuius illa *in iure*, quia iudem, disceptatio fuerat orta, nec prator alteri actionem restitutoriam aduersus priorem debitorem denegare poterat, antequam sciret, illam exceptioni SCti renunciaffe. Nihil hoc ad alias, priuatim renunciare volentes: sufficit igitur nullibi requiri, vt *coram pratore* precise fiat, vel eiusmodi cautio aditionem iudicis precedens; MENCKEN. *contr. sel. iur. ciu. disp. 6. th. 16. resp. 2.* vel alia quaecunque renunciatio SCti velleiani. Manet igitur libera, *arg. l. 8. ff. d. publico in rem act.* valide etiam priuatim suscipitur. HAHN. *ad Wesenb. dict. l. illustr.* BERGER. *econ. iur. dict. p. 616.* vbi & FACULTATEM IVRIDICAM & SCABINATVM VI- TEMB. ita pronunciaffe refert.

III. Instrumentum publicum siue trium testium sub-<sup>3) in instra-
mento pri-
uato.</sup> scriptione munitum aliqui desiderant. SAND. *l. 3. r. n. d. 2.* HVER. *ad ff. r. d. SC. vell. n. 15.* TREVTLER. *dict. th. 5. lit. a.* mox *l. 23. §. 1. C. eod. tit.* verum (1) lex illa agit de inter- cessione, non de renunciatione, qua ob presentem iu- ris reni sionem non æque facile a muliere suscipitur, ac intercessio. *l. 4. §. 1. ff. eod.* MENCKEN. *dict. disp. 16. th. 17.* 2) Lex illa IVSTINIANI pertinet ad illas tantum renun- ciationes, aduersus quas antea competeat exceptio SCti velleiani, adeoque plane non spectat ad fideiussionem re- nunciatione munitam. III. STRYK. *cautel. contract. sect. 2. cap. 6. §. 12.* 3) Quæ renunciat SCto velleiano, etiam con- sequenter beneficio huius legis renunciat, vt quæ eius parte est, probe monente illustr. DN. a COCCEL. *iur. contr. l. 16. r. 1. §. 14. d. quo minus dubitabunt, quibus ex cap. I. §. 6. lit. x. §. 8. lit. ad.* hic repetere placebit, quam exiguam mutationem ius vetus per nouam illam constitutionem passum fu- rit.

(rrr) Iuri ignoto non renunciatur; *arg. l. 6. §. 8. ff. que in fraud. cred. presumitur vero mulieri suum igno- rante l. 1. §. 1. ff. d. edict. l. 9. pr. d. iur. & fact. ignor. l. 2. §. 1.* ^{Necessaria vero est certioratio.}

§. f. ff. d. iur. fisc. non valet igitur renunciatio absque præ-
uia certioratione arg. l. 19. ff. d. inoff. test. DN. WILDVOGEL
Resp. 298. n. 6. BERLICH. d. loc. n. 34. Carpz. part. 2. consl.
16. def. 19. MARTINI ad process. tit. 43. §. 1. n. 222.

a quocunque
demum fiat.

(111) Fundamentum certiorationis est, præsumpta
femina ignorantia. Quæ notitius suum, & tamen fide-
iubet, non gaudet sCrol. 30. ff. dict. tit. ergo sufficit muli-
eri de suo beneficio constare. Perinde est igitur, quis-
quis demum illam de tenore privilegii certorem reddide-
rit. Idque mihi tam evidens videtur, vt valde verear,
neminem adeo stipitem fuisse, vt de eo vnquam ser-
rio dubitauerit, licet sciam, serio ea de re apud ali-
quos disputari. Testatur HERINGIUS d. fidei. cap.
7. n. 474. nimium esse apud doctores silentium, a quo
mulier certiorari debeat. Itaque illam quæstionem late
tractat, tanquam vtilem, quia si mulier non sit certiorata; du-
bitetur, an culpa sit creditoris, qui sibi non vigilauit, an
agendum cum Notario? Hunc sequutus BERLICH. d. l. n. 47.
qui pariter docuit, pertinere hoc ad officium notarii, addi-
ditque num. 48. vtilitatem huius decisionis in eo consistere,
quod, vbi is suo munere non fuit rite functus, ad inde-
mnitatem conueniri possit a creditore, qui alias ipse suam
sibi culpam imputare teneretur. Vnde abque causa
pugnat ill. STRYKIVS vs. med. ff. 1. ad sCr. vell. §. 21.
quando aduersus illos contendit, perinde esse, quoad mu-
lierem obligandam, a quocunque demum certiorata fue-
rit. Quod per se quidem verissimum est, ac recte quo-
que obseruatum a MEY. part. 7. dec. 231. sed nec illi hoc
vsquam negarunt, nec facile quisquam sani syncipitis id
vouerit in dubium.

Certioratio
etiam requi-
ritur in re-
nunciatione
urata.

(111) Dicunt quidem iuramentum esse vice certio-
rationis; GALL. l. 2. obs. 77. n. 10. HERING. cap. 7. n. 507.
verum cum nemo credatur renunciate iuri, quod non in-
telligit l. 8. ff. de his qui not. inf. l. 3. §. 31. ff. ad sCr. Silan.

WIL-

WILDVOGEL. *resp.* 235. n. 4. & iuramentum etiam viti-
ent, quæ iudicium iurantis impediunt, arg. c. 26. X. d. iurē.
patet doctrinam illam oppido falsam esse, IO. SAM. STRYK
d. eo quod. iustum est circa iuram. extraiudic. c. 2. §. 10. nec
tam verba iurantis spectari debent, quam mens, quæ nulla
esse potest in renunciatione iuris ignoti, *conf.* BERLICH d.
concl. n. 39. STRYK. *vsq.* mod. d. tit. §. 23. PAGENSTECH. *ma-*
nip. 3. p. 127. 132. Iudices, frustra nunc me vellicari, quod
ipse dudum concesserim, cum iurata intercessionem, et
iam nulla præuia certioratione, religiose seruari debere
contendi *supr.* §. 14. *not. h.* Sed dispar ratio est, quæ se pro
alio solucuram iurato promittit, satis intelligit, quid spon-
deat, et quæ adeo præstare tenetur, licet ignoret, quod iu-
ris subtilitate alias eludere liceat, quæ pollicita fuit. Va-
let ergo iurata promissio non verbis sine sensu compre-
hensa, sed probe a spondente intellecta. Contra quæ iuri,
quod ignorat, se abdicat, ore promittit, non animo, pe-
regrinorum verborum significationem haud assequente.
Nullum ergo est iusiurandum propter defectum consen-
sus euidentem. Neque enim verborum apices aucupor,
sed vim ac potestatem a muliere non capi præstruo, quod
ex *cap. seq.* fiet manifestius. Res liquida erit, si eam
exemplo fæminæ minoris alium contractum celebrantis
illustrauro. Si iurato contraxerit, utique tenebitur abs-
que vlla certioratione. *Authen. Sacramenta puberum C. se*
aduersus vendit. At pone, eam simpliciter contraxisset, id-
que partim nulliter absque curatore, partim in suum præ-
iudicium adhibito consensu curatoris. Fac eum post ea
iurare, sic hegebe sich derer *exprivilegio minorennitatis ihu*
stehenden exceptionum nullitatis & restitutionis in integrum,
nec certioram reddi, quid hæc sibi velint. Neminem pu-
to, adeo formulas sine mente prolatas captaturum, vt
eiusmodi renunciationi vllam vim tributurus sit. Iam
quis neget, pariter renunciationem fæminæ iura sua igno-

*Differentia
intercessionis
& renuncia-
tionis sine cer-
tioratione.*

rantis, sie begeben sich des privilegii *SCi velleiani* und der *Authentica si qua mulier. C. ad SCt. vell.* non magis ab ipsa intelligi, quam voces Arabicas. Vides ergo, rem saluam esse, & verumque absque formidine contradictionis asseri posse. Ex hislem rationibus non possum consentire BERLICHIO *n. 45.* certiorationis necessitatem neganti, cum mulier non renunciat exceptioni *SCi*, sed pacto promittit, se ea non vsurum. Tale enim pactum nil aliud est, quam renunciatio, ac deignotis non magis paciscimur, quam iis renunciamus.

Certioratio non presumitur.

Cautela circa eius probationem.

(*uuu*) Certioratio facti est, adeoque non presumitur, sed probari debet ab eo, qui se in illa fundat. MÜLLERVS *ad Struu. ex 21. th. 10. not. v. BERLICH. n. 50. 54. MENCKEN. theor. & prax. ff. t. d. SCt. vell. § 8.* vbi ita pronunciarum docet. Vnde cautela est, curare, vt instrumento publico doceri possit. Creditor enim notario attestat, feminam de iure iur. sufficienter edoctam fuisse, modo ipse vim eius intelligat. Alias cautela est pro reo, ipsum testem producere. Quod si enim rogatus nesciat muliebri privilegia, eius instrumento haud creditur. BERL. *d. loco.* Contra si mulier de omnia certioratione excipiat, & iuris sui gnara fuisse videatur, caute agat creditor, si ipsi iuramentum deferat, annon per se sciverit, iura sibi aduersus intercessionem subuenire. Quod si prestare nequeat, merito condemnabitur, siue ex capite *dotis*, si simul fateri cogatur, se ea mente fideiussisse, vt post ea ad hoc beneficium confugeret, quo ipsam compellentem suadet illustr. STRYK. *vs. mod. dict. §. 23.* siue ex capite *simplicis scientie*, quæ necessitatem certiorationis, vt pote non nisi ob ignorantiam hoc casu cessantem requisita, penitus tollit. Cæterum de hoc argumento pluribus *eam cap. seq.*

§. XX.

Atque ista quidem de iure communi dixisse sufficiat. Iure Saxonico Electorali (vvv) intercessio foeminae pro extraneis (xxx) nullam novam solemnitatem requirit, ut valeat, si quidem iurata fuerit. (yyy). In iurata vero non aliter sustinetur, quam si ultra renunciationem S.C.Ti sufficienter explicati, 1) mulier maiorrennis, 2) curatore instructa, 3) iudicialiter semet obligaverit. (zzz)

(vvv) De quo vid. *part. 2. consil. et. 18. ibique* CARPZOV. *Loca huc per.*
 PHILIPPI *ad decis. elect. 25.* illustr. BERGER. *dict. pag. 616.*
 MENCKEN. *theor. & prax. ff. dict. loc. § 8.* D. IOHAN. CHRIS-
 TOPH. SCHREITER. (eum enim auctorem esse docet di-
 arium vernaculum vermischte Biblioth. 2tes Stück pag. 40.
seqq.) *Introduct. in ius elector. atque commun. Saxon. lib. 3.*
tit. 4. §. 6. 8.

(xxx) De vxore pro marito fideiubente agetur *cap.*
seq.

(yyy) Nam *dicta consil. elect.* tantum de intercessio-
 nibus iniuratis; at *decisio el. 25.* non nisi de vxoribus pro
 marito suam fidem interponentibus disponit. Add. PHI-
 LIPP. *ad eand. obs. 4. vbi prauiud.*

(zzz) Quo casu etiam bona dotalia feminae interce-
 dentis obligantur. *CARP. dict. loc. def. 17.* siue maritum
 habeat, siue soluta sit, vti visum FACULTATI IURID. LIPS. 2-
 apud MENCKEN. *dict. §. 8.* Non sufficit vero praesentia iudi-
 cis in loco priuato, sed in iudicio renunciandum est.
CARP. defn. 19. nisi foeminae conditio aut aliud impedi-
 mentum personas iudiciales ad aedes eius obligandas sua-
 deat. *SCHREITER. dict. loc. § 6.* Origo forte inde peten-
 da, quod omnis renunciatio iure Saxonico in iudicio susci-
 pienda credatur. vid. *Land. N. lib. 1. art. 13. ZOBEL. part. 2.*
differ. 29.

§. XXI.

*Dispositio in-
vis Silesiaci.*

Silesia peculiare de *feminarum intercessionibus* ordinationes habet, ex quibus duas commemorabo. Altera ad *totum Ducatum* (aaaa) pertinet, altera maximam partem ex priore deprompta *Metropoli Vratislavian* tangit. (bbbb). Vtraque foeminas, pro *extraneo* intercedentes, eo denum causa obstrictas pronunciat, quando 1) in iudicio, 2) cum curatore, 3) abdicato, praevia certioratione, S^Ci Velleiani auxilio, alterius debita suscipiunt. (cccc). Eiusque sanctionis beneficium ne quidem renunciatione facta amitti (dddd) statuunt.

*Ordinatio
Politica.*

(aaaa) RVDOLPHI gloriosiss. mem. Neu-Confirmirte Schlesiſche Poltey-Ordn. d. a. 1777. 19. Jun. Titul. von der Weiber Obligation, Bürgschafft und Gerechtigkeit, quam vid. in den Kays. und Königl. des Erb- u. Herzogthum Schlesien concernirenden privilegii, Statut. und Sanction. programat. pag. 88. vnde constitutionem de mulierum intercessionibus in suas observationes practicas elegantissimas transtulit Dn. SEIDELIVS mox laudandus l. 2. c. 10. §. 18. p. 163. & §. 22. p. 167. ego operæ pretium puto in gratiam eorum, qui libris ad ius Silesiacum pertinentibus haud instructi sunt, sanctionem integram meæ dissertationi inferere. Eius igitur principium dabo *infra* c. 3. §. 10. not. II. hic adscribam verba postrema huc pertinentia: Träge sichs aber zu, daß eine Wittwe nach ihres Mannes Todt, als sie aus seinen Gewehren kommen, durch ihren gefohrnen Vormunden mit Erinnerung und Verzeihung der gedachten beneficium, von der Obrigkeit oder Gerichten, ihre zuorn, vor den Mann gethaner Obligation oder Bürgschafft verneuen, oder sonst desselben Schulden zu zahlen über sich nehmen, oder auch sich vor andere Leut verpflichten würde, so soll sie

sie dasselbe völliſſigen ohne Behelf, so weit ihr Gut reicht, zu zahlen schuldig seyn.

(bbb) Verba ipsa statuti Vratisl. u. Artic. XV. hæc sunt ^{Vratislaviens. statutum.}
 Erliche sich aber zu, daß das Weib vor ihren Ehemann, mit dem sie gemeine Handlung triebe, wie unlängst angemeldet, bürgete, oder daß das auffgebürgete Geld in des Weibes eigenen und kundbahren Nutzen gewandt worden, oder daß das Weib nach ihres Mannes Tode, durch ihren gekohrnen Vormünder, mit Erinnerung und Verzicht des Sr. Vellei. vor uns an gewöhnlicher Raths- oder Gerichts- Stelle, oder Unfern Deputirten, ihr zuvor vorn Mann gethanen Obligation, durch ihren gekohrnen Vormünder verneuret, oder sonst den selben Schuld zu zahlen, über sich genommen, oder auch sich für andere, doch da sie ein Ehenelb, mit ihres Mannes Vorwissen obligiret hätte, so soll sie dasselbe völliſſich, so weit ihr Gut reicht, zu halten schuldig seyn.

(cccc) Requiritur renunciatio facta (I) in iudicio, quod ^{Requisita Sic refic. 112}
 denotatur verbis: vor der Obrigkeit oder Gerichten. Statutum ^{1.) Iudicium}
 Vratislaviense ait, vor uns an gewöhnlicher Raths- oder Gerichts- Stelle, oder Unfern Deputirten. *Extrajudicialis* inanis est, quemadmodum anno 1596. 1602. 1610. 1611. & 1621. pronunciatum annoque 1612. a SCABINIS VRATISLAVIENSIBUS responsum fuisse docet THOMAS SCHROEER *Institur. tutor. & curator. part. 2. quest. 20. §. 10. num. 3. 4. & 6. pag. 417.*
 Vnde sequitur, fideiubentem comparere oportere in propria persona, maxime cum certior iam reddi debeat sui privilegii. Quamobrem d. 20. Decembr. 1677. reiectum fuit mandatum Mariæ Theresiæ H. Godofredo K. coram Prætorio Suidnicensi datum, quo ille huic commiserat, vt suo nomine apud Comitissam de Z. pro mutuo 2000. thalero- rum intercederet.

(II) Consensus *curatoris* verb. durch ihren erkohrnen Vormünder, Quod si vxor pro extraneo intercedat, statutum

Vratislaviense etiam mariti consensum desiderat verbis: doch, da sie ein Eheweib, mit ihres Mannes vermissen, vnde SCABIMI apud SCHROEERVM *dict. loc. n. 2.* creditori d. 14. Jul. 1545. probationem consensus maritalis iniunxerunt.

III. Renunciatio S^Ci
præiura certioratione.

Eaque singula in quavis intercessione considerantur.

(III) Certioratio & renunciatio S^Ci Velei. Quare ob deficientem certiorationem d. 13. Jun. 1586. inualida declarata mulieris intercessio iudicialis ap. EVND. *ib. num. 5.* idemque alio responso d. 26. Sept. 1633. dato confirmatum fuisse didici. Atque istæ solemnitates non modo ad intercessionem viduarum pro defunctis maritis, sed ad omnes omnino, quæ a mulieribus suscipiuntur, pertinent, ne enervetur S^Ci auctoritas, vid. Consult. DNSAM. SEIDELII Republ. Vratisl. Secretarii de iure patrio meritissimi *Observat. practic. d. iurib. atque processib. forens. in Silesia t. 2. c. 10. §. 22.* Alias nihil omnino valet, uti pronunciatum 6. Sept. 1621. ap. CHRÖDERVM d. l. n. 15.

An liceat eius modi iuribus renunciare?

(*addit*) Eiusmodi privilegii ex statuto formam contrahibus dante concessis, ne quidem iurato renunciari posse contendit WIBEL. *de contract. mulier. cap. 5. n. 19. seqq.* THESSAVR. *decis. Pedemont. 223. n. 13.* Non tamen aliquid est, cur inviolabilibus beneficium quod statuto, quam quod generali lege datur, esse debeat; omnia enim, quæ tota in hac nostra dissertatione imprimis de *renunciatione, præiurata iuramenti religione firmata*, adduximus, & huc, nisi fallor, applicari possunt: immo nec metuendum, salvo cuiusque iudicio, mihi videtur, ne hoc modo corrumpat ex integro statuti dispositio, siquidem ex illius verbis *prohibitio simpliciter talis* elici non commode potest, sed eius intentio forte potius eo collineat, ne mulieres extrajudicialiter incaute obligationem alienam in se suscipiant, posteaque sub prætextu, se id non deliberato animo fecisse, hanc præstare recuset. Quis vero præsumeret, foeminam sub tremenda iuramenti religione pro aliquo intercedentem non prius factis deliberasse, omne, que rationes subeundæ inter-

ces-

cessionis ad feriam animi cum periculum tua damnam rei familiaris reformidatis teutinam reuocasti? Ut taceam non parum incertitudinis communi opinioni inde accretescere, quod viennæ, referente DN. SEIDELIO *in obseru. pract. cit. loco §. 19.* in secunda instantia d. n. OZ. 1706. pronunciatum fuerit, iuramenti delationem in intercessione extraiudiciali super scientia beneficii locum habere. Qui ope inde argumentari quis posset, quod, si *extraiudicialis intercessio* simplex huius sit valoris, multo magis extraiudicialis iurata firmiter perfectamque gignere debeat obligationem.

Nihilominus tamen fluctuante mente dubius hæreo, quid hac in re incerta statuere debeam, cum hætenus dictis interpretationem vsualem contrariam sentiam, ceu docet sententia Magnifici Senatus in *allegat. obseru. Pract. LII. c. X. §. X/III. p. 164. d. 12. Jun. 1692.* in causa Caspar. Lehmgrübners contra Annam Rosinam Behrin, & d. 21. Mart. presentis Anni in causa Herr Johann Chr. Rिंगenhapns contra Fr. Rosinam Seylerin lata, quæ tamen vltima actio in secunda instantia dubio litis euentu pendet.

CAPVT III.

DE

EFFICACI VXORVM INTER-
CESSIONE PRO SVIS MARITIS.

§. I.

HActenus egimus de validis intercessionibus *mul-* *Diversitas in*
terum pro extraneis, qui hoc loco intelliguntur *tercessionis*
omnes illi, qui intercedentium mariti non sunt *pro marito a*
priore exigua
Supereft, vt videamus de efficacibus intercessioni- *est.*
bus *vxorum pro viris suis.* Quod pensum facili labore
absoluemus, cum tantum non omnia, quæ præceden-
te

te capite diximus, etiam ad fideiussiones pro maritis quadrent, & pene nulla iure communi statuta sit diuersitas inter vtrumque casum, licet immane quantum differre vulgari errore existimentur,

§. II.

*Cum Auth. si
qua mulier
vix quid-
quam inno-
tur.*

Quidquid subest discriminis, inductum est capite 8. nouelle CXXXIV. quod totidem pene (a) verbis translatum est in *authenticam*: *Si qua mulier Cod. ad SCrum Velleianum*. Nouissimi huius iuris sententiam supra (b) iam euolui. Hac rite perspecta patet, re ipsa (c) nihil (d) mutatum fuisse, nisi quod nec reiteratio (e) intercessionis nocere debeat foeminae pro suo viro semet obstringenti. Quo obseruato, facile est plures doctorum, vxoribus plus iusto fauentium, errores detegere & confutare.

(a) Nimirum praeter paucas vocabulas, quae tamen ipsae eundem per omnia sensum seruant.

(b) *Cap. I. §. 8.*

*Nullitas in-
ducta ab exce-
ptione re ipsa
non differt.*

(c) Ipse enim *dict. loc.* fassus sum; intercessiones, aduersus quas in debitis extraneorum tantum exceptio dabitur, si pro maritis fierent, nouella IUSTINIANI constitutione, ipso iure nullas fuisse declaratas. vid. verba *Authenticae pag. 20.* allegata. Quod ingens discrimen esse sibi vulgo imaginantur, qui veteris ordinis iudicarij rationes non callent. Ego vero dudum ostendi *cap. I. §. 5. not. x. & §. 8. not. dd.* rem totam non nisi diuerso procedendi modo differre. Itaque admitto mutationem ratione *processus*; ratione *rei ipsius*, seu *iuris* partibus competentis nullum agnosco; imo nostra aetate ne illam quidem vlla ratione superesse puro, sublato distincto officio praetoris & iudicis pedanei. Sed fac restare aliquam, imo tamen suo tempore PAVLVS l. 112. ff. d.

ff. d. reg. iur. dixit: Nihil inter est, ipso iure quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur. Quanto magis nos dedecet inutiles eiusmodi apices processus formularii pro veris iurium differentiis obtrudere incautis.

(d) Satis ostendit integer contextus, imperatorem ^{Legibus antea} pro more suis constitutionibus derogare voluisse. ^{Iura Iustinianis} cetera ante se condita intacta reliquit, quod me ^{non derogat} *infra* §. 6. not. ^{Authentica,} & liquido ostensurum confido. Nostrium igitur non est ^{etiam preta-} extendere ^{tionem restrin-} *novam* constitutionem, quod de ^{genda est.} *Authentica* no-
stra probe monuit *MEV. part. 7. dec. 229. not. 4.* ad quam o-
ptime quadrant singula, quæ pro restrictiva interpretatio-
ne *SCU* adduxi *cap. 2. §. 18. not. nnn.* Has igitur rationes æ-
quissime sequimur in Germania inprimis, vbi minus ne-
cesse est a simplicitate iuris naturalis recedere, quæ nullo ^{inprimis in} discrimine sexus promissa seruare iubet. ^{Germania.} Nam maxime
hospitem esse oportet, in historia Romana, qui ignoret,
quam deformes fuerint mores Romanarum mulierum,
quarum leuitati *AVGVSTVS* primum ac deinde alii subue-
niendum statuerunt, & quam impotens sexus foemineus
tempore *VXORII IVSTINIANI.* vid. *supra cap. 1. not. n. bb.*
Quare qui vxores nostrates legibus eiusmodi, quibus ve-
tus Roma integris moribus commodissime caruit, æque
opus habere contendere velit, eum ego vxore vere Ger-
mana indignum censeo. Accedebat mira inter Romanos
diuortiorum licentia, mater multorum malorum, ob quam
pariter necesse erat coniugibus prospici, ne a maritis pro-
be diplomatae domo expellerentur. Contra nostri ma-
riti & per se maiori fide vxores prosequuntur, & ex præ-
cepto diuinarum legum fidam coniugem ad extremum
vitæ exitum retinere coguntur. Neque adeo tantopere
verendum est, ne importanis ad intercedendum solici-
tationibus ad incitas, redigant vxores, quarum coniun-
ctionem cum non nisi morte solum iri sciant, cauebunt
potius, vt si ipso omnino facultatibus non possint non la-

bi, minimum illis seruetur, quo & ipsi in calamitatibus sustententur.

Non valet inter-
rata post bi-
ennium inter-
cessio uxoris.

(e) Ita verba: *sive semel, sive multoties huiusmodi aliquid pro eadem re fiat*, ab omnibus intelliguntur. Nec aliter eadem explicari debere noua ratione ostendam *infr.*
§. 6. not. s. t.

§. III.

Valet inter-
cessio uxoris
eodem cum
marito instru-
mento se obli-
gantis.

Primum de modo probandi intercessionem palliatam, quæ, si a creditore negetur, a muliere excipiente omnino demonstranda est (f), altum apud IUSTINIANVM silentium deprehendet, quisquis totam eius constitutionem perleget. Itaque quidquid vulgo dissentiant (g), vxorem cum marito sese eodem instrumento obligantem firmiter obstringi (h) pro sua rata, (i) adeo persuasum habeo, vt suspecta mihi prorsus videatur cautela, qua alii a muliere principale chirographum accipi suadent viri sui fideiussione munientum (k)

(f) Quia facti est, nec præsumitur.

(g) ANTON FABER. *C. l. 4. t. 21. d. 21.* MENOCH *l. 3. præsumt. 22. n. 2.* GAIL. *l. 2. obs 89. n. 1. seqq.* BRUNNEM, *ad h. ff. d. SCto Vell. n. 16. 18.* HARTM. PISTOR. *observ. 113. BERL. num. 59. & 75.* IO. GE. FLECK. *Biblioth. iur. civil. lib. 3. tit. 48. n. 2. illustr.* STRYK. *vs. mod. ff. eod. tit. §. 6.* IDEM *Annotat. ad compend. iur. LAVTERB. h. t. verb. manifeste probetur pag. 449.* cuius verbis communis sententiæ rationes proponam. *Quamuis, inquit, alias præsumptio sit, quod si plures pecuniam acceperint, seque pro illa obligauerint, singuli eorum ratam suam acceperint, & in suam utilitatem vertent; præsumit tamen hæc vera tantum est in personis, in quibus non præsumitur, quod altera in gratiam aletorius possit.*

us, quam sui ipsius id faciat. Secus in presenti casu, ubi tota pecunia ad maritum, tanquam potentio- rem, & cui mulier non facile audet contradicere, pervenisse recte praesumitur. Et huius praesumptionis hoc fundamentum est, quod onera matrimonii incumbant marito, hinc vxor adeo opus non habet pecunia. Idque operose tueri statuit GE. REICHARD. STURM. tractat. iurid. de vxore correali cum marito vno eodemque documento obligationis.

(b) In communi sententia, quam modo recensui ^{Rectius vxor obligari creditur.} interpretationis extensionem recte agnoscit MEY, part. 8. de iur. cif. 453. Eam vero solidis rationibus destitui in apico est. Concedunt, vxorem censei dimidiam partem acquisivisse, si instrumento emptionis contineatur, maritum & vxorem simul aliquid emisse. CACHERAN. decis. Pedemont. 140. HARTM. PISTOR. d. obs. 113. n. 7. Suadent, vxorem principaliter obstringendam marito fideiussore idque valere ex stimant, vid. not. seq. k. Quare igitur in correali obligatione aliter pronunciandum? Si praesumptio est, inter maritum & vxorem omnia bona fide agi, & tenor instrumenti contra scribentem probat, nec alud ælum, aliud simulatum creditus, donec probetur contrarium: etiam hoc casu vxor obligabitur, cui nullibi prohiberi esse, se vna cum marito absque animo intercedendi obligare, ceu recte docet CARPZ. p. 4. consil. et. 16. def. n. 1. Quod si contra fidem chirographi ab vxore scripti metus & inductio maritalis ac pecuniae in maritum derivatio praesumeretur: nemo tutus esset, qui vel villam, rem in maritum ab vxore ex contractu translaturum ab eo emerret, vel ipsi vxori crederet; quod nemo dicet.

(i) Quod enim attinet ad portionem mariti, nullum ^{Quoad suam non mariti ratam.} dubium est, vxorem intercedere, quatenus se cum eo correaliter obligat, adeoque id, quod tantum pro parte accipit, in solidum se restitutam promittit, quemadmodum

id etiam de fideiussione pro extraneo iam monui *cap. 2. § 5. not. 2.* Quare cum etiam arata correi extranei soluenda mulier liberatur exceptione S^Ci Vell. per textum clarissimum in *l. 17. §. 2. ff. ad S^Ct. Vell.* euidentis est multo magis vxorem vna cum viro contrahentem tantum ad suam ratam soluendam obligari. Idque adeo rectissime docuit *CARPZ. part. 2. const. 16. def. 4.* licet male ad tuendam suam sententiam vsus fuerit argumentis eandem prorsus destruentibus aduersarioram, qui hanc definitionem propterea nihilo melius pro sua opinione allegant, quam sibi contrarius alio loco defendit *lib. 2. resp. 75.*

*Vxor obli-
gatur suo chiro-
grapho pro
quo maritus
fideiussit,*

(k) Vxorem ex suo chirographo, licet eidem maritus tanquam fideiussor subscripserit, condemnandam esse plerique fatentur. vid. *HERING. de fideiuss. cap. 7. n. 430. MULLER. ad Struu. ex 21. th. 11. not. m.* Idque verum est, etiam si is postea testamento declarauerit, se eam pecuniam vniuersam debere. *l. 28. pr. ff. ad S^Ct. Vellei.* cum absonum sit falsam testationem vnius damno alterius cedere. *l. 408. ff. mand. BARBOS. locupl. axiom. lib. 3. c. 45. axiom. 4.* Nec libi ipsi constat *BERLICH. d. l. num. 65.* quando vxori etiam aduersus principale debitum marito fideiussore contractum exceptionem largitur, quia videatur solummodo color questus, sub cuius preextu vxor obligetur. Nam ipse testium *seqq. n. 66.* requirit, *vt expressi de fraude, dolo & collusioni constat.* Vnde vxorem, quae se hac ratione obligauerat condemnatam fuisse, si vero intercessionem paliam subesse excipiat, in reconuentionem ablegandam esse docet illustr. *BERGER. Oecon. iur. ciuil. l. 3. r. 3. th. 8. not. 4 p. 614* qui cum addit consilium, vt ob difficultatem probationis iusiurandum deferat marito, forte creditorem astorem in animo habuisse videtur, quod & inquit subiectum praedictum, quo eidem iuramentum purgatorium iniunxit. SENATVS APPELLATIONVM DRESDENSIS *dict. loc. pag. 615.* Nihilotamen socius parum clienti consulere videtur,

*quod tamen
similiter*

tur, qui eidem cautelam suppeditant, vt loco obligationis correalis in instrumento vxorem principaliter, maritum vero vt fideiussorem, cum renunciatione beneficii excussio- nis semet obligandum curet, add. GAIL. lib. 2. obs. 90. num. 8. Quod si enim bona fide ipsi vxori credat, ignarus ean- dem intercedere, non iam hæc cautela est aduersus excep- tionem intercessionis inualidæ, sed prudentia cuius cre- ditori commendanda, ne credat absque chirographo. Sin partem tantum crediti ad vxorem peruenire putet, alte- ram dimidiam ad virum: contra bonam fidem aget, si in totam sortem principalem foemina obligationem, accesso- riam mariti poseat, & totum chirographum suspectum red- det, si iurare iustus fateri cogatur intercessionem palliatam.

concipi cau-
tela non est.

§. IV.

Deinde *Novella*, & quæ illam refert *Auth.* non nisi de vxore proprio viro subueniente loquitur. Eius igitur dispositio perperam trahitur ad casum, quo coniux pro mariti patre, fratre, filio, vel amico interuenit. Licet hoc quoque aliquibus placeat ex erroneis rationi- bus, quasi intercessio pro marito donationem sapiat; (1) quæ vero pro viri cognatis proximis fidem suam in- terponit, hoc ipsius contemplatione (m) fecisse videat- tur (n).

Authentica
non prodest
intercessio
pro mariti co-
gnatis & ami-
cis.

(1) Ita argumentatur BERLICH. dist. concl. num. 67. 68. secutus BARTOL. in nostram *Authent.* n. 2. cum quibus con- sentit TRENTACINQV. d. fidei. resol. 3. n. 7. add. BRVNN. ad *Auth.* si qua mul. num. 6. Quod si verum esset, omnino pro- hibitio intercessionis pro marito etiam ad omnes, in quo- rum is potestate est, vel quos ipse in potestate habet, aut qui eidem cum ipso potestati subiacentur, extendenda esset, arg. l. 3. §. 2. ff. l. 4. C. d. Donat. int. vir. & vxor. At generaliter hoc dici non quit. Si foemina alterius obligationem, animo ipsam gratis liberandi, expromittendo in se suscipiat, fa-

Intercessio
mulieris enim
non continet
donationem.

teor & intercessionem subesse, l. 8. §. 3. l. 9. ff. ad SCr. Vellei. & donationem. Regulariter vero aliud dici debet, ac valde absolum esset pro donatione haberi *fidei iussorem*, ex quo nihil derogatur, quod non aut mandati vel negotiorum gestorum aut cessata creditore actione repeti possit. Et quid multis? Facile suo gladio iugulatur BERLICHIVS, qui fatetur, n. 66. quod nec potuit negare, maritum pro vxore valide intercedere. Quod ergo marito licet, donatio non est, quæ respectu vtriusque coniugis æqualiter inualida est, l. 1. l. 3. ff. d. donat. in vir. & vxor.

Nec se contemplatione mariti.

(m) Etiam si fidei iussio pro donatione habenda esset, non tamen valeret prius argumentum in mariti cognatis, soluto potestatis vinculo, vnam cum ipso personam non amplius constituentibus aut eiusdem amicis, vid. l. 5. §. 2. ff. eod. Itaque addit alterum argumentum, quod donatio hæc facta videatur *contemplatione mariti*, adeoque in fraudem legis. Sed ita confundi videtur contemplatio mariti, quatenus est *causa finalis* siue intentio eadem acquirendi, cum eius contemplatione, quatenus est *causa impulsiva*, siue ratio mouens, ob eius fauorem benefaciendi tertio, eo siue, vt non meritis, sed ipse tertius acquirat, quæ æquivocatio plerumque negligitur, sed satis euoluta est a DN. IO. CHRISTOPH. FRANCK, d. dominio rei filiam, fauore in patrem donate parvi vulgo, sed perperam tributo cap. 1. §. 6. 7. qui vsum eius ostendit d. l. cap. 3. §. 10. & c. 5. §. 2. Priori significato non præsumitur, vxoramicis mariti benefacere posteriore nihil fit in fraudem legis.

in vniu causa finalis.

Ratio autem benedice metus ob blanditiis maritalibus.

(n) Speciosius obiectum fuisset, rationes, quæ IUSTINIANVM magis ad nouellam constitutionem promulgandam per mouerunt, ad hunc casum æque quadrare. Duplex allegari solet a Doctoribus, amor & metus, Aiunt maritalibus illecebris facilius vxorem ad intercedendum induci a marito, quam foeminam quamcunque miseratione extranei. Nec ægre minis Viri, qui eam in coniugali directione habet, quamuis reluctansem compelli, Vt igitur alias legislatores maiori per-

periculo maiorem cautelam opponunt, vid. RITTERSH. *ad Nou.*
p. 2. cap. 14. ita hic quoque strictius prospectum fuisse vxori,
 mariti infidiis magis obnoxia. MULLER *ad Strum. ex 21. th.*
 II. *not. a.* Arqui æque facile scemina a viro suo induci vide-
 tur, vt pro eius cognatis & amicis intercedat, ac pro ipso.
 Id verò est, quod nego. Nemo dicit, *authenticam* pertinere
 ad fidei iuramentum pro ipsius mulieris cognatione. Minus er-
 go periculum subest ab affinibus. Nec vir suæ cognationi
 fauere præsumit in præiudicium coniugis, de qua ipsa ve-
 ritas DEVS testatur: *Ideo vir deseret patrem ac matrem*
& vxori suo agglutinabitur. Genes. II.

*Hic non me-
 tuenda*

§. V.

Porro cum non toti sexui, sed vxoribus tan-
 tum prospicere voluerit Imperator; dubium non est,
 quin de his tantum personis nouella agat, inter quas
 consistit matrimonium. Frustra sunt igitur, qui Au-
 thenticam etiam ad viduas (o) produciunt, quas ne qui-
 dem proximo a virorum obitu tempore (p) ad eam
 iure prouocare (q) existimo: nisi quatenus intercessio
 vivo marito facta (r) in nouam viduæ promissionem
 influit.

*Authentica
 non pertinet
 ad viduas*

(o) Facit hoc BRUNNEM. *ad l. 1. ff. ad Sc. vell. n. 11.* Rationes de-
 CARPZ. *p. 2. const. cl. 16. d. 3. 1D. d. iur. fam. singul. dec. 4. pos.* bitandi pro
 4. vbi præiudicium *Fac. iur. Lips. n. 15. STRVV. decis. Sab-* vidua.
bath cap. 14. decis. 27. Ratio est, quia defuncto licet marito,
 amor tamen ac reuerentia coniugalis non expirat conti-
 nuo, itaque vidua infirmi iudicii ad debitum defuncti
 suscipiendam eadem facilitate, quam eo vivo authentica
 repræsentat, permouetur.

(p) Placet hoc temperamentum B. BEYERO *ad ff. dicit. Sætem in va-*
dit. post. 18. not. d. pag. 3. 7. probat enim argumenta CARP. *centi luctu.*

ZOVI sed breui tempore mariti desiderium, ac luctus in-
temperiem deferuere animaduertit. Itaque distin-
gui cupit, vtrum vidua statim post obitum mariti recente
ad huc luctu oppressa intercedat: an demum dolore per
temporis intervalla iam delinito?

Consensien-
tes.

(q) Viduam ab authentica privilegio excludunt
SCHOEPPER *ad. ff. l. d. SCi. vell. num. 12.* illustr.
STRYK *vs. mod. ff. ibid. §. 12.* IDEM *cautel. contr. sect. 2.*
cap. 6. §. 8. vbi præiudic. COTHMANN *vol. 5 resp. 48.* MEV.
part. 7. dec. 229. seqq. qui tamen contrariam sententiam
absque nota dimiserat *part. 6. dec. 21.* illustr. BERGER *æcon.*
iur. p. 67. vbi senatum appellationum Dresdensem, quem
antea pro vidua bis pronunciasse refert, tandem negati-
uæ accessisse, idemque a FACULTATE IVRID. VITEMB.
factum commemorat. Horum ego causam potiore iudico
ob cessantes mariti blanditias imperio mixtas,
quibus fundamentis authentica niti creditur §. *præc. not.*
n. nec moueor reliquis affectus vxorii, quæ sensim euan-
nescunt, nec tempus lege definitum habent, iudicis vero
arbitrio permitti nequeunt, nisi ius incertissimum red-
dendum sit. Fateor iuste præsumi in vidua religiosam
sanctissimi vinculi etiam post nuptias morte solutas me-
morian, & probam coniugem mortuo quoque marito
illibatam seruare reuerentiam benigne credo. Sed hæc ra-
tionculæ mihi non videntur sufficere ad extensionem iu-
ris ex tot rationibus, quot superius allegavi, strictissime
interpretandi. Mors omnia soluit, nec vxor amplius est,
cuius maritus decessit. Et quis dicit viduam magis de-
perire maritum defunctum, quam sponsum amari a pro-
ba sponsa? nec tamen quisquam ad eam produxerit au-
thentica beneficium, cui nec SCi auxilium competere
in aprico est.

cautelæ pro
creditoribus.

(r) His rationibus motus ill. STRYK *cautel. contr.*
d. l. cautelam suppeditat creditori, vt post mortem mariti
desi-

desideret, quo de nouo illam obligationem recipiat vidua. Non intercedo, tantum etiam atque etiam moneo, vt bona fide agat, nec ab illa nouam intercessionem postulet, priusquam de priuilegijs vxorum probe fuerit edocta. Ridebunt forte rabulæ hoc consilium tanquam præceptum sapientiæ, qualia quia ipsis parum cordi sunt, consultius putabunt obrepere incautæ quam per suam admonitionem honestatis studio remorari iterationem quauis caliditate, ipsorum iudicio promouendam. Ego vero quamuis nolum furdo fabulam narrare, ipsis tamen iterum serio suadeo, ne nimia astutia se ipsos decipiant, quod alias fore quauis sponcione certare autim, saltem sine aduocato vidua etiam post vñneratam illorum obreptione causam vtetur. Dabo enim & illi præsidium, aduersus horum machinationes, & ignorantiam priuilegij ex authentica constante matrimonio quæsi allegare iubebo plane confidens, replicationem intercessionis post mortem viri repetitæ exceptioni authenticæ oppositam hac duplicatione elidi. Nam *cap. 2.* ostensum est, etiam solum ex causa intercessionis inualidæ beneficio SCri repetere licere. Quanto magis recedi ab iterata intercessione vel condici cautio poterit, quoties alterutra vel scripta est a muliere beneficii ex authentica competentis ignara? *arg. l. 8. §. 3. ff. de SC. vellei.* Quamobrem ex regulis artis ita constituendum arbitror: (I) Retinet vidua priuilegium authenticæ ab vxore quæsitum; (II) quodsi post mortem mariti intercedat, tantum SCto vel lejano tuta est; (III) sin intercessionem viuo viro iam factam eo defuncto repetat, non præiudicabit beneficio authenticæ ignoto. (IV) Si illud intelligat, valebit velleianum, nisi noua intercessio talis sit, qualis alias efficaciter obligat. (V) Excipitur tamen fideiussio iterata post biennium, qua intercessionem ab vxore factam nunquam confirmari ostendam *§. seq. not. t.* saltem quoties biennij

*Necessitas
certiorationis
authenticæ.*

*Cautela pro
vidua post
mariti mortem intercessionem repetente.*

Regula de intercessione viduæ.

initium incidit in vitam prædefuncti mariti, quod tempus ob præsumtionem continuatarum persuasionum, *Nov. 61. c. 1. §. 2. ill. STRYK. Disp. de iur. privilegiat. contr. privilegiat. c. 2. n. 69. seq.* ad minimum deduci oportet.

§. VI.

Intercessio pro marito repetita nunquam valet, cetera a quo ac pro extraneo.

Ipse vxorum pro suis maritis intercessionem in eo distinguuntur ab aliis, quæ pro extraneo fiunt, (s) quod ne quidem post biennium repetita (t) valeant. In cæteris esto regula generalis: (u) *quæcumque intercessio in fauorem extranei suscepta non eneruatur Scto velleiano, eadem etiam valide obstringit coniugem viri sui debitum suscipientem.* Qua cognita facile est efficaces vxorum pro maritis intercessionem a præconceptis ICrorum opinionibus vindicare, in quo exequendo adeo licebit esse breuiore.

An intercessio pro marito post biennium repetita valet? Ratio dubitandi.

(s) Facile foret etiam hanc differentiam vellicare, si mihi propositum esset, non tam veritatis studium sequi, quam id dare operam, vt rubro meæ dissertationis, quam fieri possit, speciosissime satisfaciam. Cum enim ne verbulo quidem biennii mentionem fecerit imperator, sermo vero sit de iure, interpretatione minime ampliando, non deforet color, si quæ de intercessione *multoties* repetita dicuntur, ad iterationes intra biennium factas restringerem. Sed alia omnino ostendam ex integro nouellæ tenore.

Ratio decidendi.

(t) Tota series *authenticæ & nouell. 134. cap. 8.* firmiter mihi persuadet, IVSTINIANVM, prout erat in suis maxime legibus inconstans, *suarum* de intercessionibus constitutionum pertæsum quoad vxores derogare voluisse, de iure ante Iustiniano vero tunc nequidem per somnum cogitasse. Vetuit igitur in vxore pro marito fideiubente obseruari secundum suum edictum (quo fide-

fide iussiones instrumento publico comprehensæ ipso iure valere iubentur,) l. 23. C. ad CSt. vellei. vetuit ad easdem applicari primum quo intercessiones post biennium factæ confirmantur in l. 13. C. eod. idque ipsum volunt verba, siue semel siue multoties huiusmodi aliquid pro eadem re fiat. Nec fuit quisquam, quoad memini, qui eadem aliter fuerit interpretatus. Cætera vero authenticæ ac nouellæ nihil noui continent.

(u) Fluit hæc regula ex modo dictis consequentia necessaria. Itaque nihil moror dissensum communem imbellibus argumentis nixum, & par adeo ratio est huius authenticæ & legis 23. ad SCr. Vellei. quam ad intercessiones iure ante Iustiniano efficaces non pertinere ostendi cap. 1. §. 7. not. cc. Nec ostat 1) quod vxorum intercessionibus nullæ declarentur, 2) quod casus versionis in rem probatæ exceptus inuat inclusionem ceterorum sub regula eosdem irritos declarante. arg. l. 4. §. f. ff. d. per leg., de qua argumentatione videri potest NIC. EVERHARD. a MITTELBERG Loc. argument. legal. loco ab except. ad regul. Nam ad vtrumque dubium iam respondi supr. p. 20. add. p. 13. & not. præc. c. Accedit 1) quod etiam d. l. 13. nullitatem induxerit, nec tamen ad intercessionibus olim licitas extendi debeat, 2) quod quemadmodum permittitur. casus antea licitus, si creditum in vxoris vtilitatem versum fuerit, ita e contrario nullus declaretur alius casus antea validus, intercessionibus post biennium. Si ergo expressio vni us casus probat ius diuersum in reliquis, etiam inualiditas reiterationis probabit validitatem reliquarum exceptionum.

§. VII.

Patet (v) igitur valere intercessionem vxoris etiam pro marito quoties ipsa 1.) callide (x) egit, aut 2.) illustris ac regalium exercitio instructa (y) est, aut 3.) nullum damnum sentit, veluti acceptis in eius rem ver-

sis (z) quod inter coniuges, inter quos bonorum communio viget, quodammodo (aa) contingit, pretiove (bb) pro intercessione accepto: aut 4) ignorante creditore (cc) intercedit: aut 5) apparenter tantum, veluti indemnitate (dd) promissa: aut 6) pro credito privilegiato, veluti si ex pietate (ee) vel pro dote (ff) fi- de iubeat. De mercatricibus & cambiantibus (gg) eadem repetenda sunt, quæ de intercessione pro extraneo dixi.

Remissio ad
cap. 2.

(v) Sequor ordinem cap. 2. §. 3. seqq. seruatim. Neque adeo longis probationibus opus habeo, quas me ibidem anticipasse existimo, si doctrina *Si præc. h. c.* singulis iungatur. Spero itaque, neminem mihi vitio verurum, si nunc meris assertoribus ac remissionibus brevissimis defungar, nisi vbi speciale dubium specialem responsionem flagitabit, aut alia peculiare, obseruat ones plus lucis requirent.

Validitas in-
tercessionis
dolose.

(x) Vxori decipienti authenticam non succurrere iam non ai cap. 1. §. 8. pag. 21. Nec puto, quinquam fore, qui cum fraudes tueri dixerit, maxime, cum irrita etiam intercessione, tamen actio non excluderetur, quæ in dolum vxoris competit. arg. l. 23. ff. ad SC. Vell.

Quid in rem
vxoris ver-
sum?

(y) add. STRYK. *cautel. contrar. sect. 2. cap. 6. §. 5.*
(z) Casus huius validitatem speciatim confirmat *authenticam*. Versa vero in rem vxoris hic creduntur etiam eas quæ luxui impensa fuerunt, LAUTERB. *exerc. 28. concl. for. 18.* modo maritæ vxore petente ita nummos dilapidet. Neque enim vxori æquum est, imputari prodigalitem viri pretiosas vestes obrudentis BRVNN. *ad l. 16. ff. h. n. 5. add. PET. FRIDER. d. mandat. l. 2. o. 61. n. 13.* Sed cautus sit creditor ac de *manifesta*, quam authentica desiderat, probatione solentis. Neque enim sufficit confessio vxoris forte ipso instrumento comprehensa GAIL. l. 2. *obf. 89. CARPZ. resp.*

quomodo ver-
sio probetur
plene?

resp. l. 2. tit. 6. resp. 75. n. 11. nisi facta fuerit in iudicio, GAIL. d. ob n. 5. BERLICH. p. 2. concl. 19. n. 70., cum hæc confessio omnes superet. KLOCK. tom. 3. conf. 108. no. 33. aut coram tribus testibus secundum BERL. d. l. n. 77. Sed quid si probatio ^{quando locus sit.} tantum minus plena fuerit? Videtur ea negligenda; quia ubi manifesta probatio exigitur, iuramentum alicui etiam semiplene probanti deferri non potest ex sententia BERLICH. d. l. n. 79. Enim vero non video, cur non sufficere debeat quidquid præter extraiudicialem ac merito suspectam vxoris confessionem alias plene probat, siue solum, siue aliorum accessione corroboratum. Itaque & iuriurando ab actore ^{iuriurando} delato locum relinquo & iudici copiam facio litem ex probationibus minus plenis turbidam iuramento alteri parti iniuncto finiendi. Vnde purgatorium mulieri iniunctum ^{purgatorio} fuisse commemorat ac defendit CARPZ. dict. 1. 75. no. 16-18. Quod faciendum, quoties aut probatio semiplena minor adest, aut peracta probatione semiplena sola rea de veritate iurare potest. Quoties enim vterque pari pollet veritatis notitia, actor, qui semiplene probauit, ad suppletorium potius admitti debet. vid. DN. MICH. HENR. GRIBNER ^{aut suppleto} princip. ^{rio?} proc. iudic. l. 1. c. 5. sect. 2. §. 5. n. c.

(aa) Vid. ill. STRYK ^{De communione} V. mod. ff. t. d. SC. Vell. §. 4. ubi dicitur in iis locis, ubi ex moribus vel statutis vera honorum ^{communione} communicatio inter coniuges obtinet, cessare usum authenticæ. Siue ^{sententia} enim vxor intercesserit, siue non, teneri eam ex suis bonis pro marito inope soluere, licet integræ dotis periculum incurrat. Pactum vero talem communionem inducens non aliter inter coniuges ad hunc effectum subsistere, quam cum renunciatione SCii. Velleiani (vel potius authenticæ) obtracitam, quæ subest, ^{ill. Stryk.} intercessionem. Mihi sic videtur: videndum, vtrum mores ^{mea} locorum, ubi communicatio honorum inter coniuges introducta est, mariti creditoribus tantum bona, quæ vxor constante matrimonio habuit, an etiam eius personam obligent? Posteriore casu STRYKII sententiam amplector. Priore

quæ non intercessit, non tenebitur quoad acquisita post mortem mariti, quæ intercessit, tenebitur pro parte dimidia. Haftenus enim non potuit non verti in utilitatem vxoris, omnium bonorum focia. Itaque nec opus erit renunciatione, quam adeo, quantum ad partem dimidiam, nec requiro in communione bonorum pactitia, arg. nostræ auct.

(bb) Dissent. MENOCH. lib. 3. præsumt. 22. num. 4. ZANGER. dl. except. part. 3. c. II. n. 144. Consent. BEYER ad ff. t. d. SCi. Vellei. pos. II. 12. iunct. 13.

(cc) CARPZOV. l. 2. resp. 75. n. 3.

(dd) Ita iudicatum apud MEV. part. 6. dec. 22.

De interces-
sione pro libe-
randa fama
mariti.

(ee) Quorsum referunt vxorem debitum mariti pro liberanda eius fama & fide constituentem. HERING cap. 7. num. 417. seqq. Illustr. BERGER Dec. iur. pag. 617. lit. V. ex ratione, quia recipiendo in se debitum non tam pro eo intercedere, quam nomen eius a creditoribus emere videtur. Ego addo, quia subest versio in rem ipsius vxoris. Fama quavis pecunia potior. Decoetio mariti etiam vxori aliqualem notam inurit, saltem eius dignitatem sine dubio minuit. Quare quæ pro fama viri conseruanda erogantur, omnino etiam in vxoris commodum, pecuniario præstantius, impenduntur.

(ff) Consent. BRVNNEM. ad l. f. C. ad SCi. Vell. n. 5. iunct. n. 16. 18. ad l. f. ff. Dissent. illustr. BERGER dict. loc. ibique ICTI FRANCOFVRTENSES.

De merca-
trice & cam-
bante.

(gg) Vxor mercatrix non gaudet authentica add. MEV p. 8 dec. 453. Id vero intelligo de vxore, quæ vel separata a viri rationibus negotiationem suo nomine exercet, vel communem cum marito, ea lege, vt in ipsam quoque pars lucri retundet. Secus est in vxore mercatoris administrata ac solas operas ad mercaturam, quæ tota mariti est præstante, wenn das Eheweib mit im Laden sitzt und verkauffen hilfft. BRVNNEM ad l. 17. §. f. ff. eod. v. 6. Illustr. BERGER d. l. p.

l. p. 66. vbi responsum Facultatis Vitebergensis, licet maritus merces ex bonis dotalibus aliisque ad vxorem pertinentibus comparauerit *arg. l. 7. C. sicerum per. Ill. a COCCER. iur. contr. eod. tit. qu. 5.* vbi præi. Quodsi ergo ipsa de lucro nihil participet, ac virum tantum subleuet in mercatura, famuli tantum rationem habet, *Sie wird jenem Diener gleich geacht*, PAUL. IAC. MARBERGERS *Fragen von der Kauffmannschafft part. 1. pag. 96.* nisi aliud receptum; quemadmodum etiam, quæ mariti negotiationem tantum administrat, mercatricis iure fruatur *Gedani per ORDIN. CAMB. Gedanens. art. 38.* & in regno Prussico per *Ius Camb. Pruss. art. 35.*

§. VIII.

Quod si vxor pro marito intercedens iurata fide contraxerit iusiurandum omnino adimplere compellenda est. Idemque obtinet, si suis beneficiis iureiurando, licet et formula minus solenni concepto, (*bb*) renunciauerit: modo in casu renunciationis de iisdem sufficienter (*ii*) edocta (*kk*) fuerit. Immo iuri congruit, vt etiam iniurata (*ll*) renunciatio, sufficiat. Quæ omnia testium (*mm*) præsentiam minime requirunt.

*Valet inter-
cesso iurata
& renuncias-
tione inuita.*

(*bb*) COLER. *d. proc. execut. n. 250.* ill. STRYK. *Vf. Mod. ad Scr. Vellei. §. 10. & 12.* vbi præi. Dissentit *D. cautel. contr. sect. 2 c. 6. §. 5.*

(*ii*) Pugnans inter se Doctores, vtrum sufficiat ab vxore renunciari Senatus consulto Velleiano, an necesse sit in specie etiam authentice beneficium abdicari? Prius sufficienter videtur ALEXANDRO *l. 7. conf. 146.* HYBER. *ad ff. dicti tit. ib. 20.* Ill. STRYKIO *cau. cont. d. l. §. 6.* Eidem VI. *mod. §. 14.* Ill. BERGERO *resol. Lauterb. p. 233.* BRVNEMANNO *ad l. f. ff. b. n. 56.* Vtrumque requirunt idem BRVNN. *consil. 8. n. 21.* SAND. *l. 3. dec. 1. def. 4.* MEV. *p. 6. dec. 22 n. 4.* COCCER. *iur. contr. d. 1. quest. 13. aliique.* Illi vrgent 1) auctoritatem iusiurandi, 2) enixum propositum omnibus exceptionibus,

*An sufficiat:
renunciatio
velleraii?
Dissentus
Doctorum.*

bus renunciandi, 3) comprehensionem authenticæ sub SCto, cuius pars & accessio facta sit. Hi ad diuersitatem remediorum & strictam renunciationum naturam prouocant. In eo vero omnes videntur consentire, non tam de nomine remediorum quæri, quam de re ipsa & contentis beneficii, vxori expositis & ab ea per renunciationem dimissis. Nam terminos latinis artis vxorem haud capere præsumtio est. Putarem igitur ita ad dicendum. Aut id ipsum cui præuia certioratione renunciat vxor verbis vernaculis integrum sensum exprimentibus instrumento expressum; aut eidem solummodo insertum est, illam renunciare SCto Velleiano. Primo casu tantum renunciatum, quantum expressum, siue in ipsa certioratione authentica nominata fuerit, siue non: posteriore casu præsumendum, mulieri tantum SCti beneficium fuisse explicatum, & ab illa abdicatum, non etiam priuilegia amplius per authenticam concessa. At quæ sunt illa? Nilum plane, nisi quod ne quidem iteratio post biennium obliget. Nam quod SCtum obligationem ipso iure conseruet, & ope exceptionis eneruet, contra authenticam ipso iure eandem tollat, id quidem mulieri explicare effert cum ratione insanire velle. Cum igitur non tam verbare renunciationum spectemus, quam mentem, sequitur, eam quæ SCto valde renunciauit, etiam authenticæ beneficium amittere, nisi vnice casu vix dabili, si post biennium fideiussionem pro marito repetiisset, ac postquam deinde Velleiano SCto renunciauit, exciperet, se ignorasse beneficium authenticæ etiam iterationem quancunque nullam declarantis.

certioratio-
nis necessitas.

kk) DIDAC. COVARRVVIAS ad c. quàmuis p. 2. §. 3. n. 8. Dissent. FRANTZK. ad ff. dict. tit. n. 23. ZOES. ibid. n. 20. BRVNS. ad l. f. ff. eod. n. 17. Tutius adhiberi certiorationem tradunt ENGELBRECHT compend. iurisprud. dict. tit. §. 6. in fin. ill. STRYK. caut. contr. d. l. §. 4. Sic ergo folicitus creditor de probatione certiorationis, adeoque eam inserti curet,

Probatio.

curet instrumento notarii, vel ipsum iusiurandum verbis vernaculis tam late concipiat, vt simul declarationem iurium vxoris comprehendat. vid. formula elegans apud STRYK *d. caut. contr. d. l. §. 4.* Caueat vero formulas in *Probatio* eptas, qualem hic pro more dedit KOLSHORN. *ad Schaff. Syn. ff. p. 400.* ipsorum beneficiorum tenorem ne syllaba quidem explicatum commemorans, sed Notarium scribere iubens und weil auch des Debitoris seiner Ehegenosin deutlich erklärt und verständiget worden, daß eine Ehe-Frau sich nicht kräftig de iure verbinden könne, (quod extra intercessionem falsissimum) sie habe denn ihren weiblichen Berechtigkeiten eydlich renuncirt &c. Quasi vero certioranda esset de necessitate iuratae renunciationis & non potius de sensu sui priuilegii.

(II) HAHN *ad Wesenb. dict. tit. n. 9.* CORNEL. VAN BEK *Validitas res mun. rationis iniurata.* *ad ff. d. t. pos. 14.* dissentiunt plerique, vid. COTHMANN. *vol. 5. resp. 48. n. 3.* RAVCHEAR. *p. 1. qu. 34. n. 12.* BRYNN. *ad. f. ff. dict. tit. n. 16.* SCHILTER. *ad. ff. ex 28. n. II.* MEV. *part. 7. dec. 229 n. 1.* & quos hi magno numero plures allegant. Rationes potissimæ sunt 1) quod authentica intercessiones vxorum nullas declaret; 2) quod sit lex prohibitiua. Verum cum nullitas ab enervatione tantum quoad veterem modum procedendi apud Romanos differat, vid. *cap. 1. §. 6. An. 10. & §. 8. not. ad.* quoad ipsum iuris vinculum autem vtraque pari passu ambulet, prout ostendi *§. præc. 2.* quæ sola superest, diuersa processus pridem aboliti ratio non poterit ob stare, quominus authenticæ æque renunciare liceat, ac SCRO. *Add. supr. c. 1. §. 8. not. add.* vbi ad vtrumque argumentum respondi, ac probauit, nouellam esse quidem legem prohibitiuam secundum quid, intuitu nimirum creditoris, non vero simpliciter talem, respectu etiam debitoris, vt hæc non possit beneficium dimittere, si velit.

M

(mm)

(mm) BRVNN. ad l. f. ff. d. t. n. 14. dissent. HYBER. ad ff. ib. th. 18. 19. vbi contraria præiudicia.

§. IX.

Dispositio iuris
Saxonici
Elect.

Iure Saxonico Electorali ad validam vxoris pro marito intercessionem eadem requiruntur, quæ in fideiussione pro extraneo (nn). Tum vero ipsa tantum quoad bona sua paraphernalia ac receptitia (oo) obstringitur, quibus nec aduersus constitutum iniuratum (pp) privilegium concessum est. Ut quoad dotem, dotalitium (qq) ac donationem propter nuptias etiam obligetur; præterea opus est iureiurando, eoque corporali (rr). Sed forma hac neglecta ne quidem heredes (ss) vxoris obstrictos crediderim,

(nn) vid. cap. §. pen.

(oo) Ita sancitum part. 2. const. el. 16. Add. auctores cap. 2. allegati, ac præiudic. ap. MENCKEN. theor. & pract. ff. t. ad SC. vellei, §. 8.

De pseudo-
privilegio
constituti.

(pp) Constitutio electoralis generaliter loquitur de vxorum intercessionibus, iisque si cætera se recte habeant, absque iureiurando bona earum præter dotalia affici præcipit. In hunc censum recte refertur constitutum. Interim ad illud indistincte iuratum renunciationem requirunt CARPZ. ad d. const. d. 2. SCHREITER introduct. in ius Saxon. l. 3. t. 4. §. 7. quasi ex vsu forensi. Ego vero religioni mihi duco, Carpozovianis præiudiciis lege contrariis vim iuris consuetudinarii adscribere.

Intercessio etiam merito non illata asseritur.

(qq) Adeoque omnia omnino bona. Equidem HYBER. ad ff. t. ad SC. vellei. th. 20. refert ex BECKMANNO, Lipsiensis respondisse, vxorem renunciantem tantum quoad ea bona obligatam, quæ ad maritum detulerit, non etiam ad reliqua. Verum id ipse ex ratione iuris municipalis, deriuandum arbitratur. Ego vero potius coniicio

confundi intercessionem renunciatione authenticæ corroboratam cum renunciatione mera hypothecæ & iuris prælationis. De postrema Lipienſis respondiſſe probabile eſt. Eam enim non niſi illata vxoris afficere conſtat, atque ita ab iis pronunciatum fuiſſe etiam CARPZ. refert p. 2. c. 16. d. 20.

(rr) Iusiurandum hoc caſu exigit dict. conſt. 16. p. 2. quod corporaliter præſtari debeat hac formula: So wahr mir Göt helffe und ſein heil. Wort, deſinit *decif. 25.* neque adeo ſufficit promiſſio bey dem Wort der ewigen Wahrheit, quemadmodum iudicatum apud ill. BERGERVM *econ. iur. pag. 516.* Curatoris vero conſenſu non opus eſſe, vbi iuratur arg. *Aub. ſacramenta puberum C. Si adu. vendit. pronunciatum meminit IDEM ibid.* Immo non obſtante hac ſanctione in conſcientia ad vitandum periculum vxor intercedens obligatur etiam ex iureiurando implicito ſecundum CARPZ. *dec. 199. num. 20.* & BRVNEM. *conſil. 89. num. 35.* aut extraiudiciali ex ſententia illuſtr. STRYK. *vf. mod. d. l. § 11.*

Necessitas iuramenti quoad dotalia.

(ss) Quodſi vxor moriatur non reuocata interceſſione, cui acceſſit renunciatio ex omiſſione iuriſiurandi vel alterius ſolenntatis vitioſa, eius heredes quaſi purgato vitio obſtrictos tradunt CARPZ. p. 2. c. 16. d. 9. ID. *de iurib. ſemin. ſingul. decad. 4. poſt. 8.* PHILIPPI *ad dec. 25. obf. 3. n. 10. 12.* vbi præiudic. illuſtr. STRYK. *vf. mod. §. 15.* rationes ſunt 1) quod mors ſit loco iuramenti, 2) quod interceſſio mulieris ratione mariti ſapiat naturam donationis, quam conlat, licet inter coniuges prohibita ſit, morte tamen confirmari l. 32. §. 2. ff. l. 1. l. 3. l. 10. C. de donat. int. vir. & vxor. Verum prima ratio iusiurandum promiſſoriâ renunciationis cum quibusdam aſſertoriis perperam miſcet, ac ius ſpeciale male vertit in regulam generalem, vnde & ab ill. STRYKIO reiſcitur: alteram, etſi vera eſſet, tamen nihil concludere manifeſtum facit l. 7. §. 1. ff. l. 20. C. ad SC.

Renunciatio viri ſa nec heredes vxoris obſtringit.

vell. quæ ostendunt, exceptionem mulieri competentem sine dubio ad eius heredes transire. Subiulit vis argumenti, ni fallor, liquidissimi, ipsi STRYKIO d. l. Itaque ille conatus est sequenti modo obicem amouere? *Respondeo inquit, in d. text. agi de muliere, quæ intercessit, sed beneficio suo non renunciauit, hoc casu utique ad heredes transit exceptio. Verum si renunciatum sit, sed iuramentum ommissum, morte tamen hæc renunciatio confirmata, tunc heres hunc defectum non magis, quam illum opponere potest, quod vxor marito donare non potuerit. Utrobique enim adest legis prohibitio, quæ per mortem purgatur.* Sed hoc omne quidem in quaestione est, vtrum renunciatio inualida morte confirmetur, vtrum heres eius defectum non magis opponere possit, quam prohibitionem donationis, & an in eiusmodi renunciatione subsit legis prohibitio talis, quæ morte repurgatur. Si hæc dicere sullicit, eadem facilitate singula dicentur de nuda intercessione, nulla renunciatione inualida munita, quam ipse concedit non obligare heredes. Nihil igitur agit, donec ostendat diuersam rationem renunciationis & intercessionis. Sed facillam ostendi? Ficulneum tamen erit argumentum. Nunquam enim probabit, eam sapere naturam donationis, quod supra factis a me confutatum fuisse existimo §. 4. not. l.

§. X.

*Ius Silesiacum & Vratislauen-
sise.*

Constitutio Prouincialis Silesiaca (u) statutis Vratislauen- sibus (uu) totidem pene verbis inserta ad intercessiones vxorum pro (w) viris suis nullum iusiurandum; sed easdem per omnia solennitates requirit, quas in fideiussionibus pro extraneis desiderari docui. (xx) Attamen coniuges pro suis maritis, non nisi ad dimidiam (yy) vsque honorum (zz) partem obstringi patitur, quod Vratislaviæ ita accipi moris est, vt vxor interce-

tercedens, non nisi ex iis solvere cogatur, quæ ultra vestimenta [aaa] ac dimidiam reliquorum bonorum [bbb] salua [ccc] habet. Idque privilegium etiam ad liberos [ddd] transit. Vidua vero [eee] ac mercatrix Vratislaviensis [fff] in solidum tenentur.

(ii) In ORDINAT. POLIT. tit. von der Weiber Ob-^{Lex prouin-}
ligation verba sequentia habentur. Es hat sich auch ^{cialis Siles-}
 bißhero vielfältig begeben, daß die Weiber wenn sie sich an kras-^{siaca.}
 tigen Stellen, für ihre Ehe-Männer und andere Schuld halben
 in Bürgschaft eingelassen, daß sie dasselbe hernachmahls wie-
 derkommen und also daraus ganz beschwerliche, wiederwärtige
 Diebstahls- und Handel erwachsen; Wenn denn aber hie-
 runten aus vielen benenneten Ursachen, nicht unbillig gebührliche
 Maß zu halten ist, damit beide dierartigen, so auf diermassen
 Bürgschaften getrauer, nicht geföhret, so wohl auch der Wei-
 ber Begnadung in acht genommen, und doch darunter, sonderlich
 die eheliche Liebe und Treue, Guts und Gutes halben nicht hin-
 dan geföhret werden möchte, also sol hiemit statuirt und verord-
 net seyn, daß wenn sich hißföro ein Ehe-Weib für der Obrigkeit
 oder an gewöhnlichen Gerichts-Stellen, durch ihre hierzu inson-
 derheit geföhrenen und erbetenen Vormündern, verschreiben und
 verobligiren und sich ihrer weiblichen Freyheit, des Senatus
 Consulti Velleiani & nouarum Constitutionum, (welches sie
 zuvorn durch die Herrschaffen, Aemter- und Gerichte noth-
 dürfftig berichtet und erinnert werden soll,) äußern und verzeihen
 würde, daß sie dasselbe, obgleich diermassen verzeicht nicht
 endlich auch ohne andere Solennitates, geschehen, biß an die helfft-
 te ihres Guts zu halten schuldig seyn, und ihrer weiblichen Frey-
 heit weiser nicht, denn allein in der andern Helffte ihres Guts ge-
 niessen soll.

(iii) art. 15. pag. 28. So hat sich auch, vielfältig begeben, ^{Statutum}
 M 3 daß Vratisla-

daß die Ehe-Weiber, wenn sie an kräftigen Stellen, für ihre Ehe-Männer Schuld halber obligiret, daß sie dasselbe nachmahls wiederkommen, und also daraus ganz beschwerlich wiederwärtige Nechstheidigung und Händel erwachsen. Wenn denn aber hierinnen aus vielen beweglichen Ursachen nicht umbillich gebührliche Maß zu halten ist, damit beyde diejenigen, so auf solche obligationes und Raths-Verschreibungen getrauet, nicht gefehret, so wol auch der Weiber Begnadung in acht genommen, und doch darunter die eheliche Liebe und Treue, Geldes und Gutes halben, nicht hindan gefehret werden möchte, als haben wir uns dahin verglichen.

Wenn sich hinführo ein Ehe-Weib, für und neben ihren Ehemann, vor uns an gewöhnlichen Raths- oder Gerichts-Stelle, oder denen so wir auf Ersuchen dazu deputiren, durch ihren hierzu erkohenen Vormündern verschreibet oder obligiret, und sich ihrer Weiblichen Freyheit des Senatus Consulti Velleiani, welches zuvor nothdürftig berichtet, und erinnert werden soll, geäußert und verziehen hat, so soll sie dasselbe, obgleich dermassen verzicht nicht eidlich geschehen, bis an die Helffte ihres Gutes zu halten schuldig seyn, und ihrer Weiblichen Freyheit weiters nicht, denn allein in der andern Helffte ihres Gutes genießen.

Corvealis obligatio pro intercessione habetur.

(w) Quid si se cum maritis obligent? Eum casum exprimi putant verbis *Statuti Vratislaviensis* für und neben ihrem Ehemann, itaque hoc etiam pro intercessione habent in dubio, nec admittunt nisi versione in rem vxoris aliunde quam ex eius confessione probata. Ita Magnificus Senatus pronunciauit a. 1674. Producebatur instrumentum obligatorium huius tenoris; Ich Haas Jac. Pitschke, und ich Maria Seeligerin beyde als selbstn schuldige bekennen hiemit: daß wir G. E. F. vor aberkauffte Wahren schuldig worden sind zusammen 400. Thlr. so wir auch in unsern grossen Nutzen verwendet, geloben demnach und versprechen, Ihme Hn. Gläubigern

bigern solche 400. Thlr. binnen Jahr und Tag dankbarlich
zubezahlen, bey Verpfändung alles unsers Vermögens, liegend
und fahrend 2c. treulich sonder Befehde, geschehen Breßlau
den 12. Octobr. 1671.

(L. S.) H. J. P.

(L. S.) M. S.

(xx) Nempe vt intercessio fiat 1) *coram actis*, 2) *cum Solemnitatibus*
curatore, 3) *cum renunciatione* priuilegiorum, *prævia cer-*
necessaria.
tioratione, vid. *cap. 2. §. vii.* Renunciatio vero *generalis*
admittitur; quemadmodum audiui, d. 11. Ian. 1603. pro-
nunciarum in causa Virsulæ viduæ Gerstmannæ, quæ be-
neficiis muliebribus non in specie sed tantum generaliter
renunciauerat.

(yy) Ita sæpius pronunciatum docet THOM. *Vxor obligat*
SCHROEER. *infl. tutor. & curat. part. 2. qu. 20. §. 102 num. iur tantum*
12. 13. 14. p. 419. 420. Atque id temperamentum etiam *ad dimidiam*
TESSAUR. approbat. *dec. 223. n. 13.* Ita enim nec ad in-
citas redigitur, nec maritum deserere cogitur vxor. Aliud
tamen in *ducau Olsuensi* viget, vbi vxor pro marito fide- *Extra ducau*
iubens in solidum tenetur *Hürstel. Oelsin. Landes-Ordn. cum Olsuensi*
part. 2. art. 8. Verba huc quadrantia videantur excerpta *sem*
in *obseruat. practicis* sæpius allegatis *l. II. c. 10. §. 20. p. 167.*

(zz) Bonorum, inquam, non debiti, vt SCABINI *d. 8.*
Febr. 1599. pronunciarunt, & *d. 11. Ian. 1603.* responderunt
ad consultationem dictæ viduæ Gerstmannæ. Casus hic est;
vxor in fidem suam recipit 50. maritus nihil omnino re-
stituere potest. Vxor in bonis habet 60. Tenetur ad sol-
uendos 30. tanquam dimidiam suarum facultatum, nec
liberatur præstando 25. tanquam dimidium debiti.

(aaa) Vestimenta & linteamenta Leinen Geräthe non *In vestimenta*
imputanda docent allegata] *OBSERVAT. pract. de iur. atque vxoris crediti*
process. forens. in Siles. p. 167. ideo, quia generali obligatione *tori nullum*
haud continentur, quæ *verosimile non est, debitorem*
specialiter fuisse obligaturum, *l. 1. seq. ff. d. pignor.* Ob-
stat

stat equidem, quod obligatio dimidiæ bonorum non tam ex voluntate mulieris, solidum promittentis, deriuari debeat, quam ex statuto, quod adeo non videtur admittente restrictionem ex affectione debitoris, quemadmodum regula *dict. l. 1.* locum non habet in tacitis hypothecis *a. l. 6. l. 7. l. 18. ff. eod.* Verum salua res est, & recte vtrumque coniungitur. Ex statuto non tam persona vxoris obstringitur, quam eiusdem bona. Hoc præstructo omnino videndum, *quenam* bona videatur obligare voluisse quæ ante intercessionem certiorata est, tantum de illis, non de sua persona obstringenda agi.

Æstimatio bonorum vxoriorum.

(*bb*) Æstimatio vero fit ex tempore illationis vsque ad mortem vel fugam mariti, non habito respectu ad id, quod tempore intercessionis superfuit. Computantur, itaque omnia, quæ vxor tempore contracti matrimonii possedit, additis iis, quibus postea eo constante facultates ipsius mediante hereditate, donatione, legato vel alia ratione auctæ fuerunt, vti responsum ad requisitionem A. N. (id est Adami Neumanni) *apud* SCHRÖER. *dict. loc. num. 9.*

Dimidiam interregnum retinet vxor.

(*cc*) Finge hæc omnia conficere 600. inde pro marito ex intercessione *solui* 200. vxorem denuo pro eo fide iubere. Tenebitur ad 100. hos enim tantum ex dimidia omnium bonorum saluos habet. Alteram dimidiam totam sibi retinet, vid. SCHRÖER *dict. loc.* Consequens est igitur, creditoribus perire, quidquid *vltra* dimidiam illatorum ex concursu vxor obtineri nequit. Primum enim illa sibi vindicat suam dimidiam, quam omnino saluam habere debet, etiam si creditores parum vel nihil consequantur. Atque ita sæpius pronunciatum, velut apud SCHRÖER *d. l. dict. obseru. pract. §. 21.* & speciatim in *Stuba d. 13. Mart. 1644.* Creditoribus tamen, apud quos vxor intercesserit, ex altera dimidia statim post ipsam satisfieri, adeoque illos

Perculum credidit ad creditores pertinet.

ceteris concreditoribus præferri convenit, quatenus ipsa vxor, in cuius locum succedunt, illos præcessisset, vti iudicatum ap. SCHROEER. *ib. n. 10.* Quæ omnia etiam in reliqua Silesia seruari æquum est, cum *ordinationis provinciæ* eadem verba sint, & par intentio esse videatur vxoribus dimidiam facultatum partem omnino conseruandi. *d. obs. pract. §. 21.*

(ddd) arg. *l. 20. C. ad. SCr. vellei.* atque ita responderunt SCABINI *Wratisl. d. 9. Jul. 1699.* an Barthel Helmers Rinder.

(eee) Viduam authenticæ beneficio haud frui quoad *Vidua non* intercessionem mortuo demum marito factam *supra* docui. *gauacet iure* Idem confirmant STATVTA SILESIACA & WRATIS- *vxoris.* LAVIENSIA verbis *cap. 2. §. vlt. allegatis,* quæ illas ad solidum soluendum compellunt. Attamen consensus curatoris & solemnitas iudicialis &c. requiritur, siue intercessionem pro vivo factam repetant, siue mortuo demum marito eius debitum constituent, vel aliter pro eo intercedant. Ita enim coniungenda sunt verba aliquantum dubia idque cum propter paritatem rationis, tum quia pro conseruandis muliebribus beneficiis laboratum constat. Atque sic sæpius iudicatum fuisse audiui *d. 3. Mart. 1540.* inter Simonem Reichel & Euam Janin, *d. 17. Jun. 1620. d. 6. Sept. 1621.* ad requisitionem Joh. Beers & August. Neumanns, *d. 6. Dec. 1635.* ad requisitionem Vrslæ Schindelstn, itemque *d. 23. Mart. 1649.*

(fff) Vxorem mercatricem absque vlla solemnitate *Mercatrice* ac certificatione in solidum teneri, cum STATVTVM *careat priuilegiis muliebribus.* WRATISL. *dist. §. trüge sich aber zu* ostendit, tum *cr-* *licibus.* *din. camb. ann. 1716. §. 2.* cuius verba superius §. 12. c. 2. *Licet con-* tradidimus: ex quibus simul patet, pro mercatrice etiam *tum marit-* sam haberi, quæ administratorio tantum marici nomine

N

ne-

nomine ne-
gotietur.

negotiatum verb. vor sich oder ihren Mann. Vnde Scabini Wratislavienses apud SCHROEER. d. l. n. 8. responderunt: da wie recht dargethan und erwiesen werden möchte, daß des W. Haus-Frau mit und neben ihrem Ehe-Mann die gesammte, (quod in precedentibus exprimitur) ihen sambt und unverschiedli^{ch} vertraute) Handlung und Factorey verwaltet, s. e. u. sp. w. D. daß H. H. erwählte Wäytmännische Wittib besagter Factorey und Handlung halber zu belangen wohl befugter, dieselbe durch ihres Vorwendens angemaster priorität ungeachtet dafür zu haften schuldig. Pariter d. 20. Oct. 1650. responsum comperi: daß Eheleute, welche mit einander gemeinen Weinschank getrieben, zugleich zu zahlen schuldig.

§. XI.

Cancela, ne
in contrad.
bendo omit-
tantur su-
perflua a
DD. requi-
sita.

Hac ergo ratione de validis mulierum intercessionibus ex arte iuris sentiendum & casibus fideiussionum iam factarum ad decidendum oblati pronuntiandum arbitror. Probe tamen memoria teneo, veram sententiam in praxi errantium multitudine atque auctoritate non raro opprimi. Causarum vero patrono, atque omnibus illis, qui contractus adhuc ineundos dirigunt, incumbit non modo providere, ne in præcepta iuris prudentiæ impingatur, verum etiam cauere, ne ex regulis artis facta fori tyrannidem infestam experiantur. Itaque omnibus suavor ero, vt re adhuc integra nihil omittant eorum, quæ, per se superflua, Doctorum, plura quam lex iubet requirementium, erroribus in necessitatem versa sunt, vel saltem innoxie atque vtiliter adhibentur, vt controuersiæ inanes ac litium protrahendarum occasiones præscindantur.

§. XII

§. XII.

Tantum sufficiet dissertationi inaugurali, quamvis *Conclusio.*
 plurima adhuc restent a themate minime aliena, verum
 a me sponte omissa, vt qui integrum volumen scribere
 in animum non induxi. Quæ vero tetigi, vt ordine
 pertractarem nec sine solida ratione definirem, operam
 dedi diligenter. Id vero me vbiuis affecurum fuisse
 minime mihi polliceor. Homo sum: argumentum per-
 tractaui sane spinosum, in quo cum magna ingenia re-
 liquerint, quod emendetur, ego vnus non ero, in cuius
 elaboratione nihil desiderari possit: denique temporis
 ratio festinante calamo plura compulit absoluere, quæ
 per longio otium rectius forte expoliuissem. Itaq; non *in-*
tercedo, quo minus a me subinde argumentationes parum
efficaces temere *in fidem meam* receptæ fuisse existimetur.
 Neque tamen ideo de tuo, lector beneuole, fauore de-
 sperabo, cum rationes modo adductæ, si qua in re lapsus
 prehendar, a te mihi veniam facile exorent. Non de-
 spondebo igitur animum, sed plane confidam in tua hu-
 manitate, quæ, nisi me spes omnis de te capta egregie
 fallit, non enervabit tot legitimarum excusatio-
 num pro meis erroribus

EFFICACEM INTERCESSIONEM.

Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be in Latin or German, discussing various matters.

ETHICUM INTERCESSIONEM

Handwritten marginal note on the right edge of the page, possibly a library or collection identifier.

Halle, Diss., 1718 Bic-ge

ULB Halle

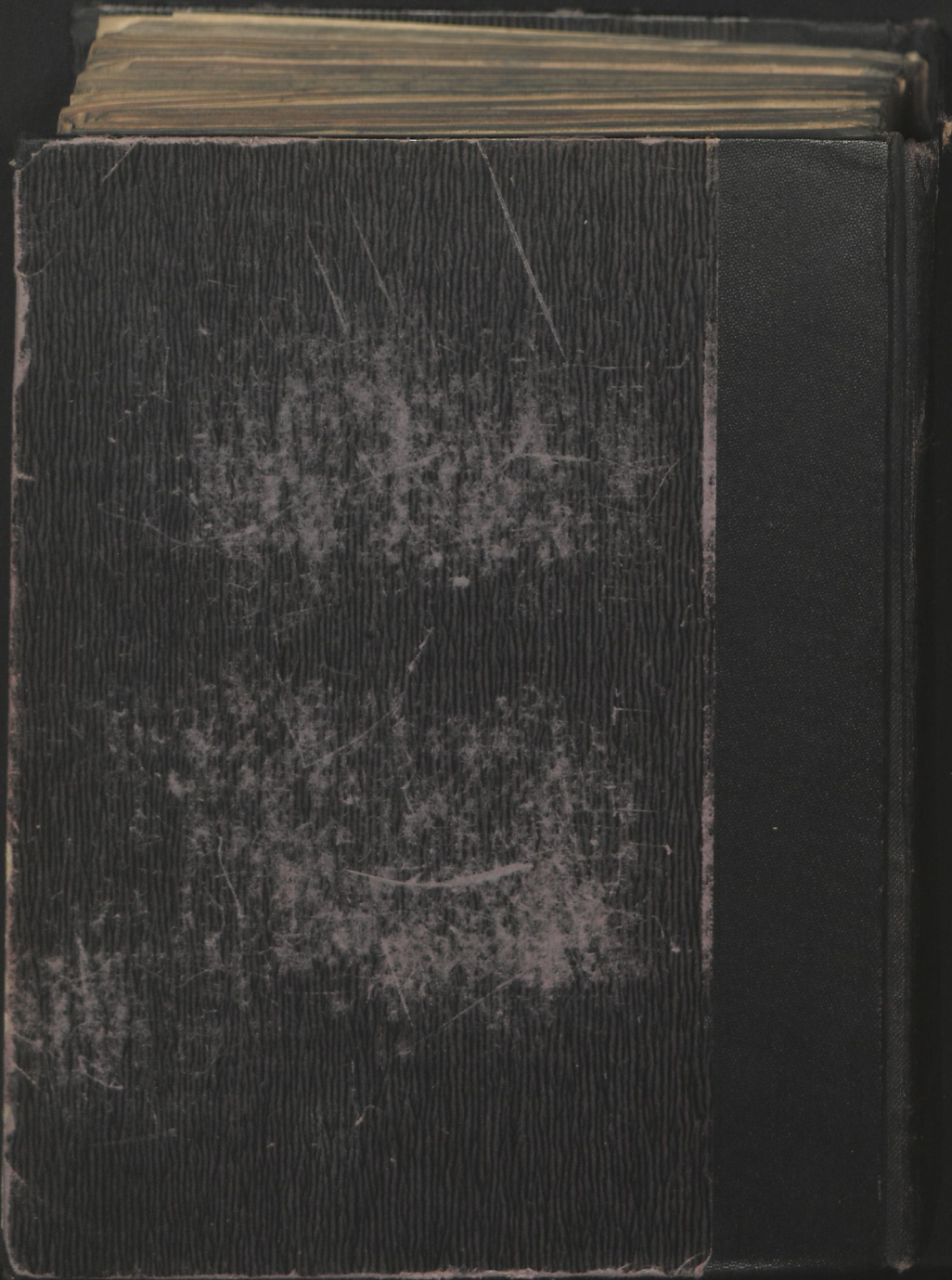
005 360 714

3

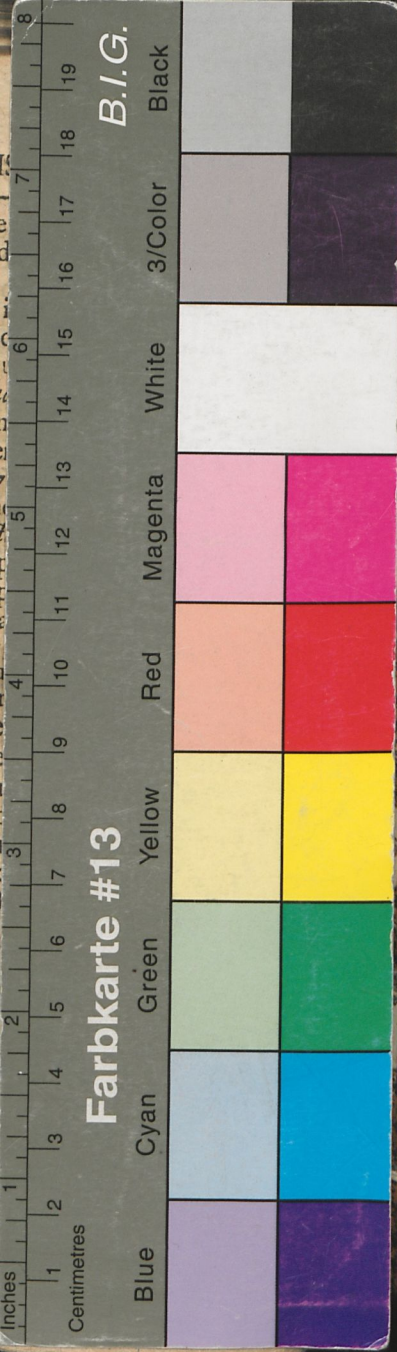

TA/OC

4508.

1718
172
6
Q. D. B. V.
DISPUTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA
DE

EFFICACI
MVLIERVM
INTERCESSIONE,

QVAM
INDVLTV INCLYTI ICTORVM ORDINIS
PRAESIDE

DN. IVSTO HENNING. BÖHNERO,
IC. COM. PALAT. CAESAR. POTENT. REGI BO-
RVSS. A CONSIL. AVL. ET PROF. IVR. OR-
DIN. h. t. DECANO,

PRO GRADV DOCTORALI
LEGITIME CAPESSENDO
AD DIEM XIV. DECEMBR. MDCCXVIII.

IN AVDITORIO MAIORI
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS.
Publicæ Eruditorum disquisitioni submittet
AVTOR

IOANNES BERNHARDVS REMBOWSKI,
IVDICIORVM VRATISLAV. ADVOCAT. IVRATVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

